

COMORILE PUSTIEI

Sfântul
Ignatie Brianceaninov

Plângerile unui monah

EDITURA ANASTASIA

COMORILE PUSTIEI **14**

Sfântul
IGNATIE BRIANCEANINOV

Plângerile unui monah

*Colecția „Comorile Pustiei”,
alcătuită la inițiativa unor monahi români de la
Sfântul Munte Athos,
apare cu binecuvântarea
**IPS NICOLAE,
Mitropolitul Banatului***

Colecție îngrijită de Ignatie Monahul

Editura

Anastasia

Coperta și viziunea grafică:
Doina DUMITRESCU

© **Anastasia** pentru prezenta ediție - 1997

ISBN 973-9239-39-0

*Frumoasa tălmăcire
a acestor pagini duhovnicești
se datorează lui
Boris BUZILĂ*

*Pentru fratele căzut în ispita păcatului.
Scrise ca de la prieten la prieten
și ca de la frate la frate,
folositoare deopotrivă
alcătuitorului și cititorului*

INTRODUCERE

*Fost-au duse în robie și pustiite
Israelul și Ierusalimul și
sade Ieremia proorocul și plânge
și suspină pentru Ierusalim¹.*

Stau singur în chilie, cu ușile închise; fereastra este astupată cu o perdea groasă; o candelă modestă pâlpâie în fața sfintelor icoane, împrăștiind în chilie o lumină firavă, posomorâtă. Mi-ajunge această lumină; am lăsat orice lucru deoparte. Sed pe laiță, în nedumerire, într-o tăcere tulbure. Mi se pare că nu mai exist. Nu-mi stă gândul la nimic, tristețea îmi copleșește sufletul; lacrimile mi se preling pe obraji și pe haine și plânsul îmi ține loc de orice îndeletnicire. Nu intrați, nu intrați, rogu-vă, la mine! Nu căutați să mă scoateți din tăcere! Nu sunt în stare să stau acum de vorbă cu prietenii. Am nevoie de singurătate. Nu sunt în stare decât să plâng. Cu cât ar încerca cineva să mă îndepărteze mai mult de această

stare, cu atât aş râvni-o mai mult şi m-aş lăsa cuprins de ea. Fiindcă mă hrăneşte şi îmi dă linişte, cu toate că este foarte amară. O turturică plină de alean zboară de pe o creangă uscată pe altă creangă uscată; pe o creangă verde nu se aşază; aşa fac şi eu, trecând de la un gând de jale la alt gând de jale, de la stări de tristeţe la alte stări de tristeţe; gândurile şi simţămintele plăcute nu se prind de o inimă îndurerată.

Când Ierusalimul a fost pustiit şi distrus, iar locuitorii săi duşi în robie, într-o ţară îndepărtată, atunci Ieremia proorocul, care proorocise în zadar nenorocirile Ierusalimului din pricina nelegiuirilor locuitorilor săi şi care îi chemase zadarnic la pocăinţă pe nelegiuţii orbiţi şi învăltoşaţi la inimă, a rămas pe ruinele Ierusalimului, să-şi plângă profeţia împlinită. Cu suspine, cu neogoite suspine, pe cenuşa templului pârjolit; templul care trecea drept o minune a arhitecturii şi care era singurul de pe pământ înălţat întru slava adevăratului Dumnezeu. Suspina proorocul cu suspine neogoite pe dărâmurile oraşului; era singurul oraş de pe pământ în care închinătorii adevăratului Dumnezeu puteau să-I închine Lui, întocmai cum orânduise El, singura rugăciune bineprimită de Dumnezeu.

Lacrimile mele nu cad pe dărâmături și nici pe mormane de cenușă; nu plâng după un templu făcut de mână omenească, din marmură, porfiră și lemn neputrezicios². Nu suspin pe ruinele orașului care s-a zidit veacuri de-a rândul, cu brațele puternice ale regilor, ale popoarelor, ale aurului; tânguielele mele nu însoțesc în zbor mulțimile iudeilor, deși în robie seculară de armii fără număr, pricina plângerilor mele este morală și tărâmul lor este acela al sufletului. Plâng mistuirea în flăcări a unui templu nevăzut, nezidit de mână omenească, pe care Dumnezeu l-a creat pentru o nevăzută, înaltă slujire dumnezeiască. Plâng surparea unui oraș tainic, menit să fie sălaș și adăpost de gânduri și simțăminte binecuvântate. Plâng căderea în captivitate a sufletului, a minții și a inimii înfrânte de păcat. Sunt ținute în prinsoare, legate cu lanțurile patimilor, duse în robie, în împărăția și în cetatea de căpetenie a Babilonului, sub stăpânirea arhanghelului osândit, stăpân aspru și crud al tuturor făpturilor raționale osândite, deopotrivă îngeri și oameni.

Plâng cu plângere de pocăință și de iubire. Mă las cuprins de tristețe mântuitoare, nu de aceea care aduce omului moarte³. Nu mă întristez pentru deșertăciuni, pentru lucruri nestator-

nice, trecătoare. Mă cuprinde plânsul moștenit de la protopărintele meu Adam, care a început a căuta plânsul gândind că va afla în el ogoire după pierderea desfătărilor raiului. În acest plâns se răsfrânge fericirea veșnică. Acest plâns este o mărturie că fericirea veșnică a fost hărăzită omului; acest plâns este un mijloc de redobândire a fericirii veșnice. Ca o răsfrângere a fericirii, ca un suspin și ca o aducere aminte pentru și despre fericire, plânsul cuprinde în sine o desfătare; învăluind în măhnire inima, el o adapă și o oblojește cu liniște. Dumnezeu-Omul a lăcrimat cu lacrimile sale întrutotsfinte, pentru Lazăr cel mort de patru zile; Dumnezeu-Omul a vărsat dumnezeieștile Sale lacrimi pentru orașul în care furnica mulțime mare de oameni, pentru poporul care nu și-a dat seama sau s-a prefăcut a nu-și da seama de venirea lui Dumnezeu. Nu numai desfrânata și-a spălat cu lacrimi păcatele⁴; nu numai păcătoșii care voiau să se împace cu Dumnezeu prin pocăință alergau cu lacrimi în ochi; căpetenia apostolilor vedea în lacrimi un lucru mântuitor, leacul de care nicicum nu te poți lipsi. „A plâns cu amar”⁵ marele Petru, când s-a lepădat de Hristos. Cu plânset și cu lacrimi și-a tămăduit păcătoasa rană ueigașă. Există oare cineva care, căzând înaintea lui Dumnezeu, cu

lacrimi în ochi să nu fi fost ascultat? Ahab, regele cel fără de cinste al Israelului, și-a stropit obrazul cu câțiva stropi de lacrimi, umilindu-se pentru puțină vreme, după care a continuat să-l mânie pe Dumnezeu prin faptele lui de necinste. Dar acele puține lacrimi – umilința-i trecătoare și stearpă – n-au rămas fără urmări; osânda rostită împotriva slujitorului idolilor, care se mânjise de sângele unor victime nevinovate, a fost ridicată. „Vezi cum s-a smerit Ahab înaintea Mea?” – avea să vestească glasul lui Dumnezeu, prin proorocul Ilie, prin care se făcuse cunoscută pedepsirea regelui – „Fiindcă s-a smerit înaintea mea, chiar și pentru o umilință slabă, pentru niște lacrimi puține și neînsemnate – nu voi aduce necazurile în zilele lui”⁴⁶, nu voi ține seama că i-am dat și i-am vestit o groaznică osândă, pentru groaznice nelegiuiri. Nu pot vedea pe cineva plângând, fără a-i arăta mila Mea.

O, frate al meu preaiubit! Inima mea suferă pentru tine. Plâng pentru tine și nu mă pot opri. Mă îndeamnă la plâns iubirea de oameni a Domnului Iisus și nefericirea care te-a lovit. Din lacrimile celui ce plânge și se întristează pentru păcate mijeste speranța mântuirii, asemeni unei stele pierdute în bezna nopții. Amestecă plânsul meu cu plânsul tău, lacrimile tale cu lacrimile

mele. Nu ne va respinge Domnul pe cei ce ne rugăm Lui, pe cei ce suspinăm înaintea Lui, străduindu-ne să ne vindecăm prin pocăință. El, Cel ce ne-a dat pilda adevăratei pocăințe, ne-a dăruit și cel mai puternic mijloc de a ne pocăi. El, Cel ce ne-a dat pilda plângerii, deschide în noi izvoarele lacrimilor. El, singurul care poate curăța întinăciunea sufletului, ne va curăța pe noi prin pocăință, prin lacrimi, prin har dumnezeiesc. Păcatul este născător de plâns și de lacrimi.

Voi începe, deci, să dau drumul strigării mele, prin suspine și prin tânguiri voi ușura și voi îndepărta apăsarea inimii mele. Cuvintele plângerilor mele să nu-ți fie ție nici răni, nici dojeni; ele sunt o expresie a iubirii, semne ale compasiunii și copărtășiei, glas blând de liniștire și încurajare, chemarea de a părăsi viețuirea în păcat, de a păși din nou pe cărarea monahiceștilor, sfintelor fapte de desăvârșire, chemare la scuturarea jugului păcatului, la luptă bărbătească cu începătoriile și cu puterile cele de sub cer, pentru libertate spirituală. Plângând pentru tine, mă plâng și pe mine însumi. Sunt și eu încărcat de păcate, zăngănesc și deasupra mea grelele lanțuri ale gândurilor și simțămintelor păcătoase. Luându-mi îngăduința de a plânge pentru tine,

plângi și tu, rogu-te, pentru mine. Să ne unim inimile în plângere! Îmbrăcați fiind în lacrimi, ca într-o haină pe care am pus-o pentru a ne acoperi goliciunea spirituală și rușinea, care ne-au venit din pricina neîmplinirii poruncilor lui Dumnezeu, să cădem înaintea Domnului; să nu venim cu deșartă și trufașă îndreptățire de sine, cu care se pecetluiește întotdeauna păcătoșenia și pieirea omenească; să-i aducem mărturisire din inimă înfrântă și smerită. Prin sinceră și hotărâtă mărturisire a greșelilor noastre, a căderii noastre, a condiției noastre mizerabile să pășim către pocăință și mântuire. Pocăința este poarta spre Dumnezeu. „Intrați la porțile Lui cu spovedanie și în curțile Lui cu laude mărturișiți-vă Lui”⁷ vestește și statornicește pentru întreaga omenire proorocul, chemând la pocăință întreg neamul omenesc.

PARTEA ÎNTÂI

1 A ajuns până la mine, pe neașteptate, o veste tristă; iute ca săgeata a ajuns. Mi-a rănit adânc inima și în același timp mi-a adus înaintea ochilor o priveliște uluitoare, întunecată, în stare să mă amărască cum nu se mai poate. Cel ce la o vârstă fragedă s-a legat de Domnul, cel ce și-a închinat zilele vesele ale adolescenței nevointelor monahicești, disprețuind de timpuriu deșertăciunea lumii, este acum ademenit și luat în batjocură de lume. Vai ție! Ai naufragiat la liman! Vai ție! Te-ai lăsat prins de neamuri străine în propria-ți cetate! Vai ție! Păcatul te-a luat în robie, păcat greu, păcat de moarte, legându-te cu lanțuri nevăzute, cu neputință de dezlegat prin nici o sfortare omenească. Stând între zidurile mănăstirii cu trupul, te-ai înstrăinat de sfântul locaș cu sufletul. El tânjește după tine ca după un fiu care s-a răcit de el, ca după un fiu care, nesocotindu-i sfatul ce i l-a dat inimii sale, este ca și cum l-ar fi părăsit. Mărețele biserici ale lui Dumnezeu, smeritele chilii călugărești, turlele în-

tunecate, zidurile crenelate ale bătrânei mănăstiri, sfințite de nevoințele duhovnicești ale atâtor bătrâni cuvioși te privesc cu jale, ca și când ți-ar fi ghicit trădarea tainic săvârșită în sufletul tău. În sfintele cântări bisericești răsună ecou de jale, inima îl aude și suferă de nenorocirea ta, deslușind în cântările bisericești o plângere pentru tine, asemeni tânguierilor de îngropăciune.

2 Plâng pentru tine ziua toată; plâng pentru tine noaptea toată. Plânsul meu nu prețuiește mare lucru. Se întâmplă însă o altă plângere, al cărui preț nu poate fi de nimic egalat: plâng îngerii, plâng chipurile mucenicilor și părinților din ceața pustnicilor, plâng toți viețuitorii cerurilor, nici-cum nu-și ogoiesc plânsul. Se uită din cer cu luare-aminte și cu dragoste spre pământ, se bucură de faptele bune ale oamenilor, se întristează de păcatele lor. L-ai întristat pe însuși Cel ce te-a făcut din nimic și te-a răscumpărat cu scump sângele Său. „Ce folos ai de sângele meu de mă cobor în stricăciune?”⁸, grăiește El către toți greșii, către cei care viețuiesc în păcat. Atot-sfântul, neatins de stricăciune, se coboară în stricăciune, dându-se creștinilor îmbrăcați întru Hristos și care Îl au în ei pe Hristos, atunci când se ating de întinăciunea nelegiuirilor.

3 Păcatele în aparență neînsemnate, trecute cu vederea, nevindecate prin pocăință, duc la păcate și mai grele, iar dintr-o viață nepăsătoare de ea însăși se naște în inimă mândria. Învață-te să te veghezi pe tine, să nu te încrezi în tine, nici să te autoadmiri, ca să agonisești inimă înfrântă și smerită, pentru ca păcatul tău, stând înaintea ta⁹, înaintea ochilor tăi, să-ți înfrângă trufia și setea de mărire. Domnul a îngăduit să fii supus ispitei care s-a lăsat asupra ta ca un nor, purtat de vânte. Nu ai rezistat loviturii la care ai fost supus. Ai încăput pe mâna vrăjmașilor. Te-au împresurat cei ce-ți urăsc sufletul, prinzându-ți-l cu cătușe grele, luându-l în captivitate și robie, acoperindu-l cu nenumărate, chinuitoare, de netămăduit răni!¹⁰

4 Părăsit-ai sfintele fapte călugărești de desăvârșire; slujirea ta către Dumnezeu s-a prefăcut într-o rușinoasă fățarnicie. Când sufletul a căzut în păcat de moarte și i s-a făcut acestuia locaș, nu se mai află în el loc pentru adevărata slujire a lui Dumnezeu. Tristețea și moleșeala au pus stăpânire pe tine; puterea bărbăției s-a ofilit; pornirea spre bine s-a zdruncinat; inima s-a lipsit de binecuvântata pace și de liniștea din care se nutrește și prinde aripi monahul în mersul său

către Dumnezeu. Gândurile deșarte și păcătoase, starea de descurajare, care vine o dată cu ele, și-au găsit adăpost în sufletul tău, așa cum sălășluiesc în casele părăsite gadinele și păsările de pradă. O singură fărădelege ți-a prădat toate faptele bune. Pentru că cine va păzi toată legea, dar va greși într-o singură poruncă, s-a făcut vinovat față de toate poruncile¹¹, ne învață *Scriptura*. Când tulpina plantei este retezată de coasă, florile și frunzele ei se ofilesc.

5 Înainte de a fi căzut în păcat, vrăjmași nevăzuți ți-au adus tulburare în suflet, atingându-l numai pe dinafară, clătinându-l doar la suprafață¹². Ei nu pătrunseseră în inimă, aceasta fiind însemnată de mâna lui Dumnezeu, n-au putut să te ia în stăpânire, i-ai defăimat și i-ai respins, stându-le împotrivă¹³. Le-ai cedat în ceasul nevegheării tale, al negrijii față de tine, li te-ai supus de bunăvoie, le-ai făcut pe plac, le-ai urmat îndemnulurile ademenitoare, aducătoare de moarte. Te-ai făcut robul lor; te stăpânesc și te mână din urmă, prin hățișuri și prăpăstii, prin mărăcini și pietre ascuțite; te-au legat, te-au înlănțuit, nu ai putere să li te împotrivești. Domnul, Cel ce vede înainte tot și cârmuiește peste tot, a vrut să te umilească, din pricina multelor tale păcate¹⁴.

Orice gând bun, orice intenție bună este înăbușită de păcatul care te-a luat în stăpânire.

6 „Așa și-a irosit fiica Sionului toată strălucirea!”¹⁵ Luatu-ți-s-a toată frumusețea sufletului tău, juruit lui Hristos, frumusețea cea duhovnicească. Gândurile cucernice în care îți stătea mintea ca într-un foișor de nuntă s-au risipit; risipitu-s-au sfintele simțăminte care îți învăluiau inima și în care își găsea pace și desfătare. Le cauți, dar nu le găsești. S-au risipit departe, nu se știe unde, locul lor fiind luat de gânduri păcătoase, lumești, de simțăminte pătimăse. Singur te-ai lipsit de o înaltă, împărătească vrednicie! Ai căzut în starea jalnică de rob! Amară este neputința pe care o aduce în suflet păcatul de moarte; din pricina ei și a slăbiciunii, orice întâlnire cu gândul ademenitor, nelegiuit, drăcesc înseamnă înfrângere pentru suflet.

7 A venit un timp al îndurării, timp greu, timpul înjosirii și dezonoarei tale, timpul în care ai fost îndepărtat de la fața lui Dumnezeu. Lipsit de ajutorul Celui preaînalt, uitat parcă de Dumnezeu, lăsat pe mâinile vrăjmașilor, ai devenit pentru ei o jucărie și un lucru de batjocură. Căderea călugărului și a oricărui creștin este pricină de plân-

gere pentru sfinții îngeri; este pricină de bucurie pentru înrăiții demoni¹⁶. Ordiile lor tresaltă de bucurie la nenorocirile oamenilor, răsună printre ele un hohot de râs asurzitor, smintit.

8 Ademenitu-s-a mintea ta; mușcat-a din fructul oprit de Dumnezeu; privit din curiozitate și fără precauție, fructul părea frumos cum nu se mai poate. Din cale-afară de frumos părea fructul din necunoaștere, din naivitate, din lipsă de experiență; sfatul răuvoitor, viclean, a izbutit să-l facă pe om să muște din fruct. Și astfel, mușcând, a fost lovit de moarte. Amăreala acelei mușcături veninoase îți mai mânjește buzele, ființa ta lăuntrică se zbugiumă în chinuri de pe urma otrăvii care lucrează în ea. Tulburarea, confuzia, întristarea, necredința îți copleșesc sufletul. Sleit de puteri, tulburat de păcat, privești îndărăt, după ce te îndreptaseși către împărăția lui Dumnezeu¹⁷.

Oare să nu-ți fi amintit, atunci când te-ai aflat la marginea căderii, pe buza prăpastiei păcatului, că, mai devreme sau mai târziu, vei avea parte de un sicriu strâmt și de un mormânt și că ele se pregătesc negreșit drept sălaș pentru orice făptură trupească? Și că păcătoasele desfătări iau sfârșit îndată ce omul începe să se descompună,

că trupul, pe seama căruia se căleşte sufletul, este sortit a se da jertfă putreziciunii și mâncare viermilor. De acestea nu ți-ai adus aminte. Uitat-ai de judecata lui Dumnezeu, cea care așteaptă cu răbdare întoarcerea spre pocăință a păcătoșilor, dar care îi paște pe toți. Nu va întârzia înfricoșata judecată; curând, curând va să vină; veni-va „ca un fur noaptea”¹⁸. Cere-i-se-va atunci socoteală fiecărui om de ce-a făcut în șederea și în lucrarea lui pe pământ. Ai uitat că viclenii și cumplitii demoni care se arată acum sufletului în chip de visări desfătătoare, care îl ademenesc cu gândul de a-l lua în stăpânire, se vor năpusti asupra sufletului, în clipa despărțirii acestuia de trup, ca niște fiare sălbaticе, și dacă vor face dovada că este al lor, îl vor răpi. Ai uitat de soarta veșnică a păcătoșilor care nu s-au învrednicit de mila lui Dumnezeu. Pentru că au respins virtutea și pocăința prin care se vindecă nescotirea virtuților, vor fi aruncați în iadul cel mai din afară, vor fi dați chinurilor și schingiuirilor fără de măsură și fără de sfârșit. Uitat-ai acestea toate și ai căzut cu groaznică cădere. Toate ale lumii – petrecerile, distracțiile, grijile și îndeletnicirile lumești – nu-ți vor aduce liniște. Ele fac să ațipească conștiința pentru puțin timp, dar nu pot s-o înăbușe. În clipele când începi să te scri-

tezi pe sine, ea se trezește și, deșteptându-se, începe să te acuze tot mai necruțător.

Dumnezeule milostiv ! Tu vezi și porți neputințele omenești ce stau dezgolite înaintea ochilor Tăi; vezi neputința și necurăția mea, în toată goliciunea, în fața ochilor Tăi, patimile și demonii cumpliti care mă supun caznelor și schingiuirilor.

9 Străinul de neam „să nu intre în obștea Domnului”¹⁹, poruncește Dumnezeu. N-am păzit porunca Dumnezeului meu. Am săvârșit o trădare, prin care străinii de neam au pătruns nu doar în templu, ci și în altar, mâini necuviincioase s-au atins de prinoasele și de vasele sfinte. Numesc templul lui Dumnezeu întreaga făptură a omului; altarul – inima; vasele și prinoasele – gândurile și simțămintele. Templul lui Dumnezeu este pângărit de picioare spurcate și de duhuri spurcate; ele au întinat altarul; au prefăcut gândurile și simțămintele duhovnicești binecuvântate într-unele trupești, urât mirositoare.

10 Jelaniile îmi umplu ființa ! Durerea și-a făcut cuib în mine, îmi roade inima ca un vierme, mușcă din ea ca un șarpe. Caut alinare, caut mângâiere, caut hrana duhovnicească din care

m-am îndestulat cândva, nimic nu aflu ! Știu că
acea hrană nutrește și bucură. Mi se propune în-
să o altă hrană; mi se dă cu de-a sila hrana păca-
tului; sunt ademenit cu ea, făgăduindu-mi-se că
ar putea să mă sature; dar ea nu numai că nu
satură, ci provoacă o și mai mare foame, o
groaznică istovire, neputință, zdruncinare.

Doamne, Doamne al meu ! Greșit-am înain-
tea feței Tale, înaintea ochilor Tăi ! Vezi cât sunt
de umilit. În fața ochilor Tăi preasfinți, tâlharii
mă batjocoresc. M-ai părăsit, fiindcă și eu Te-am
părăsit. Mă aflu în mâinile celor pe care i-am pus
înaintea Ta. Nu îndrăznesc să-mi arunc ochii
spre Tine, nu cutez a-mi ridica mâinile spre
Tine, nu am curaj să rostesc un singur cuvânt
înaintea Ta. Greșeala mea, trădarea mea mi-au
 luat orice îndrăzneală. Am căzut, m-am făcut jert-
fa nebuliei mele, jertfa vicleniei și vrăjmășiei de-
monilor. Mă aflu aproape de deznădejde ! Inima
îmi spune că stau la porțile ei. Nu am pe nimeni
care să pună o vorbă bună pentru mine, sau
poate că sunt unii, dar eu nu-i cunosc. Să fie
mijlocitoare înaintea slavei Tale celei neatinse
bunătatea Ta cea nemărginită.

11 Toți cei care pășiți pe calea vieții pământești,
toți cei ce străbateți tărâmul de la pânțele ma-

mei care v-a născut până la groapă și mormânt, până la înfricoșătoarele porți prin care fiecare om intră în nemăsurata și tainica veșnicie, „priviți și vedeți dacă este vreo durere ca aceea care mă copleșește”²⁰. Nu mă întristez pentru pierderea avuțiilor și privilegiilor pământești, nu mă las doborât de durerea prigoanelor purtate împotriva mea, de defăimările și rănila venite de la oameni; nimic din ceea ce este vremelnic nu slujește drept pricină vaietelor mele, a istovirii inimii mele. Sufăr, mă chinuiesc, fiindcă m-am îndepărtat de Dumnezeu prin cădere în păcat. L-am trădat pe Domnul, stau respins departe de fața Creatorului meu, cufundat în beznă morală, predat demonilor. Mâinile și picioarele îmi sunt legate; lucrarea sfântă îmi este luată, luat îmi este însăși darul de a mă dedica ei. Zac vătămat, în neputință, în prăpastie. O prăpastie care mi se arată în chip tainic, dar foarte deslușit: abisul iadului. Beau paharul amărăciunii, paharul smereniei. Paharul pe care mi L-a umplut Dumnezeu, în dreapta Sa mânie²¹.

12 Neînțelese sunt căile Domnului. În sfânta Sa judecată, Domnul a chibzuit și a dat dreptă hotărâre pentru mine: aceea de a fi osândit, îngăduind să fiu cuprins de focul patimilor, foc vrăj-

maș, să dau înapoi²² (cad) din tărâmul duhurilor, cel de sub cer, templul sufletului meu să fie pârjolit, podoabele sale neprețuite prefăcute în cenușă. Fost-au întinse curse înaintea picioarelor mele și eu nu le-am băgat în seamă, prinsu-m-am de ele, vrăjmașii au tăbărit asupra mea, venind din ascunzătorile lor; am fost luat prin surprindere, am fost înfrânt, am încercat să fug. Dar Domnul nu mi-a arătat milă, predatu-m-a vrăjmașului. Pieirea cea de pe urmă mă înspăimântă. Lanțul zilelor mele s-a prefăcut într-un lanț al suferințelor mele. Păcatul stă înaintea mea ca o nămetenie de om, cu paloșul gol în mână. Ochii lui mânioși scapără de o flacără roșie ca sângele; gura îi este căscată monstruos, scrâșnește din dinți. Și nu mă slăbește o clipă, ziua și noaptea.

13 Vrăjmașul nu m-a scăpat din ochi multă vreme, de când m-am născut, de când am primit botezul, pizma și ura nedomolite îl îndemneau să mă țină sub supraveghere, neobosit. Pândea ceasul în care, din ușurătate, să-mi pierd vegherea de sine, prudența. A tot așteptat acest ceas, până când a și venit, meșter fiind vrăjmașul în pierzania oamenilor, m-a lovit de-a binelea și sigur.

Acum, când mă aflu prins de vrăjmaș, căzut în robia lui, el mă păzește din nou, ca să nu fug

din prinsoare, să nu-mi scutur jugul; greu și rușinos jug! Tăria mea s-a slăbănogit, brațele și-au pierdut puterea, nu mă pot ridica din cădere, nu mă pot slobozi din captivitate. Port îmbrăcăminte de carne care mă face totodată greoi și neputincios; zac în ea ca și cum aș fi legat, ținut în temniță; vrăjmașul meu este un duh sprinten, se mișcă precum fulgerul; veșmântul lui, care îi ține loc de orice armă, este țesut din fel de fel de apucături, cunoștințe, puteri; vrăjmașul mă păzește asemenea unui leu care răcnește la pradă sa, neajutorată. Nu sunt în stare să mă împotrivesc lui; adaug păcatelor vechi păcate noi, mă desfățez, silit, în patimi. Domnul m-a dat pe mâna chinuitorilor²³.

14 „Stăpânul a toate a strivit ca în teasc pe fecioara, fiica lui Iuda“, a strivit sufletul meu predat Domnului, cu credință în El; „pentru aceasta plâng mereu“²⁴, plâng și suspin cu plângere pe care eu însumi nu mi-o pot explica și n-o înțeleg. Duhul meu tânjește și se chinuie. Își simte sărăcia și nimicnicia. Cu îngăduința Domnului, cetatea mea s-a năruit, schimbându-și-a înfățișarea în rău, frumusețea i-a fost slujită, schimonosită, luatu-i-s-a nepătimirea. „Datu-mi-s-a mie un ghimpe în trup, un înger al satanei; să mă bată

peste obraz ca să nu mă trufesc.^{“25} Îngerul acesta urmărește un scop: acela de a mă pierde. Dar în ceea ce face și neținând seama de ce face, este îngăduința lui Dumnezeu, țelul său nepătruns, înțelept și bun.

15 „Din ochii mei izvorăsc lacrimi, căci departe de mine este Mângâietorul, Cel ce-mi îmbărbăta inima. Feciorii mei cu toții au fost dați pieirii, căci dușmanul a avut biruință.^{“26} Gândurile sfinte care liniștesc inima, o îmbărbătează și o înviorează umplând-o de înveselitoare speranță a mântuirii s-au îndepărtat de la mine. Darul Sfântului Botez a amuțit în mine, s-a ascuns, nu se mai arată, nu mai luptă pentru mine; întristatu-L-am pe Duhul Sfânt, L-am mâhnit cu păcatul meu de moarte. Apropiatu-m-am de tot ce este potrivnic și vrăjmaș lui Dumnezeu și acestea au pătruns și lucrează în mine. Umplutu-m-am de întuneric, umplutu-m-am de sminteală. Rugăciunea îmi este furată de risipirea minții; gândurile la patimi desfrânate mi-o spurcă și mi-o nimicesc. Vrăjmașul s-a pornit asupra mea cu înverșunare. Vărs șiroaie de lacrimi ca dintr-un izvor și ele nu-mi aduc folosul pe care mi-l aduceau înainte puținii stropi de lacrimi. Amare sunt lacrimile mele! Nepătimirea pierdută trebuie plânsă cu

lacrimi amare. Întinăciunea – pecetea pe care o lasă căderea în păcat – trebuie spălată de pe suflet cu lacrimi amare. Păcatul de moarte, trecut în cartea voievodului ceresc, trebuie șters cu lacrimi amare. Nevinovăția, dragostea sfântă varsă lacrimi de bucurie. Vin la picioarele Celui ce S-a răstignit pentru mine, cu lacrimi amare, cu inimă înfrântă, cu sărăcia mea. Primește-mă, Doamne al meu, așa cum ai primit lacrimile desfrânatei; primește-le, așa cum ai primit mirul de mare preț, pe care fericita Maria l-a vărsat pe picioarele Tale²⁷. Tu, Atotputernice și Atotbun, prefă păcătoasele și amarele mele lacrimi în mir binemirositor și bineprimit de Tine. Ridică de pe cântarul Tău dreapta Ta osândă și mânie; pune pe acest cântar al Tău iubire de oameni, neasemuită putere a lacrimilor Tale, puterea neasemuită a sângelui Tău. Tu ai vărsat pentru noi neprețuitul Tău sânge; ai plătit răscumpărarea noastră. Cu lacrimile Tale ți-ai arătat dragostea pe care ne-o porți; ai pecetluit această dragoste cu sângele Tău atotputernic, dumnezeiesc, ai curățat păcatele întregii lumi.

16 Îmi înalț mintea către Dumnezeu; ea însă nu are putere să se ridice de pe pământ și să stea deasupra lui. S-a străduit mult, dar zadarnic.

Cum se ridică de pe pământ, cum cade înapoi, se prăbușește de parcă ar fi trasă îndărăt de o mână de fier. Domnul m-a părăsit, împresuratu-m-au din toate părțile cei ce caută pieirea sufletului meu. Dacă m-aș bizui numai pe puterile mele, nu m-aș putea ridica din prinsoare. Domnul, numai Domnul îmi ajută să se ridice pe cei căzuți; îmi învie pe cei morți. Mie însă Domnul mi-a hărăzit altă soartă²⁸. El vede cât de jos am căzut, dar nu-mi vine în ajutor. A auzit suspinul meu, strigătul meu și nu mă scoate din prinsoare, din cumplita captivitate, din colții iadului. Dușmanul triumfă, își serbează biruința, este convins că am pierit cu adevărat. În smintita lui mânie, în smintita lui trufie, el crede că Dumnezeuul meu nu are putere de a mă smulge din mâinile lui, iar despre sine crede că i se poate împotrivi, că-i poate ține piept cu izbândă Dumnezeuul meu, Dumnezeuul Atotputernic.

17 „Drept ești Doamne și drepte sunt judecățile Tale.“²⁹ Vrednic sunt să fiu părăsit, îmi merit lăncezeala sufletului la care am fost supus; culeg acum roadele greșelilor mele. Încălcăt-am cu bună știință legea lui Dumnezeu, nesocotit-am cu bună știință cuvântul lui Dumnezeu. Abătutu-m-am de pe calea poruncilor lui Dumnezeu,

umblat-am calea pe care m-a dus voința ființei mele căzute.

Când un păcat de moarte, care l-a doborât pe un om, se îndepărtează de acela, lasă în urma-i pecetea căderii pe care i-a pricinuit-o omului. Păcatul își părăsește victima lăsând-o tăiată în bucăți legate între ele doar prin puterea instincțelor vicioase, prin care poate fi recunoscut păcatul săvârșit. Nu există otravă care să nu aducă moartea; fiecare dintre ele are însă o caracteristică proprie. Toate păcatele de moarte ucid sufletul cu moarte veșnică, dar fiecare dintre ele produce în suflet tulburări specifice numai lui. „Cel fără de lege este prins în lațurile fărădelegilor lui și de funiile păcatelor lui este înfășurat”³⁰, învață *Scriptura*. „Lepădarea ta de credință te va pedepsi și răutatea ta te va mustra. Înțelege și vezi cât e de rău și de amar de a părăsi pe Domnul Dumnezeuul tău și de a nu mai avea nici o teamă de Mine, zice Domnul Dumnezeuul puterilor. Că în vechime am sfărâmat jugul tău și am rupt cătușele tale, și tu ai zis – prin toată purtarea ta – «Nu voi sluji la idoli» și totuși, pe tot dealul înalt și sub tot pomul umbros ai făcut desfrânare. Eu te-am sădit ca pe o viță de soi – atunci când ai fost creat, trezit la viață –, ca pe

cea mai curată sămânță; cum dar Mi te-ai prefăcut în ramură sălbatică de viță străină?“³¹ Se împlinesc în mine mânia și voința lui Dumnezeu. Datoriez starea mea de-acum căderii mele; este o consecință firească a acesteia. Mă chinuie și mă apasă gândurile și simțămintele pe care mai înainte le socoteam a nu avea asupra mea nici o putere, pe care le puteam respinge cu ușurință. Se poartă cu mine de parcă ar fi căpătat vreun drept asupra mea; căzut-am de bunăvoie, robitu-m-am de bunăvoie, săvârșit-am nelegiuire, lăsându-mă dus pe tărâmul acestor gânduri și simțăminte. Vai mie! „Fecioarele mele și flăcăii mei au fost duși în robie!“³²

18 Ademenitu-m-a pofta păcătoasă. Înfățișatu-mi-s-a sub masca nevinovăției și a desfătărilor cele neatinse de păcat; atras am fost într-o relație – înțeleaptă, chipurile –, apoi mi s-a furișat, puțin câte puțin, în suflet, a început să-și schimbe fața, să prindă putere asupra mea; s-a preschimbat dintr-o dată în flacără, a pus stăpânire pe mine. Ce-a fost mai departe, nu mai țin minte, mai bine zis, n-aș putea spune precis; mai departe m-am lăsat dus de un fel de uitare de sine, de o atracție irezistibilă. Când mi-am venit în fire eram

de-acum undeva ca într-o prăpastie, din care nu mai pot ieși.

Păcatul trebuie respins de la bun început, de când s-a ivit prima dată. Lucrul acesta l-am pierdut din vedere sau mi-a fost furat sau încă nu-mi dădeam seama că așa trebuie să fac. Astfel, m-a răpit și m-a înghițit vicleanul păcat. Sărăcitu-s-a groaznic, pustiitu-s-a pentru totdeauna tainicul meu Ierusalim. Uneori se nasc în mine gânduri și porniri bune; dar, fiindcă n-au nici o tărie, fiindcă sunt nestatornice, rămân lipsite de importanță, rămân amestecate cu gânduri și cu porniri păcătoase, sunt întinate, pervertite, înfrânte până la urmă de ele. Am început să gândesc altfel! Mintea și-a pierdut acea stăpânire de sine pe care i-o dădea credința; a fost lovită de îndoială. Aceasta a făcut-o să se răcească față de cuvântul lui Dumnezeu, să nu mai găsească în el acea învățătură mântuitoare și luminătoare pe care o găsea înainte, cu care se nutrea și se desfăta fără să se sature, oricât ar fi mâncat. Gustând pe săturate dintr-o asemenea hrană, ți se trezește pofta neogoită și setea de nestins de adevărul dumnezeiesc. Am înaintea mea Sfânta Scriptură. M-am înstrăinat de ea. Caut în ea hrană, tărie, liniște. Nu le găsesc. Cuvântul atotsfânt al lui Dumnezeu mi s-a zăvorât, acoperitu-s-a cu un vâl de nepătruns din pricina păcătoșeniei mele.

19 Doamne al meu ! Doamne al meu ! Caută și vezi din înălțimea slavei Tale, spre necazul în care m-am împotmolit, ca într-o tină rău mirositoare, ca într-un hățiș fără ieșire; caută spre necazul meu, spre durerea mea pe care nu o mai pot îndura și care mi-a istovit toate puterile, și cele ale sufletului, și cele ale trupului; cuprinsu-m-a tulburarea; cuprinsu-m-a confuzia (nedumerirea); cuprinsu-m-a o cumplită mâhnire și amărăciune. Simt că mi-a pătruns în inimă o moarte veșnică; patima pe care nimic nu mi-o poate potoli, păcatul pe care aș vrea să-l curm, dar nu pot, m-au însemnat cu pecetea pierzaniei. Încă de pe acum „durerile iadului logodite cu durerile veșnice m-au înconjurat, întâmpinatu-m-au lațurile morții”³³; prins în aceste lațuri, mă prenumăr, pe drept cuvânt, printre morți, deși, după chipul cel din afară, mă socotesc printre cei vii. „Râurile fărădelegii m-au tulburat”³⁴ și acestea fac să nu mă pot dezmetici, să nu mă pot ridica și întări pe piatra poruncilor lui Hristos. Madianiții și amalciții și fiii Răsăritului, închinători la idoli, stăpâni ai unor cirezi de vite fără număr, intrau mereu în pământurile lui Israel și nu-i lăsau nimic pentru hrană³⁵, mâncând și călcând cu picioarele semănăturile și pajiștile; prin faptele de desăvârșire și virtuțile cu care

l-am slujit din tinerețe pe Dumnezeuul meu cre-deam că îmi voi dobândi mântuirea.

20 Mă tânguiesc, iar vrăjmașii mei își află liniș-tea cu tânguielele mele, mă întristez, și ei se bucu-ră de întristarea mea; gem, suspin, urlu, iar printre ei răsună asurzitoare bătăi din palme, chiote și cântece de veselie buimacă; mă chinuiesc încer-cările care m-au lovit, m-au făcut să mă simt de parcă mi-aș fi pierdut capul, iar ei jubilează, își sărbătoresc cu focuri de artificii triumful asupra mea. Beți de furie, de nebunie, de îngâmfare, de ură turbată împotriva lui Dumnezeu, se gro-zăvesc cu înfrângerea pe care i-au pricinuit-o unui om fără putere, ca și cum ea ar fi fost sufe-rită de Dumnezeu însuși. Pe toată întinderea locului de sub cer, ori de câte ori se adună în gloate, ori de câte ori fac tabere la vămile văzdu-hului, vestesc, cât îi ține gura, căderea mea. Bu-curia lor turbată, hulitoare de Dumnezeu, îi face să sară în sus, până la porțile cerului și să bată în ele. Îngerii căzuți ar dori să dea năvală dincolo de aceste porți și să-și strige acolo batjocura și ocările, adică chiar în sfintele locașuri ale raiului. Raiul a mai fost o dată martorul intențiilor și pornirilor lor nelegiuite. A mai lărmuit o dată în el nelegiuita lor răzvrătire, când s-au ridicat,

nechibzuit, pe față împotriva lui Dumnezeu. Creatorule al meu ! Răscumpărătorul meu ! Fost-am al Tău până când am căzut în greșeală. Bunul Tău, care ți-a fost furat, furatu-ți-s-a fiindcă Tu ai îngăduit să ți se fure, dar numai pentru un timp, fiindcă așa stă scris în planurile Tale, necuprinse de minte omenească. Vrajmașii își dau seama de aceasta, știu că Te-ai îndepărtat de mine, sau Te-ai ascuns printr-o minune; știu și înțeleg că au primit de la Tine îngăduința de a se apropia de mine și că puterea pe care o au asupra mea le-a fost dată; va veni, va veni de bună seamă un timp de mare întristare pentru ei, de mare bucurie pentru mine; veni-va vremea când Tu, Mântuitorul meu, te vei milostivi cu mine, îmi vei întinde o mână de ajutor, un braț atotputernic, când, prin pocăință adevărată, lucrătoare, mă vei scoate din abisul cercărilor mele³⁶.

21 Atoatevăzătorule Doamne ! În fața ochilor Tăi stau răutățile fără de număr ale demonilor, ale îngerilor dezmoșteniți. Ridicatu-s-au împotriva Ta în cer, urātu-Te-au pe Tine, Făcătorul și Dumnezeu lor, urât-au toate faptele Tale cu ură neînfrânată și de neînțeles. Tu Ți-ai vădit înaintea lor puterea atotefăcătoare, nețărnumita stăpânire asupra lor. I-ai izgonit din cer, i-ai pedepsit cu

însăși firea lor, aceea de duhuri neroditoare, sterpe, sortite să rămână veșnic în materie și în putreziciune. Îngerii luminoși s-au preschimbât în demoni ai întunericului, asemănători fiarelor. Duhurile curate s-au prefăcut – după gânduri și simțăminte – în carne și întinăciune; locuitorii locașurilor de sus orbecăiesc, răătăcind în pustia de sub cer, peste întinderile pământului, în hăurile subpământene. Le-ai dat în custodie o temniță de foc – iadul cel înfricoșător, arzând cu flacără nestinsă –, pentru ca chinul pregătit lor de la facerea lumii văzute, stându-le mereu în fața ochilor, să producă asupra lor o spaimă mântuitoare, să-i facă să-și vină în fire. Tu ai săvârșit răscumpărarea omului, în fața duhurilor care au dus la pieire neamul omenesc. Și, în pofida lor, i-ai pus să fie privitori și martori ai urcușului în rai și în cer al oamenilor care s-au făcut bineplăcuți Ție. Răbdatu-i-ai pe ei mii și mii de ani, dar nimic, chiar nimic nu le poate înfrânge cerbicia, înmuia inima, prefăcută în piatră sau în fier, întoarce spre pocăință, spre dorința de a dobândi cerul. Smintiții de ei, poartă război împotriva Ta, împroașcă în Tine cu groaznice vorbe de hulă, tăgăduiesc existența Ta în cele mai felurite chipuri. Dar Tu, nu numai că rămâi neatins de aceste porniri, dar rămâi pentru

ei și cu neputință de înțeles. Și astfel, îngerii căzuți, neputincioși și rămași de nimic în fața Ta, și-au îndreptat răutatea împotriva creaturii Tale, a omului celui neputincios. L-au otrăvit cu otrava păcatului; caută să-l nimicească de tot, îl urmăresc neconținut, îi întind curse răuvoitoare, îl mână spre nenumărate nenorociri, una mai grea decât alta. Numai Tu, Atotputernice, îl poți izbăvi de aceste cumplite nenorociri și îi izbăvește pe acei oameni care aleargă la Tine ! Durerea mea a depășit măsura tăriei mele. Mi-a umplut inima și a început să dea pe din afară. Acum, amuțesc istovit. Sleitu-s-au gemetele mele, sleitu-s-au tânguiri, sleitu-s-au lacrimile; o mâhnire cu neputință de spus în cuvinte și care trece dincolo de orice rostire mă istovește și mă ucide. Atoatevăzătorule ! Tu mă vezi. Tu știi că ura vrăjmașilor nu poate fi ogoită, oricât m-aș căzni. Ne aflăm eu și vrăjmașii mei, în dreapta Ta atotputernică. Atoatevăzătorule și atotputernicule ! Pierzându-mi nădejdea în mine, păstrând nădejdea în Tine, mă predau preasfintei Tale voințe, nemărginitei înțelepciuni și bunătății Tale.

PARTEA A DOUA

1 Ochii mei stau plini de uimire în fața unei triste întâmplări. Nu izbutesc să o înțeleg nici-cum. Nu-mi vine să cred ce văd ochii, ce pipăie degetele. Domnul, în mânia Sa, a acoperit cu întuneric „fiica Sionului”⁴³⁷, „a aruncat din cer (...) pe pământ măreția lui Israel”⁴³⁸. Inima ta s-a logodit cu Hristos; ochii cei preasfinți ai Domnului tău priveau către nevinovăția ei, ca spre o frumusețe desăvârșită și mult iubită. Pregătitu-ți-s-a încăpere minunată în locașurile raiului. Ceata sfinților îngeri și ceata dreptilor mutați la cer te recunoșteau printre ai lor, așteptau venirea ta printre ei, se pregăteau să iasă cu bucurie în întâmpinarea sufletului tău, după despărțirea lui de trup, să-l ducă în ceruri, la sărbătoarea cea fără de sfârșit. Totul s-a năruit însă! S-a schimbat groaznic! Domnul și-a întors fața de la tine, locuitorii cerului au plâns pentru tine. Vai! Păcatul te-a stricat!

2 Vrut-a Domnul să fii una cu pământul; nu te-a cruțat, nu te-a miluit!³⁹ Te-a răpus Domnul și

ofilitu-s-a duhovniceasca ta bunăpurtare, pârlolită de desfătări trupești, precum se vestejește un trandafir arătos, atins de arșița soarelui, precum se ofilește un crin delicat, ros la rădăcină de un vierme. Risipitu-s-au virtuțile tale, faptele de desăvârșire, așa cum se surpă clădirile mărețe ale unui oraș lovit de cutremur. Gândurile tale zburau neîncetat spre Dumnezeu, se înălțau către El, stăteau înaintea Lui, sub chipul rugăciunii curate și al sfintelor cugetări. Acum ele se târăsc pe pământ, se rotesc pe târâmul deșertăciunii și al vieții trecătoare. Judecata ta este lipsită de împărătească demnitate; mai înainte ea stăpânea poate poftele inimii și ale trupului; acum se desfătează cu ele și le slujește ca o roabă. În loc de cunună și porfiră, porți acum lanțuri grele, lanțuri de aramă⁴⁰. Crudul învingător i-a ucis pe fiii regelui, înaintea ochilor lui, iar ochii care văzuseră acest omor i-a scos, neomește, cu niște scule de fier. Augustul nevăzător și captiv a fost dus în Babilon și dat acolo unei case în care era silit să facă o muncă grea și înjositoare⁴¹.

3 Puterea brațelor tale s-a istovit în războiul cel nevăzut. Nu ai putut rezista, n-ai învins. Porțile și zidurile cetății tale au fost surpate de

vrăjmașii care au năvălit peste ea. Cetatea au prefăcut-o în ruine, iar pe tine te-au luat în robie. Dumnezeu ți-a dat arme puternice; arme înfricoșătoare, împotriva neamurilor nelegiuite. Dar nu te-ai folosit de ele! De săbiile de oțel, de sulitele și săgețile cele ușoare, care nimeresc orice țintă, scuturile și armurile de nestrăpuns, pe toate le-ai părăsit și le-ai dat uitării. Pricina înfrângerii n-a fost alta decât negrija față de tine însuți. Când călugărul nu se îngrijește de rugăciune, de liniște, de post, când se dedă la desfătări și plăceri ale trupului, atunci vrăjmașul, văzându-l dezarmat, se năpustește asupra lui și îl poate doborî lesne. Templul sufletului tău este împresurat de flăcările poftelor pătimase. O văpaie turbată s-a revărsat în tot templu, cu valuri de torent de foc. Toate lucrurile de preț ale templului au fost mistuite de această turbată văpaie; n-au rămas întregi decât pereții, dar și aceia arși și afumați⁴². Luatu-ți-s-a viața întru Dumnezeu, nu ți s-a luat însă existența; chemi milosârdia lui Dumnezeu, pentru ca să învie în tine binecuvântata viață pierdută.

4 Întăritu-s-a vrăjmașul, pus-a stăpânire pe cel ce i s-a supus de bunăvoie. Căderea te-a lipsit de stăpânirea de sine; stăpân peste tine este

acum vrăjmașul. Demonii și patimile își pot întări puterea asupra omului prin deznădejde, prin fățarnicia omului, prin slăbirea voinței acestuia, molipsită de porniri vicioase, prin abaterea de pe calea unei pocăințe bărbătești, hotărâte. Te afli în păcat! Adugi unei greșeli vechi o greșeală nouă, ai găsit desfătare într-un păcat de moarte! Inima nu ți-o mai poți abate de la desfătări ucigătoare! Văd multă jale „în cortul fiicei Sionului”⁴³; tot ce a fost duhovnicește măreț aici se află într-o jalnică pustiire, este nimicit, împrăștiat, călcat în picioare.

5 Sabia lui Dumnezeu, sabia pedepsitoare, sabia lepădării și a părăsirii a căzut pe capul tău, pe toată ființa ta. Ți-a despicat-o, ți-a tăiat-o în bucăți. Duhul, sufletul și trupul din care este alcătuit omul au început să se gâlcevească, să lucreze unul împotriva altuia, să-și poarte dușmănie. Cuprinsu-te-a tulburarea, înmulțitu-s-au neputințele și beteșugurile tale, lovit-te-au încercări nenumărate, inima ți-a fost involburată de patimi, ca marea de furtună.

Învață smerita înțelepciune. Înțelege că omul nu există prin sine; că este o creație a lui Dumnezeu, că este pământ și cenușă. Îndepărtează de la tine îngâmfarea fariseului; ferește-te să dis-

prețuiești pe cineva, să umilești, să vorbești de rău semenii; ia pildă de la purtarea vameșului, cea pe care Dumnezeu a socotit-o adevărată, judecă-te pe tine și vei atrage asupra-ți mila lui Dumnezeu.

Chiar dacă ți se va ierta păcatul, așa cum i-au fost iertate Sfântului David proorocul două grele fărădelegi, nici atunci să nu-ți iasă din minte amintirea păcatului tău; să-l ai mereu înaintea ochilor, să-l plângi neîncetat, și-ți va fi păcatul paznic virtuților. Nu te bizui pe gândul că Dumnezeu te va ierta, ținând seama de neputința omului și de faptul că iertarea poate fi lesne obținută de la El; nu înceta să cauți iertarea, nu înceta să te cufunzi în pocăință; să nu te părăsească setea neogoită de adevărul dumnezeiesc și se va înmulți adevărul tău ca o recoltă de grâu, pe un pământ roditor. Caută belșug de iertare, dar caută-l prin credință și fapte; nu spera să dobândești iertare prin ceea ce faci tu, ci prin ceea ce hotărăște Dumnezeu, prin credință în Dumnezeu, mărturisită și vădită, prin supunere lui Dumnezeu.

6 „Dumnezeule ! Fii milostiv mie păcătosului !”⁴⁴
Așa se ruga vameșul, cel lăudat în *Evanghelie*.
El nu rostea rugăciuni lungi și frumoase în

vorbe. Rugăciunea lui este scurtă – scurtă și nemesteșugită – în stare să exprime însă, atunci când inima se umple de ea, simțământul de căință și de osândire de sine. Vameșul nu cuteza să ridice ochii spre cer; ochii lui erau plecați spre pământ. Vameșul se lovea cu pumnul în piept, având conștiința păcatelor. Nu spune nimic pentru a se scuza. Nu învinuia pe nimeni pentru intențiile sale păcătoase și nici pentru faptul că societatea favorizează apariția ispitelor, nu dădea vina nici pe răutatea și viclenia demonilor. El se învinuia întru totul pe sine. La temelia și la obârșia cererii sale de a fi miluit, nu punea decât milosârdia lui Dumnezeu. Și astfel ieșit-a vameșul iertat din templul lui Dumnezeu, în care i-a adus lui Dumnezeu rugăciune de pocăință și de smerită înțelepciune, rugăciune care s-a dovedit atât de lucrătoare. O asemenea rugăciune este „jertfă de laudă”⁴⁵ care proslăvește pe Dumnezeu; în ea nu se află nici un adaos rău-mirositor, provenit din înțelepciunea cea după fire, din laudele aduse făpturii omenești căzute. O asemenea rugăciune este „calea”⁴⁶ pe care i se arată omului „mântuirea”⁴⁷ de la Dumnezeu. „Cel ce se smerește pe sine se va înălța”, a spus Domnul. Cel ce se smerește pe sine va fi înălțat de Dumnezeu la cele de sus, la limanul cel duhov-

nicesc al sfintei nepătimiri și al binecuvântatei nepătimiri.

7 „Disprețuit-a Domnul jertfelnicul Său și S-a îndepărtat de locașul Său cel sfânt; dat-a zidirile palatelor Sale în mâna dușmanilor”⁴⁸ Ierusalimului. Nespus mă uimesc gândindu-mă că omul este lovit de două ori de moarte; când văd trupul neînsuflețit zăcând în mormânt, lipsit de viață și de frumusețe; când văd sufletul zăcând în căderea în păcat, sfâșiat, schimonosit, lipsit de o viață binecuvântată, dumnezeiască. O, minune! Ce taină este aceasta? Oare de ce se dă jertfelnicul Domnului nimicirii și sanctuarul întinării? Oare de ce li se dă duhurilor osândite libertatea de a face rău? Oare de ce i se dă voie păcatului să vină la mine cu nerușinare, păcatul care ademenește, otrăvește, ucide? De ce oare ființa mea spirituală – nemuritoare – se află într-o atât de strânsă legătură cu carnea, cea supusă putreziciunii, în care sălășluiesc atâtea poftes opuse, potrivnice și care pot deștepta porniri dobitocești? Taina rămâne taină. Mintea mea nu o poate cuprinde. Eu sunt o creatură a Dumnezeului meu. Nu există nici o măsură care să stabilească deosebirea dintre Dumnezeu și om, într-atât de măreț este Dumnezeu, într-atât de mic

este omul în fața lui Dumnezeu. Nu pot cere socoteală, n-aș fi în stare să înțeleg rațiunea celor ce mi se întâmplă din voința Făcătorului meu. De-aceea nu-mi rămâne decât să-mi cunosc și să-mi recunosc nimicnia. De-aceea nu-mi rămâne decât să rostesc vorbe de binecuvântare înaintea lui Dumnezeu, așa cum trebuie să binecuvânteze creatura înaintea Creatorului. Nu-mi rămâne decât să plâng în tăcere, în fața măreției neapropiate a Dumnezeului meu; să-L implor pe Dumnezeuul meu să se milostivească spre mine.

8 Dureroasa cădere în păcat și-a pus pecetea pe chipul tău, pe toată înfațișarea ta cea din afară. A pierit bucuria care îți lumina mereu privirea. S-a făcut nevăzută liniștea întipărită, generos, pe toate trăsăturile feței tale. Mersul îți semăna cu acela al unui înger binevestitor; cuvântul îți susura ca o șuviță de apă vie, înveselind auzul și inima celor ce te ascultau. O întâlnire și o discuție cu tine lăsau pentru multă vreme impresiile cele mai plăcute. Acum privirea îți este posacă, tristă, întunecată, porți întipărită pe față neliniștea și chinul. Mersul îți este greoi, ești dus mereu pe gânduri, pașii tăi vădesc parcă o stranie șovăială. Cuvântul îți este scurt, retezat, nu mai găsești nimic de spus prietenilor. Parcă ai sta

de vorbă tot timpul, în chip nevăzut, de neînțeles, cu altcineva; pari prins într-o convorbire misterioasă, care îți absoarbe toate simțămintele și gândurile. Inima îți este zăvorâtă. Ai pus în locul sincerității prefăcătoria. Toată viața ți-ai concentrat-o în sine-ți. Nu mai ești în stare să participi la nimic. Cine se întâlnește cu tine rămâne cu o grea tristețe și cu o stare de gol. Înfățișarea exterioară a omului trădează starea lui sufletească. O, dacă căderea ta nu s-ar prelungi! O, dacă după poticnire ar urma îndată căința! O, dacă pe pata păcatului s-ar prelinge îndată calea lacrimii, ca să o șteargă! O, dacă din însăși starea de cădere s-ar înălța către Dumnezeu o rugăciune puternică, plină de umilință! Rugăciunea și lacrimile L-ar fi făcut pe Dumnezeu să se milostivească. O, dacă, simțind rana păcatului, ai fi urât păcatul și dacă ai fi șters urmele desfătărilor de câteva minute, cu un gest hotărât de îndreptare! Năprasnica moarte a sufletului își poate găsi leacul printr-o grabnică revenire la viață. Fac mărturie pentru aceasta *Scriptura* și Tradiția Bisericii. Dar așa ceva nu s-a întâmplat cu tine. După o cădere a urmat alta. Unui păcat i s-au adăugat altele. De la satisfacerea prelungită a poftei desfrânării a apărut aplecarea spre ea; s-a format un nărav, s-a năs-

cut o patimă, s-a născut moartea. Poruncile lui Hristos le încalci fără frică. Privești fără frică și cu răceală veșnicia, judecata lui Dumnezeu, fericirea raiului și chinurile iadului. Mintea îți este încremenită. Parcă ar fi moartă sau de piatră, și-a pierdut sensibilitatea, a devenit moartă pentru cuvântul lui Dumnezeu. Cuvântul viu, mărețul și înfricoșătorul cuvânt al Dumnezeului celui viu s-a prefăcut pentru mintea omorâtă de păcat în sunete pustii, lipsite de sens și de importanță.

9 Prietenul care te iubește mai mult decât toți ceilalți prieteni este copleșit de tristețe din pricina nenorocirilor care te-au lovit. Bucuria și extazul duhovnicesc s-au stins în el. Suspină cu suspin neogoit; îți deplânge căderea, de parcă ar fi propria lui cădere; în grea întristare, repetă cuvintele Apostolului: „Mă tem ca nu cumva, venind iarăși să mă umilească Dumnezeul meu la voi și să plâng pe mulți care au păcătuit înainte și nu s-au pocăit de necurăția și de desfrânarea și de necumpătarea pe care le-au făcut”⁴⁹.

10 Mi-au secăt ochii de șiroaiele de lacrimi vărsate. Nu-mi pot opri lacrimile. O cumplită jale mă face să plâng cu lacrimi de umilință, lacrimi chinuite; lacrimile îmi picură ca niște stropi de

sânge. De-atât plânset ochii mi-au obosit, inima îmi boleşte, se frânge de durere. Cuprins de uimire, de spaimă, mă uit la nenorocirea care ți se întâmplă, îmi caut liniștea compătimentindu-te. Fratele meu ! Fratele meu ! Ce-ai pățit ? Ce schimbare neașteptată și groaznică ți s-a întâmplat ! În pașnicul liman mănăstiresc ai suferit un naufragiu ! Ți s-a întâmplat aceasta nu în mijlocul talazurilor mării vietii, nu la pietrele din adâncul mării, nu din pricina furtunii care mugește și se învolutează, făcând una cu norii, legând la un loc, cerul și marea.

II De ce nu părăsești calea desfrânării ? De ce mai zăbovești în întinăciunea păcatului ? De ce mai zaci și te mai istovești în păcat ? În deznădejde, în neputință, în duplicitate ? Hotărăște-te pentru pocăință ! Hotărăște-te să lepezi păcatul ! Caută să-ți smulgi inima din păcat, care parcă a crescut din el, s-a făcut una cu el, încât trebuie să i se rupă sau să i se reteze legăturile cu păcatul. Fapta de pocăință este anevoioasă și grea pentru cel ce s-a cufundat în păcate de moarte, în viețuirea cea după fire și în mentalitățile ei, pentru cel ce a deprins năravuri păcătoase. Această faptă de pocăință a fost numită de Sfinții Părinți „vărsarea sângelui“, și atunci când che-

mau pe un asemenea păcătos la ea, obișnuiau să spună vorbe foarte aspre, dar pline de speranță: „varsă-ți sângele și vei primi Duhul”⁵⁰. Expresia concentrează la modul esențial această strădanie de pocăință. „Carnea și sângele nu pot să moștenească împărăția lui Dumnezeu, nici stricăciunea nu moștenește stricăciunea”⁵¹. Cine vrea să fie al lui Hristos, trebuie, negreșit, „să-și răstignească trupul împreună cu patimile și cu poftetele”⁵². Să nu te sperie greutatea pocăinței! Pe cât este de grea, pe atât este de râvnită și dătătoare de dulceață; pe cât este de grea, pe atât este de rodnică. Nevoința călugărească este deopotrivă cu nevoința mucenicească. Cununa faptei de desăvârșire este mântuirea. Cununa unei asemenea fapte este fericirea veșnică în locașurile raiului. Cununa faptei de desăvârșire este despuierea de chipul ființei căzute⁵³, înnoirea ființei, înălțarea ei la înălțimea nemăsurată a unirii ființei omenești cu ființa dumnezeiască⁵⁴. Dumnezeu este nemărginit de bun și nemărginit de puternic. Umilește-te în duh către cel bun și atotputernic, arată-i rana ta, pătrunde-te de conștiința greșelii, cerându-i iertare și vindecare, și le vei primi. Făcând act de pocăință, întrebuintează expresiile folosite cu mult folos de regele-prooroc, când se afla și el în cădere: „Miluiește-mă, Dumne-

zeule – spune el – după mare mila Ta – deci nu de altceva, ci – după mulțimea îndurărilor Tale – și nu pentru altceva, ci pentru a șterge fărădelegea mea⁵⁵. Toți cei care au cerut în acest chip au primit. Nimeni n-a fost refuzat. Nici un motiv nu poate îndreptăți amânarea pocăinței, nici îndoielile, ezitarea de a o face. Mă îngrozește mai mult faptul că zăbovești în păcat, decât că ai căzut în păcat. Mă înspăimântă refuzul pocăinței, mai mult decât poticnirile în păcat. Mi-e frică să nu te găsească moartea în nelegiuire și să te ia în această stare, pentru a te duce, când nu te așteptai, la judecata lui Dumnezeu.

12 Unde își găsește liman călugărul, atunci când îl împresoară bezna deznădejdi? De obicei în bezna deznădejdi îl duce dușmanul după ce l-a ademinit, făcându-l să se înfrupte din fructul oprit de sfintele făgăduințe și voturi ale botezului și ale tunderii în monahism. În ce și-ar putea găsi călugărul liniștea când și-a irosit avuția duhovnicească prin care se dobândește cerul? Limanul călugărului este nemărginita milosârdie a lui Dumnezeu; liniștea călugărului căzut este nădejdea mântuirii pe care i-o dă pocăința. Ai fost izgonit din neprihănire ca dintr-o preafrumoasă cetate; ai fost alungat din nevinovata

copilărie ca dintr-un loc sfânt: fugi într-o altă cetate. „Cînd vă urmăresc pe voi, în cetatea aceasta, fugiți în cealaltă”⁵⁶ I-a învățat Domnul pe ucenicii Săi. De voi fi izgonit din sfânta cetate a nevinovăției, caută-ți adăpost în sfânta cetate a smereniei. Cetatea smereniei este zidită din pietre aflate în mare cinstire înaintea lui Dumnezeu; ele se află așezate într-o ordine bine statornicită: sărăcia duhului, frîngerea inimii, osîndirea de sine și tînguirea, plînsul și vaietul, lacrimile și smerita plecare a genunchilor, aspra înfrînare de la toate excesele, cele mai umile cuvinte de rugăciune și suspinele fără cuvinte, tăcerile vorbitoare, care pot fi mai puternice decât orice cuvinte. Drept legătură între aceste pietre, ca un mortar sau ca un ciment este plîngerea. Ea reprezintă expresia adevăratei pocăințe. Pocăința purifică sufletul de toate greșelile, restaurează sanctuarul dumnezeiesc distrus. Al doilea templu din Ierusalim construit cu mare greutate, din pricina persecuțiilor și a unor neajunsuri care au prelungit mult termenul de construcție, se situa în urma primului templu, în privința mărimii și frumuseții, dar el se bucura de o neasemuit mai mare slavă decât primul, fiindcă în el s-a aflat Dumnezeu, Cuvîntul întrupat. Tot așa și sanctuarul sufletului înnoit printr-o

pocăință îndelung-lucrătoare poate fi mai slăvit, prin belșug de har dumnezeiesc, decât acel sanctuar care nu simțea nevoia înnoirii și purificării. Gloria unui sanctuar nu este dată de virtuțile oamenilor. Ea vine de la Dumnezeu; este a acelora care pun cel mai mare preț pe pocăința poruncită de Domnul; este a virtuților omului, umbrite de harul Sfântului Duh, atunci când aceste fapte de virtute se săvârșesc cu adâncă smerenie și când constau în îndeplinirea voinței lui Dumnezeu.

13 „Profeții tăi am avut pentru tine vedenii zadarnice și arătări”⁵⁷ glăsuiește un adevărat prooroc al lui Dumnezeu către Ierusalimul dărâmat și pârjolit, referindu-se la falșii prooroci ai acestuia, amăgiți de demoni, ei făcându-se uneltele acestora, umplându-se de răutate, ajungând pricină de purtare proastă și de pieire a celor din Ierusalim. Spunând aceasta, proorocul deplângea evenimentele despre care vorbise în proorocia sa, glăsuind, suspinând pe ruinele Ierusalimului. Proorocii mincinoși „nu ți-au dat pe față fărădelegea ta”⁵⁸. Ei te-au lingușit; amăgiți fiind de demoni, te-au amăgit și pe tine, n-au știut să preîntâmpine robirea ta; te-au făcut să te îndepărtezi

de pocăință, să-ți pierzi legătura cu Dumnezeu, au contribuit și ei la robirea ta.

Gândurile ființei omenești căzute lucrează asemeni acestor proorocii mincinoase, atunci când nu țin seama de cuvântul lui Dumnezeu, când fac totul după propria lor chibzuință, sub înrăurirea duhurilor osândite și viclene. Ele socot că faptele de pocăință ar putea fi amânate pentru vremea bătrâneții sau pentru sfârșitul vieții și prin aceasta îl țin pe om legat de păcat. Vorbesc de mulțimea celor ce cad în greșală și de puțînătatea celor ce se abțin de la păcate de moarte, și prin aceasta minimalizează gravitatea păcatului. Găsesc scuze vieții trăite în desfătări, destrăbălate, spunând că aceasta s-ar explica prin cerințele firii, prin tinerețe, prin modul cum este alcătuit trupul, căutând prin aceasta să diminueze gravitatea păcatului în fața conștiinței păcătosului. Tâlcuiesc în chip mincinos și taina milosârdiei dumnezeiești, și taina pocăinței, și prin aceasta îl abat pe om de la adevărata pocăință, nu-l lasă să se învrednicească de îmbrățișarea de părinte a bunătății lui Dumnezeu. „După roadele lor îi veți cunoaște“, a spus Mântuitorul lumii despre proorocii mincinoși; ei apar în „piei de oaie“, în prefăcătorie și în blândețe închipuită, ascunzându-și sub această mască putrezi-

ciunea duhului și gândurile rele. Rода pe care o aduce un prooroc al lui Dumnezeu, inspirat de îngerul său păzitor, sau care este înzestrat cu un dar natural și se supune cuvântului lui Dumnezeu, este desăvârșirea morală și mântuirea omului. Rода pe care o dă proorocul mincinos, gândul ivit sub înrâurirea căderii și a duhurilor viclene este dezordinea morală și pieirea omului.

Fugit-am din lume de timpuriu. Fugit-am din lume de îndată ce am aflat din *Sfânta Scriptură* și de la dascălii Bisericii de primejdiile de care este plină viețuirea în lume. M-am retras în curtea unei mănăstiri, fără să fi apucat să gust nici o desfătare deșartă și păcătoasă; începutul vieții mele și toate însușirile cu care am fost înzestrat le-am încredințat Domnului. Nădăjduiam că voi străbate repede tărâmul vieții pământești, că nu mi se vor schimba nici felul de a gândi, nici arderea râvnei mele. Mi-a fost frică să mai rămân în lume. Mă temeam să nu mă prind în mrejele păcatului, să nu fiu amăgit, să nu cad în rătăcire din cauza uneltirilor diavolești. Mă temeam de ispită ca de fiarele sălbatice, cum se teme cerbul de câinii care îl fugăresc; m-am îndreptat zburând spre lăcașul mănăstiresc; nădăjduiam că între zidurile mănăstirii, respectând voturile monahale, să-mi pot mântui sufletul. Ce s-a în-

tâmplat însă cu mine? „De ceea ce mă tem, aceea mi se întâmplă și de ceea ce mi-e frică, tocmai de aceea am parte.”⁵⁹ Necazul m-a lovit când mă aflu în sânul vieții pustnicești. Păcatul a găsit o fisură în zidurile sfântului locaș. A trimis o săgeată veninoasă înăuntrul sfântului locaș și aceasta m-a otrăvit de moarte.

14 Atunci când un păcat de moarte lovește sufletul unui om, în aceeași clipă toată gloata păcatelor se năpustește asupra aceluia om, își cere dreptul asupra lui. Spun aceasta, vorbind despre gloata păcatelor, bizuindu-mă pe legea duhovnicească⁶⁰. Potrivit acestei legi, cine se supune de bunăvoie unui păcat se supune în același chip, fără să vrea, păcatului îndeobște, după cum și între virtuți este o legătură firească. O singură faptă de virtute, săvârșită sincer, aduce după sine în suflet toate virtuțile; un păcat de moarte, atunci când este făcut, aduce după sine în suflet toate suferințele datorate păcatului. Așa i s-a întâmplat și protopărintelui nostru Adam: după ce s-a făcut vinovat de încălcarea unei singure porunci a lui Dumnezeu, a simțit dintr-o dată în sine lucrarea tuturor patimilor: și a rușinii, și a viciului, și a mândriei, și a fricii bolnăvicioase, și pofta desfrânării⁶¹. Aceasta se întâmplă cu tot neamul

lui Adam, după ce a suferit căderea în păcat. Ți s-a întâmplat și ție! Către tine toți vrăjmașii tăi cască gura lor, fluieră, scrâșnesc din dinți, zicând: „Am nimicit-o. Da, aceasta este ziua pe care noi o așteptam, am aflat-o și o vedem”⁶².

15 Dărâmarea Ierusalimului și luarea în robie a poporului Israel, deplânse de prooroc, înfățișează în chip tainic distrugerea sufletului de către păcatul de moarte, după care sufletul cade sub stăpânirea patimilor și a duhurilor osândite. Purtarea lipsită de chibzuință și nelegiuirile iudeilor care le făceau pe acestea cu bună știință, din propria lor voință, s-au aflat la baza dezastrului lor național. Proorocul însă pune aceste nenorociri pe seama voinței Domnului, care le-a lăsat să se abată anume asupra lor. „Împlinit-a Domnul hotărârea Sa – zice proorocul – adus-a la îndeplinire cuvântul Său, spus din zilele străvechi; prăbușit-a fără milă, bucurat-a pe vrăjmașul tău, înălțat-a puterea apăsătorilor tăi.”⁶³ Căderea sau stăpânirea străină a iudeilor a fost o consecință a faptelor lor samavolnice.

Tot așa se întâmplă cu orice om. Neputințele trupului omenesc sunt consecințele firești ale vătămării ființei de către păcat și ale relei folosiri a trupului. Necazurile sufletului, tulburarea lui,

năvala patimilor asupra lui sunt urmările firești ale aceleiași vătămări a ființei prin păcat și ale vieții în păcat. Aceasta este o învățătură înscrisă în legea duhovnicească, una prin care se vedește în toată măreța sa rigoare adevărul dumnezeiesc. Privind această tainică lege, neînțelegând-o în miezul ei, proorocul pune pe seama lui Dumnezeu nenorocirile care i-au lovit pe iudei, după faptele făcute de ei de bunăvoie și în urma unor păcate comune întregii omeniri. Proorocul, insuflat de sus, nu caută să ia apărarea, omeneste, poporului său lovit de nenorocire, nu-i chema în ajutor pe împărații bogați și puternici, nici alte popoare mai numeroase și mai războinice, nu se roagă de iertare biruitorilor care ar putea să-și arate bunăvoința față de prooroc. El plânge înaintea lui Dumnezeu, în singurătate, în pustie, pe dărâmăturile și pe cenușa Ierusalimului. Își descarcă sufletul înaintea lui Dumnezeu și, prin rugăciune, prin speranță în Dumnezeu, așteaptă izbăvire de la unicul Dumnezeu, se supune bunăvoinței și judecății lui Dumnezeu.

Purtarea proorocului este o pildă și pentru modul cum trebuie să ne purtăm noi. Să alergăm către Domnul Dumnezeu cu lepădare de sine! Să ne recunoaștem păcatele, să le dăm pe față înaintea Lui; să i Le mărturisim! Să ne dezvăluim sufletul, acoperit de răni care caută tămăduirea;

să ne plângem greșelile și păcatele noastre. Folosind libertatea anapoda, putem să ne molipsim sufletul de păcate și să-l ducem la pierzare. Numai Dumnezeu unul⁶⁴ îl poate curăța pe om de greșeli și vindeca de molipsirea de păcate.

16 Proorocul propune drept mijloc de mântuire a poporului lui Israel, care se chinuie sub jugul neamurilor străine, pocăința. Fapta de pocăință se poate exprima concentrat, spunea el, în plângere și în lacrimi. „Strigă către Domnul, tu fecioară, fiică a Sionului! Să curgă lacrimile toate șuvoi, zi și noapte; nu înceta, ochiul tău să nu zăbovească.”⁶⁵ Acele simțăminte, pornite din inimă, pe care păcatul de moarte le-a împietrit, proorocul le numește prin cuvântul „pereți”. Devenind asemeni unor pereți, aceste simțăminte nu lasă cuvântul lui Dumnezeu să lucreze asupra inimii⁶⁶. Proorocul cheamă inima la umilință. Caută să te lepezi de învârtosarea inimii care te-a lovit. Respinge amenințarea morții, înviază! Strigă către Domnul cu plângere, îndreaptă către El smerită rugăciune. Silește-ți lumina ochilor să vorbească! Fă-o să se exprime prin ceea ce îi este propriu prin lacrimi. Baia lacrimilor este dată pentru curățirea de păcate, pentru cele făcute după spălarea în baia botezului. Cufundă-ți neîncetat în baia lacrimilor toate mădularele su-

fletului; spală-ți în această baie trupul întinat de păcat. Îndepărtează de la tine liniștea cea după trup și desfătărilor trupești. Caută liniște și desfătare în plângere. Prin pocăință stăruitoare și plină de grijă, imită pocăința lui David, pocăință încununată cu iertarea păcatului și cu întoarcerea darului Sfântului Duh. „Nu voi intra în locașul casei mele – astfel înfățișează David scrupulozitatea și perseverența pocăinței sale –, nu mă voi sui pe patul meu de odihnă. Nu voi da somn ochilor mei și genelor mele dormitare și odihnă tâmpelor mele, pînă ce nu voi afla loc Domnului, locaș Dumnezeului lui Iacob.”⁶⁷ Ce m-ar putea convinge că pocăința mea n-a fost în zadar? „Afla-voi, Domnul meu, că ți-ai îndreptat bunăvoința Ta spre mine ca să nu se bucure vrăjmașul meu de mine.”⁶⁸ Voi găsi dovada succesului pocăinței mele atunci când toate gândurile și intențiile păcătoase, prin care se vedește năvălirea asupra mea a vrăjmașilor demoni, vor rămâne sterpe și zadarnice. Aceasta se poate întâmpla doar atunci când Dumnezeu va porni înaintea oștilor Israelului⁶⁹.

17 Păstrează o neconținută trezie, o neîncetată stare de veghe asupra ta însuși. Fără cea mai aspră grijă de sine nu poți înainta în nici o virtute, a spus un mare părinte⁷⁰. Imploră pe Dumnezeu

să-ți dăruiască tărie și înțelepciune în lupta cu vrăjmașii, care nu pot fi văzuți cu ochii simțurilor trupești; imploră pe Dumnezeu ca să-ți dea puterea de a-ți vedea vrăjmașii cu ochii sufletului, cu mintea și cu inima. Imploră pe Dumnezeu ca El să-ți dăruiască puterea de a-i descoperi repede pe răufăcători și pe ucigași înainte ca ei să se strecoare în suflet și să se oploșească acolo. Imploră-L pe Dumnezeu și îmbărbătează-te singur și silește-te singur să fii înțelept și prevăzător. Dovedește prin eforturi proprii voința de a primi de la Dumnezeu tărie și înțelepciune. Înțelepciunea în luptă cu gândurile și cu nălucirile diavolești constă în a nu intra câtuși de puțin în relație cu ele. Când îți apar în minte să nu le iei în seamă deloc. Când comunici cu gândurile diavolești, când ții seama de atrăgătoarea lor nălucire, tu, ca monah, arăți că te bizui, fără a-ți da seama, pe puterea și pe discernământul tău propriu, vădind trufie, laudă de sine, îngâmfare, duplicitate, înțelegere copârtașă față de păcat, predispoziție către trădare. A intra în comunicare cu gândurile demonice și speranța că le vei putea birui cu propriile eforturi și prin subterfugii, aceasta vine de la judecata cea după fire. Asemenea gânduri îți pot trece prin minte din pricina necunoașterii faptelor de desăvârșire duhovnicească. Ele îți sunt inspirate de viclenii demoni,

care știu că biruința este de partea lor atunci când nevoitorul se lasă atras în comunicare cu ei, într-o relație deșartă. Întocmai cum pruncul cel slab în putere aleargă în brațele mamei, căutând acolo scăpare de tot ce îl înspăimântă, tot așa și călugărul, aflat în mijlocul unor ispite nevăzute, când îl înconjoară tâlharii și haitele de câini ai iadului, trebuie să tindă cu tot sufletul spre Dumnezeu, să-L roage să-l izbăvească de năpastă, să nu caute scăpare în sine, ci numai în rugăciune și în singurul Dumnezeu⁷¹.

18 „Vezi, o, Doamne și privește cui ai făcut aceasta? (...) să fie uciși în templu, Doamne, preotul și profetul?”⁷² În acest chip chema prin rugăciune Sfântul Ieremia, arătând spre ruinele și cenușa orașului iubit, ales de Dumnezeu; în acest chip chema Sfântul Ieremia arătând spre acel popor – unicul între toate popoarele – care era numit popor al lui Dumnezeu. În sânul acestui popor nu s-a curmat nicicând stirpea profeților și preoților adevăratului Dumnezeu; în sânul acestui popor au apărut, în chip minunat, bărbați binecuvântați care au vestit cuvântul lui Dumnezeu ce le fusese descoperit, care au vestejit tot ce era atins de viciu și de necinste, care au văzut și au prezis viitorul îndepărtat.

Fie ca strigătul de rugăciune să ducă vestea tainicului Ierusalim, a tainicului sacerdot și prooroc, a sufletului unit cu Hristos, îmbrăcat cu Hristos și care L-a primit pe Hristos în sine prin Sfântul Botez. Atotprezentul Dumnezeu se află pretutindeni de față, vede tot, peste tot. De arătat se arată însă numai creaturilor sale raționale, într-o formă accesibilă lor, dar numai în cer. El s-a înălțat la cer, după ce fusese primit de oameni, poruncindu-ne să-L chemăm din cer⁷³.

Doamne, Doamne al nostru! Caută și vezi, din cerul Tău, de pe tronul neapropiatei slavei Tale, de pe tronul înconjurat de mii de mii și de milioane de milioane de îngeri, caută spre neputincioasa Ta creatură, care se chinuiește în această pământească vale a plângerii, vătămată în neputința sa, otrăvită de otrava păcatului, acoperită de nenumărate răni, încercată și hărțuită de vrăjmașul câinos și neadormit, care o trage în hăul iadului. Fie ca mare mila Ta să-și aducă aminte de neamul omenesc! Adu-Ți aminte că ne-ai răscumpărat! Adu-Ți aminte de sângele Tău atotsfânt, vărsat pentru noi! Socotește prețul plătit pentru noi mai presus de orice preț! Miluiește pe cel căzut, trimite-I dreapta Ta atotputernică în ajutor. Creatura mâinilor Tale este înfrântă, cu grozavă înfrângere. Este prinsă în

lanțuri care nu pot fi rupte; zace în robie de neîndurat, a fost ucisă cu moarte veșnică. Doamne atotputernic și atotbun! Numai Tu îi poți veni în ajutor celui căzut! Oare da-vei pieirii veșnice pe cel ce, din tinerețile sale, petrece în sânul Sfintei Biserici și al sfântului locaș, cel ce este nutrit cu cuvântul dumnezeiesc, adăpat cu dumnezeieștile cuvinte de rugăciune, cântări și doxologii, ucide-l-vei pe el, prin despărțirea veșnică de duhul său, pe el, care s-a lepădat de slujirea lumii și de desfătărilor ei, pentru a-Ți sluji Ție; disprețui-vei veșnic sufletul care s-a juruit legându-se să lucreze doar pentru Tine, care a dorit să se facă cetatea Ta, templul Tau, jertfelnicul, sacerdotul și jertfa Ta?

19 În decursul vieții mele, m-am poticnit de păcat. Pe drumul către Dumnezeu întâmpinatu-m-a temniță! Am tins către Domnul cu tot sufletul, dar am simțit dintr-o dată rană cumplită și am descoperit pe piept săgeata care mi-a străpuns inima. M-a săgetat dușmanul, pe care nu-l băgasem până atunci de seamă. Toate vrerile mele zburau către Dumnezeu; eram însetat de adevărul Dumnezeu, respiram prin Dumnezeu, tot ce era omenesc dădeam uitării celei mai adânci, mi se părea deșertăciune, care nu merită nici o

atenție, tot ce era pământesc și trecător. Dar astăzi, vai ! Cum m-am slăbănogit ! Poftele nelegiuite mi-au pătruns în inimă. Gânduri și visări de cumplită ademenire mi-au luat mintea în a lor stăpânire, viața mi-a fost lovită de o cădere neașteptată.

20 În ziua când m-am molipsit de o poftă păcătoasă – anume în ceasul și în ziua aceea – luat-u-s-a de la mine puterea Celui preaînalt, care până atunci mă avusese sub pază. M-am simțit descoperit, se schimbase ceva în mine. Asupra întregii mele ființe spirituale s-a lăsat o beznă groasă. A pătruns deodată în ea un gol înspăimântător, mai grozav decât moartea. Bezna și golul erau întocmai ca moartea, ca moartea duhului în om. Duhul omului moare de această moarte atunci când îl părăsește Duhul lui Dumnezeu. Moartea spiritului se transmite și trupului. Trupul simte această moarte și participă la ea. În trupul meu au apărut mișcări haotice, pătimișe, buimace. Mișcări pe care trupul feciorelnic nu le cunoscuse. Templul pustit al sufletului a fost cotropit de gloata vrăjmașilor, purtând în mâini făclii aprinse, au pângărit buna așezare a templului, au făcut să bântuie prin el volburi vrăjmașe, flăcări, fum, duhoare. Cu felurite por-

niri păcătoase, de care mai înainte nu avusesem cunoștință, nici măcar nu mi-am dat seama că există, că pot exista. Gândurile și simțămintele mele, până atunci agere și ușoare, au devenit, dintr-o dată, bondoace și grele. Se târăsc în pulberea pământului, ca niște reptile, în putoarea păcatului. Am descoperit din proprie experiență că omul se face întreg trup, când începe să lucreze în el păcatul⁷⁴. Am descoperit pe mine însumi că în templul inimii, atunci când l-a părăsit Duhul lui Dumnezeu, pătrund duhurile viclene, care transformă viața omului într-o moarte insesizabilă sau într-un chin fără sfârșit⁷⁵. Am aflat din ceea ce mi s-a întâmplat chiar mie că mușcarea din fructul oprit, pe care ți-a îngăduit-o cândva omul, îi aduce acestuia răul, îl otrăvește, îi corupe calitățile, îi corupe însăși ființa, îi răpește capacitatea de a gusta din fericirea raiului, îl duce în starea și în condiția celui ce îl tăgăduiește pe Dumnezeu⁷⁶. Temniță a iadului sau tindă a acestei temnițe este viața de pe pământ, trăită în asemenea chinuri; ea nu este decât urmarea cea mai firească și mai logică a acelei mușcări trufașe și neîngăduite din fructul oprit.

PARTEA A TREIA

1 Odinioară, dreptul Iov⁷⁷ a fost lovit de o boală cumplită, necunoscută până atunci, neînțeleasă de doctori, cu neputință de vindecat prin tratamente pământești. L-a răpus diavolul, umplându-i trupul, din cap până în picioare, cu răni purulente; l-a doborât însă cu îngăduința lui Dumnezeu. Pe trupul său nu se găsea un singur loc fără răni. Întreg trupul său era numai o rană. Înainte ca Iov să fi fost doborât de boală, satana l-a prădat de toată averea, iar pe copiii săi i-a ucis cu moarte cumplită. Mai înainte Iov era bogat, trăia în locuințe somptuoase, era înconjurat de strălucire. Boala și sărăcia i-au luat demnitatea împărătească. O duhoare grea se răspândea împrejurul său. Pe cel ce fusese împărat l-au scos afară din cetate. Nu s-a găsit pentru el nici adăpost, nici așternut. Drept pat i-a slujit o grămadă de gunoi și de necurății, aruncate afară din cetate. Dincolo de porțile și de zidurile cetății, sub cerul liber, împresurat de toate lipsurile, pe acea grămadă de gunoi – așa numește

Scriptura culcușul lui Iov – el a petrecut vreme îndelungată. Au venit la el trei prieteni – să-l vadă și să-l mângâie –, ca pe unul ce se afla în suferință. Văzându-l din depărtare plin de răni și de buboaie purulente, pe jumătate gol, răpus, părăsit de toți, nu l-au recunoscut. S-au oprit mirați, fără a se apropia de el, au răcnit cu mare și jalnic glas, au plâns în hohote, și-au sfâșiat îmbrăcămintea, și-au presărat cenușă pe cap. Apoi s-au apropiat de el și s-au așezat în tăcere în preajma lui. Timp de șapte zile n-au fost în stare să scoată o vorbă; nici Iov nu le-a spus nici un cuvânt. După trecerea celor șapte zile a început o discuție plină de un foarte adânc înțeles. Obiectul ei a fost încercarea de a afla cauza care a putut determina îngăduirea unei asemenea cercări. Prietenii lui Iov presupuneau că aceasta s-a întâmplat din pricina vinovăției lui Iov față de Dumnezeu. Iov li se împotriva, înfățișându-le convingător viața lui virtuoasă, plăcută lui Dumnezeu, de dinainte de ispitire. Această minunăție, duhovnicească controversă și-a aflat concluzia când înaintea lui Iov a apărut Dumnezeu, descoperindu-i acestui om drept voința Sa, necuprinsă de mintea omenească; această voință n-ar fi putut fi înțeleasă de Iov înainte ca el să fi fost purificat printr-o mare nenorocire. După ce a

primit această descoperire, el s-a rugat cu smeritate și înțeleaptă rugăciune, după cum urmează: „Știu că poți să faci orice și că nu este nici un gând care să nu ajungă pentru Tine faptă. Cine cutează, ai zis Tu, să bârfească planurile Mele, din lipsă de înțelepciune? Cu adevărat, am vorbit fără să înțeleg despre lucruri prea minunate pentru mine și nu știam. Ascultă – ai zis Tu iar – și Eu voi vorbi, te voi întreba și tu îmi vei da răspunsuri. Din spusele unora și altora auzisem despre Tine, dar acum ochiul meu Te-a văzut. Pentru aceea mă urgisesc eu pe mine însumi și mă pocăiesc în praf și cenușă”⁷⁸. Cercarea a fost pentru dreptul Iov scară către o mai înaltă desăvârșire și trăire în virtute. Desăvârșire care constă în supunere desăvârșită lui Dumnezeu. Supunerea desăvârșită lui Dumnezeu o dobândește omul atunci când ajunge la treapta cea mai de sus a *teognosiei* (cunoașterea lui Dumnezeu) și la conștiința propriei nimicnii.

Veniți la mine, prieteni! Cercetați-mă! Mângâiați-mă! Să nu vă îngrețoșeze duhoarea păcatelor care pornește din rănilor mele, viermii care colcăie în ele. Să nu vă scârbească neorânduiala în care mă aflu acum, când toți mă resping; plângeți pentru mine! Nu vă sfâșiați hainele, faceți-vă părtași tristeții mele. Nu vă presărați cenușă pe

cap, judecați cu dreaptă judecată starea în care mă aflu, cu judecată întemeiată pe cuvântul lui Dumnezeu. Necazul care m-a răpus vine din altă parte decât acela care l-a răpus pe dreptul Iov; el a fost răpus din pricina sporirii sale în lucrarea virtuților, prin care se pregătea să primească daruri harice mai îmbelșugate. Eu am fost lovit din pricina greșelilor făcute cu bună știință, fiindcă am fost nerăvniitor și nechibzuit: „Eu sunt omul care am văzut nenorocirea sub varga aprinderii Lui. El m-a purtat și m-a dus în întineric și în beznă. Da, împotriva mea întoarce și iar întoarce în toată vremea mâna Sa. Mistuit-a trupul meu și pielea mea, zdrobit-a oasele mele”⁷⁹. Și pe drept, căci noi primim cele cuvenite după faptele noastre. „Pomenește-mă, Doamne, când vei veni în împărăția Ta.”⁸⁰ Zac pe mormanul de gunoi al faptelor, gândurilor și simțămintelor nelegiuite; eu însumi sunt vinovat că am ajuns aici. Sunt lovit neîncetat de toiagul pedepsitor; zi și noapte mă lovește, nu mă slăbește nicicum; eu însumi am chemat, am atras asupra mea acest aspru toiag. Izgonit am fost din raiul nevinovăției, singur am ieșit din el. Înlăturat am fost, din vina mea, din Țara făgăduinței, din țara slujirii lui Dumnezeu, trimis am fost în pământul Babilonului, în pământul în care se slujește ido-

lilor. Lovit am fost de brațul greu al lui Nabucodonosor și de cel al căpeteniilor lui cu inimă de piatră. Prin purtarea mea nebunească am atras asupra-mi pe regele Babilonului și oastea lui grozavă. Eu însumi mi-am pregătit o rușinoasă captivitate, o grea robie. Văd însă că nu contenesc căderile mele, că nu li se zărește capătul. M-a luat în stăpânire patima. Deznădejdea mă împresoară din toate părțile, îmi întunecă nădejdea mântuirii. Așa se întunecă soarele de nori negri, aducători de tunete, în timpul verii, când norii, în zilele de arșiță, îmbrățișează parcă și unesc marginile cerului cu marginile pământului. Deschisu-mi-s-a înaintea ochilor imaginea sărăciei și neputinței mele, a nimicniciei mele, pe care până acum nu le-am înțeles limpede și cu de-amănuntul, nu le-am cunoscut pe viu. Mă înspăimântă disperarea, gândul pieirii veșnice. Mi-e frică să nu mă lovească moartea pe neașteptate, făcându-mi astfel cu neputință îndreptarea și mântuirea.

2 Mă aflu pe tărâmul morții veșnice, deși trăiesc prin simțuri, la modul material. Când duci^v o asemenea viață, nu ai nici un motiv să te bucuri, ci mai degrabă să plângi. Este mai rea decât viața necuvântătoarelor, care trăiesc inconștient și

fără nici un scop. De viața mea sunt însă conștient. Văd și-mi dau seama limpede că această viață este, în același timp, și moarte. Că prin viața pe care o duc, moartea crește mereu și mereu și că, după ce se va termina această viață, urmează să vină moartea veșnică, o nesfârșită viață în iad. „Că s-a stins întru durere viața mea și anii mei în suspinuri.”⁸¹ Sentimentul mântuirii a dispărut, de parcă l-ar fi topit mulțimea fărădelegilor mele, chinurile și lacrimile, care până acum au rămas neroditoare. „Slăbit-a întru sărăcie tăria mea și oasele mele s-au tulburat”⁸²; „că s-au tulburat oasele mele și sufletul meu s-a tulburat foarte”⁸³; „Nu este vindecare în trupul meu de la fața mâniei Tale; nu este pace în oasele mele de la fața păcatelor mele”⁸⁴. Trupul numește aici viețuirea nevoitorului întru Domnul; oasele numesc modul lui de a gândi, gândurile care alcătuiesc, zi și noapte, cuprinsul învățăturii sale⁸⁵. Prin felul cum este alcătuit corpul omenesc, oasele sunt cele ce reprezintă fundamentul. Viața se organizează în funcție de modul cum raționează omul. Activitatea văzută și nevăzută depinde întru totul de gândirea omului, de ceea ce și-a însușit și a tradus în practică rațiunea lui. Din cauza greșelilor mele, mi s-a zdruncinat însuși modul de a gândi, gândurile și-au pierdut

direcția cea bună și sfântă. În locul acesteia au apărut șovăiala, nestatornicia, contrazicerea. Un zbucium neîncetat al gândurilor atrage după sine zbuciumul simțămintelor și de aici se ajunge la tulburarea sufletului, la o viață agitată și dezordonată. Cum aş putea să numesc starea în care mă aflu? Sminteală? Îndrăcire? E bine zis și într-un fel, și în altul.

3 Mă aflu prins de întunericul cel mai din afară⁸⁶ și nu pot scăpa din prinsoare. Cu cât trece timpul, lanțurile mele devin mai grele și mai rezistente. Pentru captivii aceluia întuneric pe care *Evangelia* îl numește „cel mai dinafară“, Dumnezeu nu există. Cufundați într-o beznă cumplită, prinșii nu-I simt prezența, strigă către El, dar nu sunt luați în seamă; rugăciunea lor rămâne mereu neascultată, ignorată, respinsă. Lor nu li se arată nici un semn care să vădească existența lui Dumnezeu, decât numai chinul căruia i-au fost dați pentru că au nesocotit poruncile lui Dumnezeu, porunci vestite prin însuși cuvântul lui Dumnezeu. Port asupra mea dovada mâniei lui Dumnezeu; o simt, pentru ochii minții mele ea este neîndoielnică. Cel ce a primit dovada respingerii, dovadă sensibilă, se recunoaște pe sine osândit, pe drept, la temnița iadului, supus cum-

plitelor chinuri ale acestuia; parcă ar sta la porțile iadului, gata să i se deschidă dintr-o clipă în alta.

4 În temnița în care mă aflu putea-voi oare să-l învinuiesc pe vrăjmașul meu, vrăjmașul tuturor oamenilor? Putea-voi învinui, pe drept, acel cap și începătură a tuturor răutăților și greșelilor omenesti? Lucrarea diavolului este vădită. Dar ea a fost însuflețită și a căpătat puterea unei nestovite îndrăzneli prin lepădarea mea de bunăvoie de poruncile dumnezeiești, prin supunerea de bunăvoie la povața și la înrâurirea diavolului. Cu cât mă arăt mai slab, cu cât sunt înglodat mai adânc într-o viață păcătoasă, cu atât devine vrăjmașul mai puternic. Păcatul m-a doborât, mi-a luat puterea, mi-a luat libertatea, puțința de a mă mișca duhovnicește. „Ceea ce fac, nu știu; nu săvârșesc ceea ce voiesc, ci ceea ce urăsc.”⁸⁷ Stau nemișcat drept țintă săgeților vrăjmașilor. Nici o săgeată nu greșește ținta, toate mă nimeresc, rănindu-mă adânc. Duhul osândit își bate joc de mine, mă ia drept o jucărie. Mă mișcă după răul său plac. Pieirea mea îi apare ca sigură, consideră că soarta mi-a fost pecetluită, că am rămas prada sa. Înmulțitu-s-a – strigă ca să-l audă toți, cu o bucurie turbată – neamul iadului, cu

o nouă victimă; micșoratu-s-a turma lui Iisus cu o nouă oaie pierdută. Chinul și neputința mea nu pot fi spuse în cuvinte; ele nu pot fi lesne înțelese, decât prin dureroasă experiență.

5 Sporirea mea duhovnicească s-a întrerupt, s-a preschimbat într-un lanț întreg de piedici. Rătăcesc pe marea învolburată, clocotitoare, care stă gata-gata să mă înghită, a patimilor; pierdut-am dinaintea ochilor doritul liman al nepătimirii, al sfințeniei de Dumnezeu iubitoare. Hălăduiesc pe marea nemărginită, am pierdut din vedere malurile, mă las purtat în voia vânturilor buimace și năvalnice, care au iscat pe mare o furtună turbată. Suflă, fără contenire, din toate părțile vântul, o clipă nu contenește. Nu am puterea de a porni în direcția în care aș fi vrut să o iau. Sufletul îmi este neputincios, trupul îmi este cuprins de neputință. Mă doboară neîncetat puterea păcatului în fața căruia puterea mea rămâne neputincioasă. Îndată ce pun bună temelie unei viețuiri virtuoză, cu gândul de a urma în totul legea lui Dumnezeu și de a nu mă abate cu nimic de la ea, îndată ce purced la o faptă de pocăință, citind *Scriptura* și veghind noaptea, cu sârguincioasă rugăciune, cu plecarea genunchilor și cu lacrimi, mă și simt atacat cu neruși-

nare de o putere căreia nu mă pot împotrivi, care dărmă zidirea începută a pocăinței, risipește până și pietrele așezate la temelia ei. Această putere recurge la nenumărate mijloace. Folosește drept armă grijile deșarte, dându-le un caracter de mare necesitate, ademenirile vătămătoare, făcând în așa chip încât să apară inevitabile, uitarea, feluritele rătăcirii și slăbiciuni ale sufletului, precum și bolile trupești propriu-zise. Beau mereu din paharul morții veșnice. Se află amestecate în el fel de fel de otrăvuri. Întristarea, îndoiala, deprimarea, necredința, deznădejdea, mânia, căteala, poftel trupești, insensibilitatea față de tot ce este spiritual și sfânt, alte felurite, nenumărate simțăminte născute din patimi ucigătoare.

6 „Tu ai răpit pacea sufletului meu, uitat-am fericirea și am zis: s-a dus puterea vieții mele și nădejdea mea în Domnul⁴⁸⁸, spune Proorocul, grăind ca din partea Ierusalimului dărmat și pustiit. Cu adevărat drepte sunt aceste cuvinte! M-am împăcat cu starea mea de osândit; uitat-am vremea când Domnul îmi arăta buna Sa voință. Avusesem parte cândva de această fericită stare, dar ea s-a trecut demult, demult. Semnele acelei păci minunate de care se bucură toate simțirile

trupului și sufletului, atunci când sunt umbrite de „pacea lui Dumnezeu care covârșește orice minte”⁴⁸⁹, acea pace, deopotrivă îngerească și omenească, s-au șters de mult în mine. Așa cum în oglinda unor ape liniștite, străvezii, se răsfrânge azurul cerului curat și luminătorii cerești, tot astfel și în sufletul binecuvântat de pacea lui Dumnezeu se răsfrânge cuvântul lui Dumnezeu, o dată cu minunatele simțăminte pe care le trezește acest cuvânt. Cuvântul lui Dumnezeu este lumină. Lumină sunt și simțirile trezite de cuvântul dumnezeiesc. Semnele unei asemenea stări au dispărut din ființa mea; ele nu mai există pentru mine și mi se pare că n-au existat niciodată. O singură lovitură a fost de-ajuns să mă pustiască și aceasta a fost căderea în păcat. Orice senzație de fericire mi s-a spulberat dintr-o dată, întocmai cum se spulberă luciul neted al apei, la prima suflare de vânt. Nădejdea mea a pierit! Am strigat fără voce. Simțindu-mă doborât mereu de păcat, trag această amară concluzie; pentru mine nu mai poate exista nici o speranță de biruință, iar pricina înfrângerii mele o găsesc în faptul că Dumnezeu m-a părăsit. Domnul, numai Domnul aduce, dăruiește biruință aleșilor săi, robilor și slujitorilor Săi. Biruința asupra păcatului închide în sine, în chip tainic și esențial,

speranța mântuirii. Dacă mi-ar fi redată biruința asupra păcatului care mă doboară, dacă aş înlătura de la mine păcatul, așa cum se cuvine înlăturată orice mârșăvie, dacă el ar fugi de la mine și s-ar ascunde în acel tărâm necunoscut și întunecat din care a apărut și a venit către mine, în sufletul meu s-ar naște din nou speranța. Ar coborî din cer asupra mea ca o rază dumnezeiască, plină de bucurie, dătătoare de viață.

7 „Împovărat este în mine sufletul meu”⁴⁹⁰, știindu-mă sărac și fără nici un ajutor și fiindcă sorb mereu din paharul amărăciunii. Groaza mă cuprinde când îmi aduc aminte că sufletul trebuie să părăsească viața trecătoare și lumea văzută, negreșit, și să lase tot ce a iubit, toate cele cu care s-a desfătat, de care s-a împătimit, cărora le-a adus drept jertfă și viața, și însușirile sale. El va trebui să părăsească cândva trupul de care s-a îngrijit atâta, pe care l-a slujit și căruia i-a cedat de atâtea ori, spre paguba sa, spre pieirea sigură, și a sufletului, și a trupului.

Părăsi-voi toate cele pământești de pe pământ, părăsind pământul; păcatele mele, patimile mele mă vor însoți pe imensul pământ al veșniciei. Dreptule judecător! Dumnezeule mare! Cum mă voi înfățișa înaintea feței Tale îmbrăcat

în ticăloasele zdrențe ale păcatelor și patimilor? Ce voi spune în fața Ta pentru a mă dezvinovăți? Cum voi putea ascunde din fața Atotștiutorului și Atotvăzătorului necurăția și rușinea mea? Vedeamă-vor și Sfinții Ingeri și se vor îndepărta de mine, cu scârbă și jale. Li vor vedea pe ei întunecații demoni și se vor apropia de mine, triumfători și bucuroși, mă vor înhăța cu mâinile lor vrăjmașe, mă vor batjocori, mă vor lua în stăpânire pe mine, cel ce m-am dat de bunăvoie stăpâniilor, nu-mi vor da voie să apar în fața lui Dumnezeu, nici a cerului, târâ-mă-vor în hăul întunecat al iadului...

Așa cuget, tremurând de aceste gânduri înfricoșătoare. Mi se cutremură sufletul, mi se cutremură trupul, mi se cutremură oasele și încheieturile, așa cum li se cutremură ele de obicei răufăcătorilor dovediți, osândiților la moarte, duși către locul osândeii.

Viața mea încă nu s-a isprăvit! Mai rătăcesc încă pe fața pământului. Le este dat oamenilor să peregrineze aici câtva timp, pentru ca fiecare om, în sorocul ce i s-a dat, să-și dea seama de faptele sale, să facă pocăință pentru păcate și pentru greșeli, să dovedească sinceritatea pocăinței, prin părăsirea păcatului și prin îndreptare. Sorocul ce mi s-a dat continuă! Am străbătut în

mare parte tărâmul peregrinării, dar n-am ajuns încă la capăt! „Aceasta voi pune-o la inimă, de aceea voi nădăjdui“⁹¹.

8 „Milele Domnului nu s-au sfârșit, milostivirile Lui nu încetează.“⁹² Dovada este că moartea încă nu m-a răpit. Mi se dă timp de pocăință. Până acum rugăciunea mea n-a dat roade. Cel puțin, eu n-am știrea că ar fi dat vreun rod. Dar nu sunt eu judecătorul rugăciunilor mele. Judecătorul rugăciunilor mele este Dumnezeu. Tânjesc mereu după darea cea bună a lui Dumnezeu, care se ascunde de mine, dar care sălășluiește în mine, potrivit sfintei învățături creștine. Până acum inima mea arată asemeni unui cuib de tâlhari și de răufăcători de tot felul. Până acum potrivnicul meu mă supune după cum îi e voia la grele batjocuri și suferințe, râzând de mine cu răutate, se joacă cu mine așa cum se joacă cu prada o jivină rapace, înainte de a o sfâșia și înghiți. Până acum, Domnul se arată față de mine îndelung-răbdător, după cuvântul *Evangeliei*⁹³, nu este răzbunător, nu-i pune frâu potrivnicului meu, nu domolește involburata mare a patimilor, nu mă scoate la liman. Limanul este nepătimirea, limanul este frica de Dumnezeu, desăvârșită; limanul este smerenia, străină înăl-

țării de sine și de aceea ferită de orice cădere; limanul este dragostea care, atunci când se leagă de Dumnezeu, nu se dezleagă de El niciodată. Limanul acesta poate fi aflat pe pământ, dar el este un liman ceresc; ține de viața viitoare, de viața veșnică. După cum limanurile pe care le cunoaștem din geografie aparțin deopotrivă mării, fiind niște golfuri ale acesteia, dar și orașelor în zona cărora pătrund și se adâncesc în uscat, slujind drept loc de refugiu sigur pentru corăbii, împotriva vânturilor și valurilor mării. Cel ce pătrunde într-un liman duhovnicesc are deja „cetate în ceruri”⁹⁴ prin ceea ce gândește și simte, deși cu trupul mai peregrinează pe pământ. În fața unui asemenea fericit oaspete al său, pământul își pierde forța de gravitație, cu care îi atrage la sine pe fiii lumii, ducându-i în măruntaiele sale, înghițindu-i pentru totdeauna. Când omul își pierde interesul pentru pământ, pământul își pierde influența sa asupra omului.

Toate acestea îmi apar în contemplație, le văd în zarea cea neapropiată, la o înălțime neatinsă, le văd prin credință. M-am predat lui Dumnezeu așa cum am fost după baia botezului, stare pe care am pierdut-o după botez, ca unii ce suntem viețuitori pe tărâmul ființei căzute. Cineva care s-a născut iar, apoi a murit, poate reveni la

viață prin pocăință. Nu poate învia prin pocăință cel ce n-a intrat în existență prin a doua naștere – botezul. „Parte a mea este Domnul! Făcutu-S-a El parte a mea, bun al meu. Întâmplatu-s-a aceasta prin credința mea în El! Întâmplatu-s-a prin botezul în numele Lui! Parte a mea este Domnul, a zis sufletul meu, de aceea voi nădăjdui în El.”⁹⁵

9 „Bun este Domnul cu cei ce se încred în El; pentru omul care Îl caută. Bine este să aștepți în tăcere ajutorul Domnului. Bine este omului să poarte un jug din tinerețile lui⁹⁶. Acest cuvânt de învățătură și mângâiere este spus de Sfântul Ieremia după cuvintele de tânguire și plângere și în mijlocul acestora. Învăătura și mângâierea lor vine de la Duhul Sfânt. Nemărginita bunătate a lui Dumnezeu este o calitate inseparabilă a nemărginirii dumnezeiești în bunătate, este un simțământ întru totul pozitiv, întru totul mântuitor. A nu avea încredere în bunătatea lui Dumnezeu este unul păgubitor și negativ. Ostașule al lui Hristos! Ai intrat în oastea lui Hristos din tinerețile tale. O viață închinată pe de-a-ntregul învățării iscusinței de a purta războiul duhovnicesc creează oșteni încercați. Mulți dintre ei devin capabili să stea în fruntea cetelor, sunt în stare să-și

conducă în luptă spre biruință și confrății intrați de curând în oaste. Din această pricină vrăjmașul – al tău, al lui Dumnezeu și al oamenilor – te urăște și nu încetează să uneltească împotriva ta. Te-a pândit, te-a rănit cu grea rană. Așa se întâmplă în război. Într-un asemenea război, ostașul lui Hristos nu iese de fiecare dată victorios. Într-un asemenea război, biruințele fac loc înfrângerilor și înfrângerile biruințelor. „Sabia o dată mănâncă pe unul, altă dată mănâncă pe altul. Întetește lupta împotriva cetății și dă-râm-o.”⁹⁷ Cu aceste cuvinte îi dădea curaj sfântul rege al Israelului căpeteniei oastei sale, când asediau orașul nelegiuitorilor și când acea căpetenie suferise o înfrângere sub zidurile orașului. Căpeteniei lui Israel, care este mintea nevoitorului, i se dă de știre și i se poruncește să fie statornică în luptă, „prin răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre”⁹⁸. „Cel ce va răbda până la sfârșit, acela se va mântui.”⁹⁹ O asemenea statornicie îi este proprie sufletului care îl caută pe Dumnezeu cu sinceritate. O asemenea statornicie este întotdeauna încununată de Dumnezeu cu izbândă și adeseori Dumnezeu îi trimite nevoitorului biruința asupra păcatului către sfârșitul luptei, în decursul căreia ea a înclinat când spre o parte, când spre alta.

Biruința asupra păcatului cunoaște asemenea înclinări la toți oamenii; de-a lungul unei vieți de om, ea poate trece când într-o parte, când în alta. Li se poate întâmpla așa și marilor cuvioși ai lui Dumnezeu; balanța se înclină nu doar spre păcatele care pot fi mai lesne iertate, ci și către păcatele de moarte. „Dreptul abia se mântuiește”¹⁰⁰, mărturisește *Scriptura*; „cel drept cade de șapte ori și tot se scoală”¹⁰¹ prin pocăință. Pocăința înseamnă fapta de desăvârșire, este viețuirea potrivit poruncilor pe care Dumnezeu le-a lăsat tuturor oamenilor, fără excepție. Proorocii și apostolii au recunoscut ca pe ceva de care nu te poți lipsi bunătatea lui Dumnezeu, care să le întindă o mână de ajutor ca să-i scoată din prăpastia pieirii. Domnul și-a aruncat privirea-i dumnezeiască asupra lui Petru, care căzuse și care se lepădase de Dumnezeu și Petru, trezindu-se înțeleptit de ochiul lui Dumnezeu îndreptat asupra-i, și-a venit în fire și s-a dat plângerii de pocăință¹⁰². Trecând un an după ce împăratul și proorocul David a săvârșit două păcate grozave, un alt prooroc, trimisul Domnului, l-a dat în vileag pe nerăvnicitor, pe David cel adormit și predat morții cu duhul, l-a făcut să-și mărturisească păcatul și să și-l plângă.¹⁰³ Omenirea n-ar fi în stare să alerge singură, din proprie

voință, la pocăință; ea este chemată mereu la pocăință de nemărginita bunătate a lui Dumnezeu. Încetează să mai vorbești! Încetează să mai vorbești nu numai cu buzele, ci și cu mintea și cu inima. Încetează să mai vorbești din evlavie, înaintea lui Dumnezeu, din supunere către El; încetează din conștiința păcătoșeniei tale. Adună-ți toate cuvintele în cuvântul plângerii inimii și al rugăciunii. Lucrează prin rugăciunea cea însuflețită de plângere. O asemenea rugăciune este o armă de foc care arde patimile, care alungă duhurile osândite. Spune marele lucrător al pocăinței: „Așteptând am așteptat pe Domnul și S-a plecat spre mine. A auzit rugăciunea mea. M-a scos din groapa ticăloșiei și din tina noroiului. Și a pus pe piatră picioarele mele și a îndreptat pașii mei. Și a pus în gura mea cântare nouă, cântare Dumnezeului nostru”¹⁰⁷.

10 „Să stea la o parte în tăcere”¹⁰⁵ cel ce s-a dat pe sine căderii prin păcat de moarte, prin fapta buimacă și prin încredințare de bunăvoie patimilor și demonilor. Cel căzut trebuie să se retragă în tăcere și în singurătate. Prin retragere și singurătate se întrerupe contactul cu ispitele, acestea aflându-se pretutindeni în lume, se șterg din inimă impresiile lăsate de ele, se șterge din minte

amintirea lor. În pustiul nelocuit de oameni s-au săvârșit din viață și au fost îngropați ostași din ceata israelitienilor care se răsculau mereu împotriva Domnului și care au atras și poporul la răsccoală. Ei au ieșit din Egipt – șase sute de mii de bărbați în stare să poarte arme și toți au căzut în pustiul, Domnul lovindu-i pe ei cu moarte.¹⁰⁶ Asemeni acestor oșteni, mor despărțite de lucrarea darului dumnezeiesc, simțămintele pătimase, adunate de-a lungul unei vieți petrecute printre ispite, simțăminte care stârnesc războiul cel dinăuntru, potrivnic legii lui Dumnezeu, care spurcă și omoară viețuirea bineplăcută lui Dumnezeu. Atunci când omul neputincios se află față către față cu ispitele, acestea îl ucid cu moarte veșnică, întreținând în el moartea veșnică, nutrind neîncetat și aprinzând patimile. Iată cum înfățișează proorocul înrăurirea vătămătoare a ispitelor: „Moartea intră pe ferestrele noastre – adică prin simțurile noastre – și dă năvală în casele noastre – adică în inima noastră – ca să piardă pe copiii din uliță și pe tinerii din piețe”¹⁰⁷. Virtutile cele de curând sădite nu reușesc să se maturizeze și să prindă putere. În acest chip s-a furișat încălcarea cea aducătoare de moarte a poruncilor lui Dumnezeu în sufletul maicii noastre celei dintâi, Eva; s-a furișat din

pricina privirii ațintite de ea stăruitor asupra fructului oprit.¹⁰⁸ Dorind să o ferească de înrăurirea ispitei și de supunerea la aceasta, Dumnezeu a oprit-o nu numai de la gustarea din fructul oprit, dar și de la atingerea acestuia¹⁰⁹. Eva a perceput mai întâi fructul cu văzul, apoi cu mâinile; numai după o asemenea percepție a urmat nefericita gustare din fruct. Puterea ispitei slăbește și dispare cu totul atunci când nevoitorul se ține de parte de ea; razele soarelui nu încălzesc, nu topesc ghețurile și zăpezile iarna, atunci când soarele se îndepărtează de pământ, când razele lui de-abia, de-abia ating suprafața pământului.

Singurătatea să fie însoțită de liniște. Roadele retragerii în singurătate vor fi sărace, dacă singurătatea nu este însoțită de liniște, dacă se insinuează în ea, în chip nevăzut, zbuciumul sufletesc iscat de griji și patimi lumești, așa cum crește într-o holdă neghină în loc de grâu. Adevărata liniște duhovnicească înseamnă lepădarea de lume și jertfa de sine, săvârșite prin concentrarea omului în ființa sa lăuntrică, în duhul său. Adevărata liniște înseamnă deplina părăsire a gândurilor deșarte, strădania prin toate gândurile de a-L sluji pe Dumnezeu. Dobândirea unei asemenea liniști poate fi numai fondul credinței; puzderiei de griji deșarte trebuie să-i ia locul o sin-

gură grijă: cea a pocăinței și a mântuirii. Cine se va dăruia acestei unice preocupări va căuta să reducă la minimum chiar și convorbirile folositoare sufletului, chiar și pe cele cu prietenii, de care îl leagă mentalități și comportări comune, pentru ca să se adâncească neconținut în scrutarea de sine. Continua scrutare de sine atrage după sine întotdeauna fapte de pocăință și de plângere a păcatelor.

11 „Căci Domnul nu aruncă pe oameni pentru totdeauna. Ci El pedepsește și are milă după mulțimea milelor Lui.”¹¹⁰ Motivele în virtutea cărora lucrează Dumnezeu cel atotdesăvârșit sunt și pot fi pe deplin cunoscute numai de Dumnezeu. Oamenilor li se descoperă numai în măsura în care le sunt descoperite de Dumnezeu însuși. Dumnezeu își descoperă țelul urmărit prin ceea ce îi îngăduie omului să facă în virtutea liberului arbitru, lăsându-i dreptul de a alege între bine și rău, fapte care n-ar putea fi săvârșite, totuși, dacă nu s-ar lăsa făcute de voința atotputernică și atotstăpânitoare a lui Dumnezeu. Atunci când Dumnezeu trimite asupra omului încercări pedepsitoare, scopul Său este să ne smerească. Fără virtutea smereniei nici o altă virtute nu poate trece drept adevărată și plăcută în fața lui

Dumnezeu. Pentru a învăța smerenia sunt trimise asupra noastră fel de fel de necazuri, de la demoni și de la oameni, unele constând în tot felul de lipsuri, altele datorate firii noastre pervertite și otrăvite de păcat. „Dumnezeu nu de bunăvoie umilește și pedepsește“¹¹¹ pe slujitorii Săi, „nu de bunăvoie“ îi îndepărtează de la Sine, până la urmă, pentru slujirea lor proastă și plină de greșeli, pentru alunecarea către desfătări, chiar când acești slujitori nu renunță să-L slujească pe Dumnezeu. Însuși Dumnezeu îngăduie aceasta, pentru a-i smeri pe fiii oamenilor¹¹². *Scriptura* numește „fii ai oamenilor“ pe acei slujitori ai lui Dumnezeu care, simțindu-se tari și înzestrați cu anumite calități, se bizuie pe ei înșiși atunci când săvârșesc lucrarea virtuților și, în general, a faptelor bune. Încrederea de sine și buna părere de sine însoțesc întotdeauna în mod subtil și adesea neobservat disprețuirea aproapelui. Ținându-i departe de egoism, de încrederea de sine, de umilirea și condamnarea aproapelui, de starea de maturitate, prin respingerea stării de pruncie, Dumnezeu îi face pe robii Săi să-și dea seama, din proprie experiență, de neputința lor, de vătămarea la care au fost aduși prin căderea omului. Încrederea în sine și egoismul sunt tot atât de străine creștinismului pe cât sunt de potriv-

nice și oștile Sfântului Duh, iar Domnul, prin poruncile Sale le pune pe același plan cu atitudinea omului față de idoli, deci cu idolatria și cu viața în desfrânare. „Adevărat zic vouă: De nu vă veți întoarce și nu veți fi precum pruncii, nu veți intra în Împărăția cerurilor.”⁴¹³

Lucru de mare preț este cunoașterea de sine! Ea duce către o cunoaștere vie și cuprinzătoare a lui Dumnezeu, te îndreaptă către un mod corect și drept de a te conduce în viață și de a dispune de tine. Menirea omului este aceea de a fi un vas și un instrument al lui Dumnezeu. Numai în măsura în care este îndeplinită această menire, o viață virtuoașă poate fi socotită pe drept cuvânt așa și plăcută lui Dumnezeu. Fără aceasta, întreaga activitate a omului se pervertește, iar omul, convins că face binele, cu prisosință, rămâne mai departe făptaș pe tărâmul căderii, spre pagube și pieirea sa.

Dumnezeu, văzând din înălțimea desăvârșirii Sale divine încercările prin care trece omul, le îngăduie El însuși ca un antidot prin care se anihilează efectul otrăvii aducătoare de moarte. Această otravă este trufia, egoismul. Văzând în încercările care vin asupra noastră un scop urmărit de Dumnezeu, să ne alăturăm prin ceea ce facem și prin direcția pe care o urmăm aces-

tui scop dumnezeiesc și să-i venim în întâmpinare. Să căutăm smerenia, din toată inima ! Prin smerenie se obține iertarea de toate greșelile și tămăduirea de toate patimile¹¹⁴.

12 „Smeriți-vă sub mâna cea tare a lui Dumnezeu, că El vă va înălța la timpul cuvenit”¹¹⁵. Așa îi îndeamnă Apostolul pe creștinii loviți de necazuri. Încercările sunt îngăduite de Dumnezeu tocmai „pentru a-i umili și pedepsi pe fiii oamenilor, când calcă dreptatea omului înaintea feței Celui preainalt”¹¹⁶. Încercările sunt îngăduite tocmai pentru ca fiecare creștin, fie că duce sau nu o viață virtuoasă, neținând seama de meritele pe care le are față de Biserică și față de omenire, să arate o supunere necondiționată față de Dumnezeu și să respingă cu hotărâre gândul că are întotdeauna dreptate și că poate să-și justifice orice faptă, să se pătrundă de adevărul că în fața lui Dumnezeu „nimeni din cei vii nu-i drept”¹¹⁷, că cel mai mare dintre drepti se poate mântui numai din mila lui Dumnezeu, că toți oamenii sunt numiți, pe bună dreptate, în *Scriptură*, „întemnițații pământului”¹¹⁸. Da ! Suntem întemnițați. Coborâți din cer, izgoniți din rai, ne aflăm pe pământ ca într-o adevărată temniță. Lanțurile noastre sunt nenumăratele neputințe ale sufle-

tului și trupului. Aceia dintre înțemnițați care își recunosc păcatele, care Îl primesc și Îl recunosc pe Răscumpărător, dobândesc iertarea, eliberarea, cerul și raiul. Păcătoșii care nu se căiesc sunt mutați din temnița cea din afară în temnița dinăuntru, din cea vremelnică în cea veșnică, în abisul iadului. Încercările și necazurile vin prin judecata lui Dumnezeu¹¹⁹. Să ne grăbim a ne îndreptăți în fața acestei judecăți prin refuzul oricărei justificări, prin recunoașterea osândei primite, ca una pe care am meritat-o, prin pocăință sinceră. În timpul peregrinării noastre pe pământ, această judecată ne-a fost dată cu scopul ca noi să ne putem apăra la Judecata cea de pe urmă, a lui Dumnezeu, la hotarul dintre timp și eternitate. „Cine este cel ce a grăit și s-a făcut, fără numai Domnul, Care a poruncit”¹²⁰, spune proorocul în sfânta, inspirata sa tânguire.

13 „De ce suspină omul toată viața, fiecare pentru păcatul lui?”¹²¹ Ai căzut în păcat? Nu cădea în disperare și în zăpăceală, din această pricină. Ființa noastră este otrăvită de păcat. Pentru ea, a devenit ceva firesc să nască din sine un păcat împotriva firii. Tot atât de firesc este ca o boală să trezească în corpul suferindului reacțiile și pornirile sale specifice, care aduc vătămare sănătății

trupești; tot atât de firesc este ca pământul, după ce a fost supus blestemului Creatorului, să odrăslească din sine mărăcini. Nimeni nu seamănă mărăcini; ei apar și cresc de la sine; sunt o consecință și o expresie a stării de boală (morbidității) de care este otrăvit pământul. Zămisliți întru fărădelege și născuți întru păcate¹²², producem în noi, în chip natural, păcatul. Îl producem nu pentru că el ar fi un dat natural al bolii de care s-a molipsit natura. Un agricultor experimentat nu disperă, nu cârtește când vede că holda sa se umple de pălămidă. Cu răbdare, cu perseverență, cu trudă, el o smulge și o distruge. La timpul convenit grâul va prinde putere, va trage în sine toată vlaga, și pălămida, căreia nu i se va îngădui să prindă putere, va slăbi și va ceda locul, din necesitate, roadei celei bune. Purtarea nevoitorului față de păcat trebuie să fie asemeni purtării agricultorului față de pălămidă. Să nu deznădăjduim, să nu ne mirăm, să nu ne îngrozim sau să intrăm în panică văzând că apare în noi, sub diferite forme, păcatul, să nu socotim stranie o asemenea apariție. „Din tinerețile mele multe patimi se luptă cu mine”¹²³, mărturisește Sfânta Biserică, în numele fiecăruia dintre fiii săi. Până în cea din urmă clipă a sa, omul se supune înrâuririi păcatului. Printr-o neîncetată veghere

de sine să smulgem din noi păcatul sub orice formă ar apărea. Mai întâi și mai întâi, în gânduri și în simțăminte, să nu-i dăm voie să se dezvolt, să prindă putere. Dacă din negrijă, din cauze neprevăzute ni se va întâmpla să cădem în păcat, nici atunci să nu lăsăm loc slăbiciunii, deznădejdiei. Pocăința este o doctorie cu care se vindecă orice boală fiindcă este dată de doctorul atotvindecător – Dumnezeu. Ea vindecă toate păcatele și toate patimile. A te afla în păcat de moarte, a te afla în robia patimilor înseamnă să fii condamnat la veșnică pieire.

14 Lupta împotriva patimii este grea. Îndelungată și grea este vindecarea prin pocăință. Trebuie să începi să te lupți, să te supui unui tratament chinuitor. Fără acestea nu există mântuire. Orice patimă este o dragoste nelegiuită, este un mod ilegal de a cădea sub stăpânirea unui păcat sau altul. Celor care s-au izbăvit de jugul patimilor, celor care s-au pocăit cu sinceritate li se deschid porțile cetății sfinte ale noului Ierusalim, ale Ierusalimului ceresc; „afară sunt câinii și vrăjitorii, și desfrânații și ucigașii, și închinătorii la idoli, și toți cei ce lucrează și iubesc minciuna”¹²⁴. În afara cetății sunt toți cei rămași legați de păcat, care nu s-au vindecat de iubirea păcatului.

Înlăuntru nu este loc pentru o altă dragoste decât dragostea de poruncile lui Dumnezeu, nu este loc pentru o altă dragoste decât dragostea divină. O altă dragoste nu poate exista, în flacăra și în lumina răcoroasă, duhovnicească, fericită, a raiului. Altei dragoste îi este proprie și îi este pregătită o altă flăcără; sumbră, pârjolitoare, care nu se mistuie; flacăra iadului.

„În sudoarea feței tale îți vei mânca pâinea ta, până te vei întoarce în pământul din care ești luat; blestemat va fi pământul pentru tine. Cu osteneală să te hrănești din el, în toate zilele vieții tale. Spini și pălămidă îți va rodi el și te vei hrăni cu iarba câmpului.”¹²⁵ Aceasta este soarta omului căzut, hotărâtă de Dumnezeu Însuși. Ea nu încetează să-și păstreze valabilitatea în tot universul văzut. Ea domină tainic și sufletul oricărui slujitor al lui Dumnezeu. În locul desfătărilor paradizice i s-a dat omului tărâmul pocăinței; prin pământ se subînțelege omul în general și îndeosebi inima omului. Spinii și pălămida sunt metafore ale patimilor; „osteneala” înseamnă plângerea de pocăință, cu toate ale sale și cu motivele care o produc. Pâinea reprezintă mântuirea. Ea se dobândește în sudoarea frunții, adică cu mare greutate, atât sufletește, cât și trupește, cu nenumă-

rate privațiuni și necazuri. Lupta pocăinței și cea împotriva patimilor nu încetează toată viața.

„Să cercetăm căile noastre, luând aminte și întorcându-ne la Domnul.”¹²⁶ Căutat-a Domnul asupra vieții noastre, supunându-o cercetării Sale. Arătat-u-s-a ea nesatisfăcătoare. „Noi am păcătuit și ne-am răzvrătit și Tu ne-ai iertat.”¹²⁷ Doamne al nostru! Datu-ne-ai focului curățitor al pocăinței; ai întocmit starea noastră cea din afară astfel încât să ne poată aduce o pocăință mulțumitoare și cu deplină putere mântuitoare. Starea noastră cea din afară poate fi asemuită unui teasc de fier, prin a cărui presiune se extrage sucul cel mai plăcut din strugurii copti, binemiroșitori.

„Să ridicăm inimile și mâinile noastre la Domnul din cer.”¹²⁸ Să facem pocăință deplină. Pentru ca ea să capete o asemenea demnitate, trebuie să unească plângerea inimii și rugăciunea inimii, cu osteneli pe măsură ale trupului; cu osteneli trupești pe măsură. Nu poate exista pocăință în sânul desfătărilor, al slăbiciunilor, al prisosului de tot felul. Lupta și ostenelile trupești sunt numite în *Scriptură* „mâini”.

„Eu sunt învierea și viața – a spus Domnul – cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri – omorât de păcat de moarte – va trăi”¹²⁹ prin lucrarea Mea care este lucrarea Vieții. Cel ce crede în

Hristos, este cu neputință să moară; cel ce crede în Hristos nu poate muri cu moarte veșnică decât dacă se leapădă de Hristos. Lepădarea de Hristos se face prin mărturisirea cu cuvântul a lepădării, după care urmează de la sine și îndată lepădarea cu inima și cu toată ființa. Lepădarea de Hristos poate fi făcută printr-un mod de viață opus cu bună știință poruncilor lui Hristos. Ea se poate face și când omul se lasă doborât de deznădejde, ceea ce înseamnă o lepădare de credința în Hristos. „De aceea prorocește și le spune: Așa grăiește Domnul Dumnezeu iată, Eu voi deschide mormintele voastre și vă voi scoate pe voi, poporul Meu, din mormintele voastre și vă voi duce în țara lui Israel (...) și voi pune în voi Duhul Meu și veți învia și vă voi așeza în țara voastră și veți ști că Eu, Domnul, am zis aceasta și am făcut, zice Domnul.”¹³⁰ „Și vă voi da inimă nouă și duh nou vă voi da; voi lua din trupul vostru inima cea de piatră și vă voi da inimă de carne. Pune-voi înăuntrul vostru Duhul Meu și voi face ca să umblați după legile Mele și să păziți și să urmați rânduielile Mele.”¹³¹ „Aceasta o fac nu pentru voi (...) ci pentru numele Meu cel sfânt, pe care L-ați necinstit voi printre neamurile la care ați mers. Voi sfinti numele Meu cel mare...”¹³²

Ce poate fi mai sigur și mai îmbucurător decât această făgăduință? Fie și numai această promisiune, care respiră o putere de peste fire, oferă pregustarea trezirii la viață. Dacă am învia din moartea păcatului prin propriile noastre puteri, n-am avea parte, pe drept, decât de deznădejdea celui căzut și ucis de păcat de moarte. Atotputernicul Creator ne redă binecuvântata existență pe care ne-a dăruit-o la facerea lumii; o existență în har, deodată cu o existență după fire. Atunci când ne-a creat din nimic, noi nu ne-am putut presimți facerea, n-am avut un asemenea dar, nu ne-a putut exprima în nici un chip liberul arbitru. Existența în har am pierdut-o însă prin proprie voință. Prin această pierdere nefastă, existența noastră cea după fire s-a preschimbat într-o moarte fără de moarte; înainte de a ne fi redată existența în har, ni se cere să mărturisim adevărul dumnezeiesc prin liberă voință. Iar dorința omului de a învia pentru o viață în har se exprimă prin pocăință.

Pocăința, ca expresie a liberului arbitru al omului, este în același timp, în cea mai mare măsură, și o expresie a voinței lui Dumnezeu. Pocăința nu este, câtuși de puțin, o descoperire a oamenilor. Pocăința este un dar al lui Dumnezeu dat omenirii. Dumnezeu, care este atotbun

și atotputernic, I-a dat omului o posibilitate naturală de pocăință. Această posibilitate naturală este trezită la viață de Dumnezeu și, atunci când omul se supune lui Dumnezeu, este umbrat de harul divin; lucrarea naturală, firească, se prefăce într-o lucrare a harului și „Însuși Duhul – lui Dumnezeu – se roagă pentru noi, cu suspine negrăite”¹³³. Despre pocăință ne vorbește întreaga *Sfântă Scriptură*; ea este vestită în *Vechiul Testament*; în *Sfânta Evanghelie*, ea ne este propusă în toată plenitudinea, în întreaga, infinita sa bogăție. Fiii casei lui Israel glăsuiau cu mirare: „nelegiurile noastre și păcatele noastre sunt asupra noastră și ne stingem în ele; cum vom putea dar să trăim?”¹³⁴. La aceste cuvinte Domnul i-a poruncit proorocului Său să le dea răspunsul acesta: „Spune-le! Precum este adevărat că Eu sunt viu – izvorul vieții – tot așa este de adevărat că Eu nu voiesc moartea păcătosului, ci ca păcătosul să se întoarcă de la calea sa și să fie viu. Întoarceți-vă, întoarceți-vă, întoarceți-vă cu întoarcere hotărâtă de la căile voastre cele rele. Pentru ce să muriți, voi, casa lui Israel? De ce să muriți de bunăvoie, respingând pocăința? Și când voi zice păcătosului: «vei muri!», el se va întoarce de la păcatele sale și va face judecată și dreptate. Dacă acest păcătos va înapoia ză-

logul, pentru cele răpite, va despăgubi, va umbla după legile vieții, nefăcând nimic rău, atunci el va fi viu și nu va muri. Nici unul din păcatele sale, pe care le-a făcut, nu i se va pomeni și pentru că a început a face dreptate și judecată va fi viu¹³⁵. Pocăința este dată pentru curățirea de toate păcatele, fără excepție, dar Dumnezeu o primește și i se învederează puterea mântuitoare numai atunci când viața în păcat și păcatele sunt părăsite, fiind preschimbate într-o viață plăcută lui Dumnezeu. Cea dintâi predică a *Evangeliei* a fost predica despre pocăință. Ea a fost rostită atât de Sfântul Ioan, Înaintemergătorul Domnului, cât și de Mântuitorul Însuși, Dumnezeu-Omul, și apostolii Mântuitorului. Biserica propovăduiește pocăința, ei fiindu-i încredințată, ca o lege dumnezeiască, dezlegarea tuturor păcatelor cele de voie, ori de câte ori s-ar repeta ele¹³⁶. O viață în păcat obține iertare chiar și pentru păcatele de moarte, cu condiția să nu se mai repete¹³⁷. Se știe că păcatul rămâne stăpânul acelor oameni care trec, în aparență, ca fiind drepi, dar care resping vindecarea prin pocăință¹³⁸. Numai pocăința îl poate face pe cineva om drept, plăcut lui Dumnezeu. Evanghelia nu poate fi primită și însușită decât prin pocăință. „Pocăiți-vă și credeți în Evanghelie“¹³⁹, ne spune Domnul nostru Iisus

Hristos. Pocăința cere lucrarea împreună a voinței omului și voinței lui Dumnezeu; învierea din moartea păcatului este însă lucrarea unică a voinței lui Dumnezeu. Prin această lucrare se revărsă asupra oamenilor bunăvoința lui Dumnezeu, care lucrează potrivit voinței Sale divine, asupra celor ce iau asupra lor jugul bun și mântuitor al pocăinței.

Să ne supunem chemării lui Dumnezeu ! Să credem în făgăduința lui Dumnezeu ! Să ne facem datoria față de Dumnezeu, aceea de a servi și de a făptui ale Sale, și El – „Dumnezeu cel credincios”¹⁴⁰ își va ține, negreșit, față de noi, marea Sa făgăduință¹⁴¹. Ce ne-ar putea îndepărta de la o pocăință adevărată, decisă ? Necredința noastră. Din necredință se naște fățărnicia, din fățărnicie, slăbiciunea, lipsa de spor în lucrarea poruncilor dumnezeiești. „Nimeni care pune mâna pe plug și se uită îndărăt nu este potrivit pentru Impărăția lui Dumnezeu.”¹⁴² „Cine se îndoieste este asemenea valului mării, mișcat de vânt și aruncat încoace și încolo. Să nu gândească omul acela că va lua ceva de la Dumnezeu. Bărbatul îndoielnic este nestatornic în toate căile sale.”¹⁴³ Să îndepărtăm de la noi necredința și să credem în Evanghelie, să ne vădăm credința în fațe.”¹⁴⁴ Să ne pocăim.

15 „În ce timp vei așeza Tu la loc, Părinte ceresc, Dumnezeu nostru, Împărăția Ta? Nu este al vostru¹³⁸ –, a răspuns Domnul la întrebarea apostolilor, dornici să afle timpul așezării împărăției lui Israel – nu este al vostru a ști anii sau vremile pe care Tatăl le-a pus în stăpânirea Sa.”¹⁴⁵ Sorocul existenței lumii văzute este ascuns cunoașterii omenești, ziua și ceasul prefacerii ei; ascuns îi este fiecărui om sorocul peregrinării sale pe pământ, ziua și ceasul mutării sale pe tărâmurile de dincolo de mormânt; ascuns îi este fiecărui om care se căiește sorocul pocăinței sale, ziua și ceasul când pocăința i se va încununa cu vestea dezlegării definitive de păcate, cu o stare percepută de inimă, limpede, ca o dezlegare de orice legătură păcătoasă, de orice patimă, cu simțământul perceput limpede de toată firea omenească a penitentului, că este umbrat de harul lui Dumnezeu. Harul dumnezeiesc care îl umbrește pe cel ce stăruie întru pocăință nimicește împărăția păcatului din ființa lui, reinstaurând împărăția lui Dumnezeu, aceasta devenind cheazășia sigură a primirii bunătăților veșnice. O cheazășie care este făgăduința fericirii și care este ea însăși o fericire.

Sorocul pocăinței fiecăruia care se căiește este stabilit de Dumnezeu, potrivit judecății Sale atot-

sfinte, rămasă necunoscută. Acest soroc durează pentru unii ani mulți, pentru alții, puține ceasuri. Unii au purtat „greutatea zilei și arșița”¹⁴⁶, alții s-au trudit în via Fiului lui Dumnezeu cel mai scurt timp.

În *Vecchiul Testament* aflăm înfățișat în chip plastic, dar printr-o metaforă, numai „în oglindă și în ghicitură”, un răstimp prelungit de pocăință; este vorba de robia poporului lui Israel în Egipt, pe o durată de patru secole; mai este reprezentat și de captivitatea lui în Babilon, timp de șaptezeci de ani; prin robia egipteană se preînchipuie starea creștinului menit a-i sluji lui Dumnezeu, dar pe care lumea îl ține prins în ea, pentru propria-i slujire. Prin captivitatea în Babilon este înfățișată, în chip vădit, o pedeapsă dată pentru păcate săvârșite în timpul vieții; al unei vieți care ar fi trebuit să fie închinată slujirii lui Dumnezeu. Când israelitenii au ieșit din Egipt, le-au cerut egiptenilor, după cum le poruncise Dumnezeu, mult aur și argint. În același chip, cel ce îl slujește pe Dumnezeu, părăsind puțin câte puțin viața cea după trup, se alege, din experiență, cu o prețioasă cunoaștere asupra rostului lumii, a căderii omului, asupra modului cum lucrează păcatul și duhurile osândite în om. Ceea ce li s-a dat israelitenilor prin voința lui Dumnezeu

reflectă grija preaînțeleaptă pe care o poartă Dumnezeu oamenilor și potrivit căreia răul însuși precede binelui, atunci când este vorba de creștini, al căror scop este slujirea lui Dumnezeu. „Din cauza păcatelor cu care ați păcătuit înaintea lui Dumnezeu, veți fi duși robi în Babilon”¹⁴⁷, scrie proorocul, din voința lui Dumnezeu și din partea lui Dumnezeu, adresându-se iudeilor pe care Nabucodonosor, regele Babilonului, i-a dus din Ierusalim în Babilon. „Și după ce veți intra în Babilon veți rămâne acolo ani mulți și pentru mult timp, până la al șaptelea neam, iar după aceea vă voi scoate în pace de acolo (...). Căci Îngerul Meu cu voi este. El este cel care va purta grijă de viața voastră”¹⁴⁸. În vremea când nevoitorul pare părăsit de Dumnezeu, în vremea când Dumnezeu pare să se fi „ascuns în nori”, ca să nu străbată rugăciunea poporului lui Israel, aflat în grea năpastă, până la El¹⁴⁹, în vremea când Israel era „orbit în cele din afară, respins, doborât, în mijlocul popoarelor”¹⁵⁰, adică se afla în patimi și printre demoni, în acea vreme de pedeapsă și de încercări, harul lui Dumnezeu nu-și înceta lucrarea, dar nu o făcea pe față. El îi aduce întotdeauna slujitorului lui Dumnezeu o sporire considerabilă. Neobservând această sporire, mai cu seamă la început, luptându-se cu

valurile și cu furtunile care bântuie marea inimii, aflându-se ceas de ceas în primejdia de a pieri în această vâltoare, slujitorul lui Dumnezeu își perfecționează forțele, învață meșteșugul luptei cu păcatul, coboară în adâncurile smereniei, descoperind acolo comoară duhovnicească de rațiune și simțire, înălțându-se la cer prin rațiune și simțire duhovnicească.

Robilor lui Dumnezeu ! Nu deznădăjduiți, nu încetați lupta desăvârșirii. Faceți grădini, în țara captivității voastre, și mâncați roadele lor ! Luați femei și nașteți fii și fiice ! Fiilor voștri luați-le soții, iar pe fiicele voastre măritați-le, ca să nască fii și fiice și să nu vă împruținați acolo, ci înmulțiți-vă !¹⁵¹ Pentru aceea și cei ce suferă, după voia lui Dumnezeu, să-și încredințeze Lui, credinciosului ziditor, sufletele lor, săvârșind fapte bune.¹⁵² Robilor lui Dumnezeu ! În timpul încercărilor care vin asupra voastră din afară, de la oameni, sau dinăuntru, de la ațâțarea patimilor, predați-vă voinței lui Dumnezeu, întăriți-vă, înaripați-vă prin credință în Dumnezeu. În acest fericit răstimp depuneți o râvnă deosebită în săvârșirea tuturor virtuților bine plăcute lui Dumnezeu. Pământul lucrat cu unelte de fier și îngrășat cu gunoi de grajd se face deosebit de prielnic roadelor bogate. Așijderea și inima este

capabilă, în chip deosebit – prelucrată de necazuri, adăpată cu umilință –, de cele mai înalte virtuți. Vremea încercărilor nefaste este prin excelență vremea când Dumnezeu își aduce aminte de noi. Vremea încercărilor nefaste este vremea în care Dumnezeu ne modelează sufletele. Fericit este nu numai cel ce suferă încercări, nevinovat fiind¹⁵³, fericit este și acela pe care Dumnezeu îl pedepsește pentru păcate și care, prin necazuri, este scos la drumul cel larg al împlinirii poruncilor lui Dumnezeu¹⁵⁴.

Aceste taine adânci, liniștitoare, ale proniei dumnezeiești ni le dezvăluie *Sfânta Scriptură* de Dumnezeu inspirată.

16 Când au ieșit israelitenii din Egipt, s-au îndreptat către malurile Mării Roșii, către vasta câmpie a Arabiei. Faraonul – regele Egiptului – regretând că le-a dat drumul israelitenilor și dorind să-i aducă înapoi în Egipt, în robie, a pornit pe urmele lor și i-a ajuns din urmă la mare. Dar Dumnezeu le-a orânduit israelitenilor un drum prin mijlocul mării, iar pe Faraon și numeroasa lui oștire i-a înecat în mare¹⁵⁵. Israelitenii au ajuns în pustie. Acolo s-au lovit de felurite lipsuri și necazuri pe care au trebuit să le depășească prin credință, fiindcă numai puterea lui

Dumnezeu le putea depăși. Acolo, pe Muntele Sinai, Dumnezeu le-a dat legi și rânduieli pentru viața individuală și pentru comunitate. La poalele acestui munte, tribul războinic al amalciților avea de gând să taie calea poporului din drumul pe care și l-a ales către pământul Făgăduinței.¹⁵⁶

Între Egipt și Palestina se întinde o vastă pustie, pe care rătăcesc semințiile migratoare ale neamului lui Izmail. Dumnezeu n-a ales pentru poporul Său drumul cel mai scurt, prin această pustie; l-a dus pe un drum lung, greu, i-a impus o peregrinare îndelungată prin pustie. Era nevoie de viața în pustie pentru ca să li se șteargă din amintire viața din Egipt, pentru ca să li se șteargă din inimă deprinderile Egiptului, pentru a nu duce în pământul Făgăduinței aceste deprinderi, străine locuitorilor Pământului făgăduinței. Urmărirea poporului lui Israel de către Faraon semnifică slăbiciunea omului pentru lumea pe care a părăsit-o; această slăbiciune caută să-l readucă în lume pe cel ce a părăsit-o. Lipsurile și necazurile de care s-au lovit israelitenii în pustie reprezintă acele lipsuri și necazuri de care este plină existența nevoitorului. În această viață, Dumnezeu îi trimite nevoitorului adevărat, în practică, legea Sa, trecând-o astfel din cărți în suflet. Nevoitorul deprinde în pustie acel comporta-

ment, acele practici prin care poate fi ținută, neștirbit, legea lui Dumnezeu. Primul popor de altă lege care i-a întâmpinat cu ostilitate pe israeliteni și care a încercat să-i oprească de la preluarea moștenirii ce le fusese dată de Dumnezeu a fost al sălbaticilor amaleciți. Prin „amaleciți“ părinții înțeleg de obicei gândurile, cugețările, simțămintele cele trupești. Senzualitatea și pornirile către patimile trupești sunt primele care pornesc războiul împotriva oșteanului lui Hristos, cel ce intră prima dată în ceata călugărilor. Israel i-a ieșit în întâmpinare lui Amalec, cu ostașii săi cei mai destoinici, conduși de Iosua, iar Moise, căpetenia întregului popor Israel, însoțit de mai-marele preoților, Aaron, și de Or, soțul proorociței, de surorile căpeteniei și de mai-marele preoților, s-a suit în vârful muntelui, pe culmea înaltă a Horebului, pentru ca rugăciunea să lucreze asupra poporului Israel, care lupta la poalele Horebului. Când Moise ridica mâinile în sus, Israel biruia; când, obosind, le lăsa în jos începea biruința lui Amalec. Observând acest lucru, Aaron și Or susțineau mâinile lui Moise ca să stea mereu ridicate și, spre apusul soarelui, Iosua l-a înfrânt pe Amalec, preîntâmpinându-se astfel o groaznică vărsare de sânge în mulțimea agitată. Mâinile lui Moise, întinse mult înainte,

în formă de cruce, închipuie ideea că pentru biruirea poftelor trupești se cere răstignit trupul. Crucificarea trupului are drept urmare vărsarea de sânge; fiindcă nu numai carnea (trupul), dar nici sângele nu pot moșteni împărăția lui Dumnezeu¹⁵⁷. Răstignirea și vărsarea sângelui sunt săvârșite de călugărul începător prin tainele Bisericii, prin mărturisirea amănunțită a tuturor manifestărilor păcatului, cu ajutorul rugăciunilor obștești din Biserică și a celor individuale din chilie, ca și când i-ar veni în ajutor Aaron, mai-marele preoților; mai pot fi săvârșite ele prin posturi, privegheri, îngenuncheri și alte osteneli binecinstitoare, ca și când ar fi făcute cu ajutorul lui, ori – ruda lui Moise și Aaron – soțul proorociței Domnului.

Urmând pilda căpeteniei de Dumnezeu insuflăte, a israelitenilor, care, după biruința împotriva amaleciților, au înălțat un altar și au adus jertfă Domnului, înalță și tu un altar de taină, îndeamnă părinții¹⁵⁸ în sufletul tău. Adu în el jertfă statornică de doxologie și rugăciune. Ține minte că „Domnul este scăparea ta, că El va bate pe Amalec din neam în neam”¹⁵⁹. Este nevoie de războiul tău duhovnicesc. Acest război este expresia practică a voinței tale. Dar înfrângerea lui Amalec și a tuturor semințiilor de alt neam se

face numai cu puterea Împăratului Împăraților – Dumnezeu. El dă mântuire acelor oameni care vor în mod sincer să o primească.

17 Soția marelui drept, patriarhul Avraam, a tânjit de-a lungul întregii vieți, sub jugul nerodniciei; sterilitatea Sarei nu s-a putut dezlega, deși Dumnezeu îi făgăduise lui Avraam în repetate rânduri că-i va dăruia foarte mulți urmași. Sfânta soție îmbătrânise, se stinsese în ea puterea de a mai da naștere; în acest timp însă făgăduința a fost din nou repetată, foarte limpede și chiar cu fixarea unui soroc de un an, după isprăvirea căruia Sara ar fi urmat să aibă un fiu. Însuși Domnul a făcut această făgăduință arătându-se lui Avraam și Sarei, la stejarul Mamvri, lângă care fusese întins cortul lor, în chipul unui om însoțit de doi îngeri, care și aceia luaseră chipul unor bărbați. Făgăduința i s-a părut Sarei atât de ne-realizabilă, încât, auzind-o, a râs. Domnul a mustrat-o pe Sara și a repetat făgăduința, pentru a o întări și a o face să fie crezută; El s-a referit la atotputernicia cuvântului lui Dumnezeu. Sfintei Sara i s-a născut un fiu sfânt, Isaac. Sara glăsuia cu bucurie astfel: „Râs mi-a pricinuit mie Dumnezeu; că oricine va auzi aceasta va râde! (...) Cine ar fi putut spune lui Avraam că Sara va

hrăni prunci la sânul său? Și totuși i-am născut fiu la bătrânețele sale¹⁶⁰.

Prin Sara este preînchipuit tainic sufletul care rămâne credincios legii lui Dumnezeu, și acestui suflet îi este de trebuință lupta pocăinței, din pricina păcatelor cu care este infectată toată omenirea. Și un asemenea suflet tânjește adesea, timp îndelungat, luptându-se cu patimile, fiindu-i neînțeleasă și necunoscută mila lui Dumnezeu față de sine, față de mântuirea sa. Și un asemenea suflet rămâne multă vreme în fața porților închise și a cămărilor nepătimirii și sfințeniei.¹⁶¹ El se roagă sârguincios în fața lor, plânge cu sânge, bate sârguincios în ele, cu felurite izbânzi duhovnicești și fapte bune, ca și cum ar bate cu mâinile. Începe să-l cuprindă deznădejdea, începe să simtă în sine o istovire absolută a tuturor calităților pe care le are, a vieții în general. Începe să creadă că starea de har i se refuză, dar, dintr-o dată, vede că porțile cămării i se deschid. Mirele-Hristos apare în negrăita Sa slavă, în negrăită lumină dumnezeiască, deschizându-și brațele către mireasă – sufletul –, către acel suflet istovit în nevoițe și care a dovedit statornicie și îndelungă-răbdare în credință. Atunci plânsul fuge, dispare; jelaniile și celelalte chipuri de manifestare ale tristeții sunt date

uitării celei mai adânci, sufletul se topește în nemărginita divinitate, într-o fericire fără margini. Gustând din viața cea mai presus de fire, el se simte ca și cum n-ar mai fi trăit până atunci o viață care stă în același rând cu moartea. Își continuă existența, dar începe să trăiască o viață nouă, peste măsură de îmbelșugată și atotcuprinzătoare. După ce a îmbătrânit și s-a chinuit în sterilitate, a rodit peste așteptări, rod duhovnicesc, încât ar putea spune ca Sara: „Râs mi-a pricinuit mie Dumnezeu“, adică mi-a dăruit o bucurie neașteptată și întreagă, m-a făcut logodnicul unei veșnice bucurii. Înnoitu-s-au „ca ale vulturului tinerețile“¹⁶² mele îmbătrânite în păcate și patimi. Trupul meu, asemeni celui al lui Neeman Sirianul, făcutu-s-a ca un trup de prunc, după ce m-am afundat în Iordanul harului dumnezeiesc.¹⁶³ Mintea mea a început să nu se mai supună înrâurilor din afară, nu se mai lasă cuprinsă de felurite ademeniri răuvoitoare și nici de lucruri deșarte; lăsatu-s-a cuprinsă de Dumnezeu, legatu-s-a de Dumnezeu, adâncitu-s-a în Dumnezeu și rămâne mereu împreună cu Dumnezeu¹⁶⁴. Mă întrebi: în ce chip am produce o asemenea minunată schimbare? La această întrebare Sfinții Părinți ne învață să răspundem după cum urmează: „Stă scris în *Scriptură*:

„Duhul Sfânt se va pogori peste tine și puterea Celui preaînalt te va umbri”¹⁶⁵. Unde se descoperă Duhul Sfânt, acolo nu au ce căuta legi și rânduieli naturale. Duhul Sfânt, căruia ne închinăm este atotputernic și nu te mira dacă El va săvârși în tine cele de nesăvârșit, dacă va prefăce o minte învinsă într-una învingătoare. „Cel ce vine din cer – Mângâietorul – este deasupra tuturor”¹⁶⁶, El te face stăpân peste mișcările naturale și peste defăimările drăcești¹⁶⁷.

„Dacă îi ceri ceva lui Dumnezeu, rugându-te, și El întârzie să-ți îndeplinească rugămintea, nu te mâhni pentru aceasta. Tu nu ești mai înțelept decât Dumnezeu. Aceasta se întâmplă fiindcă starea sufletului tău nu este în acord cu natura cererii pe care o faci sau fiindcă nu ai atins acea măsură care să-ți îngăduie să primești darul. Nu trebuie să râvnim, înainte de vreme, la măsurile cele mari, pentru a nu abuza de darul lui Dumnezeu, dacă îl vom obține repede. Tot ceea ce ți se dă ușor se și pierde ușor; tot ceea ce se capătă cu durere de inimă se păstrează cu grijă. De aceea Dumnezeu mai întâi îl supune pe om la încercări și la chinuri și numai după aceea îi trimite darul. Slăvit să fie Domnul care ne dăruiește bucuria sănătății, cu leacuri puternice!”¹⁶⁸

18 Aducerea-aminte de moarte – moartea fiind născută de păcat – ne este nouă mântuitoare, iar păcatului ucigătoare. Această aducere-aminte lucrează și împotriva greșelilor și a suferințelor datorate păcatului; ea poate opri căderea omului, printr-o purtare contrară poruncilor sau printr-un păcat vădit; domolind văpaia patimilor, risipind visările ispititoare iscate din patimi, ea poate pune frâu păcatului aflat în suflet, într-o stare de amortire. Aducerea-aminte de moarte apără lupta noastră duhovnicească de o exagerată încredere în sine și de trufie, către care înclină atât de mult omul căzut și în care cade cu ușurință chiar și atunci când este înzestrat cu calități alese; această aducere-aminte menține sufletul într-o umilință temătoare de Dumnezeu, îl face să se gândească mereu la inevitabila judecată a lui Dumnezeu, la mulțimea greșelilor săvârșite pe tărâmul vieții pământești, cu voie sau fără voie. Această aducere-aminte îl face să se răcească față de toate îndeletnicirile zadarnice ale lumii trecătoare, îl îndeamnă către toată fapta bună, prin care se pregătește și se orânduiește fericirea cea veșnică. La căderea nopții, ea îi spune: „Nu te grăbi să te dai somnului; te vei sătura de somn în mormânt. Varsă cele mai

fierbinți rugăciuni și cele mai fierbinți lacrimi înaintea lui Dumnezeu; străduiește-te ca prin smerite rugăciuni, prin multe îngenuncheri și prin belșug de lacrimi să faci ca Dumnezeu să se aplece cu milă asupra ta. Silește-te să ușurezi prin pocăință sinceră povara păcatelor care îți doboară umerii. Nu se poate ști niciodată dacă ziua care va urma după această noapte va fi sau nu a ta. Poate că în această noapte, moartea se va furișa pe neașteptate la patul tău și te va răpi năprasnic, așa cum i-a răpit pe mulți. Ea îi strămută pe oameni într-o țară îndepărtată, într-o altă lume. Acolo nici pocăința, nici plânsul, nici rugăciunea, nici suferința inimii nu mai aduc nici un folos, ele nu fac decât să însoțească fără nici un efect liniștitor chinul cel veșnic. Aducerea-aminte de moarte devine lucrătoare și, la ivirea zilei, îl îndeamnă pe nevoitor să fie cu luare-aminte la cuvântul *Scripturii*“. Nu zăbovi a face bine celui ce are nevoie, când ai putința să-l ajuti. În rândul celor ce au nevoie de ajutor, trece-te negreșit și pe tine; ai nevoie de multe, mai cu seamă de pocăință. „Nu spune aproapelui tău, venit cu gând de pocăință: Du-te și vino mâine că îți voi da!, când poți să-i dai acum.“¹⁶⁹ Aducându-ți aminte de moarte, vei îndeplini întocmai poruncile lui Dumnezeu, fiindcă noi nu cunoaș-

tem până unde se întinde tărâmul ce ne este dat în această lume; timpul pierdut nu se întoarce niciodată. Dacă ai pierdut prilejul facerii de bine, dacă ai pierdut prilejul de a face o faptă de desăvârșire, ai pierdut și făgăduința răsplății. „Fă-mi cunoscut, Doamne, sfârșitul meu.”¹⁷⁰ Spune-mi, explică-mi, cu ce măsură și prin ce calcule mă-sori, socotești, determini viața mea? Aș vrea să-mi cunosc sorocul sfârșitului, pentru ca din șederea mea pe acest pământ, din peregrinarea mea prin acest pustiu, cu atâtea ispite, să trag toate învățămintele posibile, pentru mine, pentru a nu irosi degeaba sau spre paguba mea nici o zi, nici un ceas. Măsura vieții omului pe pământ și numărul zilelor lui este un timp foarte scurt, o clipă fulgerătoare, un rând printre atâtea altele din necuprinsa carte a veșniciei. Numai cel ce-și așteaptă sfârșitul în fiecare zi, în fiecare ceas, îi poate afla sorocul cu precizie. Numai cel ce și-a făcut adevăratul bilanț al zilelor petrecute pe pământ, cel care a înțeles că această viață este o mișcare, nicicând întreruptă, în care viitorul se preface mereu în trecut, iar trecutul se cufundă mereu și pentru totdeauna, ca într-un mormânt, în nemiință, își cunoaște măsura vieții pământești. Această continuă mișcare nu permite nici unei situații să capete durabilitate; toate își urmează

cursul, totul se preschimbă, totul zboară, prezentul este o limită în continuă, insesizabilă deplasare; limita dintre viitor și trecut. Numai cel ce și-a judecat realist și lucid viața pământească, acordându-i toată atenția, poate să nu-și lege inima de această viață; numai cel ce nu se lasă amăgit de splendoarea și deșertăciunea acestei vieți, cel ce nu a luat nestatornicia drept statornicie, cel ce nu a considerat agitațiile neconținute și indefinite drept ceva de domeniul eternității, numai cel ce se poartă pe pământ ca și când ar fi un pelerin, numai cel ce își folosește viața vremelnică ca pe un mijloc de a învăța și a agonisi adevărata viață, veșnică, cerească, poate avea parte de ea.

„Zilele mele și statul meu, ca nimic înaintea Ta.”¹⁷¹ Așa se mărturisește sfântul prooroc înaintea lui Dumnezeu; i se mărturisește în numele tuturor oamenilor. Trupul meu nu este asemenea unei substanțe neschimbătoare (invariabile) existente prin ea însăși. El reprezintă o stranie combinație de elemente a căror relație reciprocă urmează legi care nu-mi sunt cunoscute. El este un fenomen inexplicabil care începe o dată cu nașterea sau cu zămisirea, trece dintr-o stare într-alta și se termină cu moartea. Cum și când am fost trezit la existență? Ce forță dezvoltă viața,

preface copilul în adolescent, adolescentul în tânăr, tânărul în bărbat matur? De ce oare această forță, care până la un punct progresează, începe apoi să regreseze treptat, pentru ca, până la urmă, să părăsească trupul, iar acesta să se descompună în țărână? Ce legătură există între această forță nevăzută și de neconceput și trupul vizibil? Ce este sufletul meu? Esența sufletului îmi este tot atât de neînțeleasă ca și esența trupului. Puterea și calitățile sufletului țin de domeniul evidenței. Ele confirmă existența acestuia. Din proprie experiență mi s-a dovedit că trupul este partea inferioară a ființei mele. Și prin suflet, și prin trup, îmi dau seama că rămân neînțeles pentru mine însumi. Existența mea pe pământ a fost precedată de inexistență. Sfârșitul existenței mele pe pământ pare a fi o distrugere ireversibilă. „Statul meu, ca nimic înaintea Ta.“

Pântecele maicii mele a fost temniță în care mi s-au aflat până la naștere și sufletul, și trupul. După naștere, trupul devine pentru suflet asemenea pântecelui mamei, cufundat în beznă. Mă nasc pentru viața veșnică prin moartea trupului. Ce este oare viața pământească a omului? Ea nu-i decât umbra vieții, treaptă către viață, pragul vieții adevărate; este drum continuu și peregrinare pentru toți, tot atât de scurtă și de egală

cu sine, în comparație cu nemăsurata veșnicie. În fața acesteia devin o apă și un pământ toate măsurătorile și toate numerele, oricâtă deosebire ar exista între ele, devenind o mărime infinită, confundându-se cu ea¹⁷².

Nu am pe pământ nici o proprietate și nici nu pot să am. Totul îmi este dat numai pentru un timp, în custodie. Moartea mi le ia pe toate. Moștenesc ceea ce am primit de la alții; ceea ce am agonisit eu însumi las deoparte și o fac nu când vreau, ci când și cum se întâmplă. Moartea dezleagă fără milă orice legătură cu pământul, chiar și pe cele mai strânse, impuse de natură și de anumite legi ale ei. Se desfac fără să știu și fără să consimt la aceasta, cele mai multe chiar în pofida voinței mele, foarte pe neprins de veste și parcă înainte de vreme. Sunt asemeni unui musafir, în mijlocul obiectelor și al tuturor condițiilor pământești. M-am pomenit de curând printre ele, le-am descoperit nu demult, fără să le mai fi văzut vreodată; curând voi pleca dintre ele, voi pleca fără întoarcere și nu le voi mai vedea niciodată. Vălul ridicat o dată cu nașterea mă va acoperi din nou o dată cu moartea și mă va despărți pe vecie de cei pe care, după nenumărate veacuri, i-am cunoscut.

De ce oare mă leg cu tot sufletul de pământ, de condiția mea de pământean ca și când mi-ar fi dat să locuiesc veșnic pe pământ? Oare de ce nu mă gândesc deloc – nu vreau să mă gândesc – la veșnicie? Prin aceasta mi se vedește orbirea minții și a inimii. Prin aceasta se vedește că sunt cuprins de amăgire de sine și că sunt lovit de boala păcatului, lovit de moarte veșnică în miezul ființei mele. Căderea omului este adâncă. O mare de lacrimi n-ar fi de-ajuns pentru a plânge această groaznică cădere. Domnul ne întinde mâna Sa atotputernică în prăpastia acestei căderi, până la fundul prăpastiei ne-o întinde. El îi scoate din prăpastie și îi duce la cer pe cei care doresc să se salveze și să fie ucenicii Domnului. Arătând către lumea care îi ademenește și îi dă pierzării pe oameni, către ucigătoarea otrăvă a păcatului care lucrează în noi, Domnul ne vestește: „Oricine dintre voi care nu se leapădă de tot ce are nu poate să fie ucenicul Meu. Dacă vine cineva la Mine și nu urăște pe tatăl său și pe mamă, și pe femeie, și pe copii, și pe frați, și pe surori, chiar și sufletul său însuși, nu poate să fie ucenicul Meu; și cel ce nu-și poartă crucea sa și nu vine după Mine nu poate să fie ucenicul Meu”¹⁶⁶.

19 Un călugăr vestit a fost vizitat odată de niște frați ai săi, care îl iubeau mult. L-au găsit plângând și au început să-l întrebe de ce plânge. Au stăruit timp îndelungat în această întrebare, dar cuviosul răspundea întrebărilor și rugămintilor insistente cu tăcerea. În sfârșit, le-a spus: „Am stat cu duhul în preajma Domnului, răstignit pe cruce, ca oarecând Maica Domnului și ucenicul cel iubit. Am stat și am plâns. Dorit-am să stau mereu lângă crucea Domnului și să plâng¹⁷⁴.”

Lângă crucea Domnului a stat Maica Domnului, pururea Fecioară, și neprihănitul Ioan, ca unii ce întruchipau suprema sfințenie și curăție omenească. Când este sinceră, neprefăcută, capacitatea omului de a face binele arată că ea este, toată, întru Hristos și că, păstrându-și condiția pământească, ea se apropie de acea condiție mucenicească, jertfitoare, pe care și-a ales-o Dumnezeu-Omul în timpul șederii Sale pe pământ. Și pocăința și-a avut reprezentanții săi lângă crucea Domnului. O reprezentantă a pocăinței a fost Maria Magdalena, din care Mântuitorul a scos șapte draci¹⁷⁵. Un reprezentant al pocăinței a fost tâlharul răstignit la dreapta Domnului¹⁷⁶. Păcătoșilor! Să nu pierdem speranța! Și pentru noi există loc lângă crucea Domnului; ni

s-a arătat și ni s-a dat loc prin marea iubire de oameni a Domnului. El s-a făcut om pentru mântuirea păcătoșilor¹⁷⁷. El a îndurat chinuri cumplite și moarte pe cruce pentru păcătoși¹⁷⁸. Să vărsăm lacrimi lângă crucea Domnului. Două motive trebuie să ne îndemne să plângem cu prisosință; fiecare dintre ele merită belșug de lacrimi, plângere neîncetată. Ridicând ochii către cele înalte, îl vedem pe Domnul răstignit pentru noi; lăsând ochii către noi înșine vedem necuprinsa beznă a viețuirii noastre în păcat.

În fața acestei priveliști fără seamăn, stau cu o inimă de piatră. Înțeleg că plânsul ar trebui să fie partea și obișnuința mea de fiecare clipă, dar nu sunt în stare de așa ceva. Au pus stăpânire pe mine răceala și indiferența. Mi-ar trebui un dascăl de plâns. Cine mă va învăța să plâng? Cine va face ca în inima mea să pătrundă plânsul? Domnul însuși ne învață să plângem. Ne învață să plângem și toți oamenii care au bineplăcut lui Dumnezeu. Toți au dobândit o viață plăcută lui Dumnezeu, prin plângere. Plânsului îi place să se afle singur în inimă. Alungă din inimă toate grijile deșarte și toate patimile și atunci plânsul se va ivi de la sine în inimă. Prin plâns își vădește prezența în creștin Duhul lui Dumnezeu, ce i-a fost sădit prin Sfântul Botez. Prin plâns se

vădește trezirea sufletului pentru simțire duhovnicească, întocmai după cum nașterea unui prunc se vestește prin plânsul lui. Plânsul este începutul vieții. Doamne al meu! Doamne al meu! Tu ai fericit plânsul și i-ai făgăduit mângâiere¹⁷⁹. Dăruiește-mi și mie plâns fericit, mângâietor. Cum oare ar putea fi plânsul o fericire atât timp cât, în mod natural, este urmarea unei nefericiri; cum ar putea fi o mângâiere, atât timp cât, în mod natural, este rodul unei amărăciuni, dacă nu ar fi pătruns de lucrarea Ta harică, atunci când ne-ai lăsat plânsul drept calea spre pocăință? Un asemenea plâns se iscă din umilința (sărăcia) duhului, așa cum se iscă ploaia din desimea norilor. Sărăcia duhului apare din vederea și recunoașterea păcatelor și a stării noastre de păcat.

Doamne al meu! Doamne al meu! Dăruiește-mi puterea de a-mi vedea păcatele și păcătoșenia mea, dăruiește-mi puterea de a-mi vedea greșelile pe care le-am săvârșit cu fapta, cu gândul, cu simțurile, cu cuvântul și cu faptele trupеști. Dăruiește-mi puterea de a-mi vedea căderea – comună tuturor oamenilor și care este izvorul tuturor greșelilor omenеști. Îndepărtează de la mine obișnuința de a-mi vedea starea jalnică în care mă găsesc superficial și rece. În

această viziune m-am obișnuit să trăiesc, ca și când aş fi fără de păcat, ca unul ce nu are nevoie câtuși de puțin de pocăință. Dăruiește-mi un mod de a vedea drept, pentru ca el să-mi aducă o viațuire pe potriva stării mele jalnice, pentru ca să-mi aducă plânsul. Dăruiește-mi puterea de a sta cu toată ființa în preajma Crucii Tale; dăruiește-mi puterea de a sta neabătut în preajma Crucii Tale, aducându-mi mereu aminte de ea, împărtășindu-mă neconținut din darurile ei. Dăruiește-mi puterea de a plânge mereu lângă crucea Ta.

Vai mie, Doamne al meu ! Tu ești pe cruce, eu sunt cufundat în desfătări și huzur. Tu te nevoiești pentru mine pe cruce, suspendat între cer și pământ. Tu ești ținut în cuie; Tu ești străpuns cu sulița; Tu ai fost istovit de chinuri înainte de răstignire; Tu ai fost încununat cu spini și așa, purtând cunună de spini și răstignit pe cruce, ai șezut pe tronul biruinței și al stăpânirii. De pe acest tron, cu mâinile ținute pe cruce, Tu ai legat duhurile văzduhului; cu picioarele ținute pe cruce, ai călcat moartea; eu zac în lenevie, în slăbănogeață, caut peste tot și în toate liniștea, fug de lipsiri și de răstignire, stau în moarte veșnică. Pe Tine, cel întins și ridicat pe cruce, pe Tine, cel ce ai săvârșit pe cruce răscumpărarea și

renașterea oamenilor, Te acopăr cu învinuiri și ocări mai-marii și puternicii pământului, Te vorbește de rău tot poporul, un popor orbit și devenit irațional prin fascinația urii; eu mă străduiesc să-mi obțin laude deșarte și încuviințări de la oameni, le jinduiesc și nu mă mai satur de ele, iar atunci când îmi lipsesc mă umplu de mândnire; îndată ce îmi ajunge la ureche o vorbă de ocară împotriva mea, oricât ar fi de neînsemnată, începe să fiarbă în mine o neistovită mânie. Tu îndeplinești întocmai pe cruce voia Tatălui Tău după fire și voia Ta dumnezeiască – una cu a Tatălui –, supunând voinței divine omenitatea Ta pătimitoare. Eu tind mereu să-mi satisfac voia mea coruptă, potrivnică legii lui Dumnezeu. Îmi apar cu încăpățănare propria-mi voință, caut mereu să-i țin partea cu înversunare și mânie. Suferind pe cruce, Tu Te rogi pentru cei ce Te-au crucificat, pentru ucigașii Tăi; pentru a le ușura vina răufăcătorilor, zici că nu știu ce fac; eu, bucurându-mă de bunăvoință cerească, nu încetez să cântesc, îmi vădesc nemulțumirea, mă ridic cu scârbă, nu numai împotriva neprietenilor, ci și a prietenilor, amăgit de inima mea decăzută, de închipuirea mea decăzută. Murind pe cruce, Ți-ai încredințat în mâinile Tatălui duhul Tău omenească, deși destoinicia Ta este asemeni celei a

Tatălui și ai putere egală cu a Lui asupra duhului
Tău omenesc, deși după firea cea omenească ai
luat putere de la firea cea dumnezeiască, aflată
în unime în Tine cu firea omenească – puterea
de a-Ți încredința duhul și de a-ți primi duhul;
eu, întunecat de cugetarea cea după trup și de
necredință, caut, confruntat cu toate situațiile în-
tâmplătoare ale vieții, să mi le orânduiesc pe
acestea după neputincioasa mea rațiune, după
imaginația mea inspirată de cugetarea și de vi-
clenia cele după trup. Nu vreau să mă încredin-
tez dreptei Dumnezeuului meu și nici nu vreau
să chem această dreaptă în ajutor, deși dreapta
atotputernică a lui Dumnezeu este cea care mă
susține întru totul și mă conduce pretutindeni.
Când un ostaș – reprezentantul omenirii vrăj-
mașe lui Dumnezeu – a străpuns cu sulița trupul
Tău atotsfânt, care fusese părăsit de suflet, atunci
trupul Tău fără viață care continuă să trăiască în
Dumnezeu și să facă minuni a lăsat să se pre-
lingă din el o dâră de sânge și una de apă. Apa
a-i dat-o pentru spălarea vrăjmașilor Tăi, sângele
pentru a se bea din el. Trupul Tău chinuit a fost
dat vrăjmașilor Tăi, o hrană sacrificială, pregătită
spre gustare. Atotputernice și atotbune! În tim-
pul când oamenii se istoveau în răutăți asupra
Ta, Tu Te-ai istovit tot pentru mântuirea lor,

Te-ai dăruit cu totul lor, pentru a-i preschimba pe vrăjmași și pe ucigași în fii și prieteni, pentru a-i izbăvi pe dușmanii Tăi de chinurile veșnice, în hăurile iadului, pentru a le da lor viață veșnică, fericită, în locașurile cerești. Încă înainte de a Te fi ținut pe cruce, crucificatorii Te-au despuiat de veșminte, lăsându-te gol. Veșmintele ți le-au sfâșiat în bucăți, împărțindu-le între ei. Pentru cămașa Ta întreagă, care le-a atras cu deosebire atenția, au tras la sorți. Te-au înălțat pe cruce gol fiind. Tu ai dat oamenilor tot ce se putea da; aceștia au luat tot din cele ce păreau a fi bunurile Tale. S-a săvârșit aceasta după sfânta Ta voie, deși oamenii au procedat așa potrivit liberului arbitru. Ei s-au făcut uneltele oarbe ale voinței Tale, fără să-și fi dat seama. S-au făcut uneltele voinței Tale prin necuprinsa Ta înțelepciune, prin nemărginita Ta putere.

Doamne al meu, Doamne al meu! Dăruiește-mi puterea de a înțelege însemnătatea Crucii Tale; adu-mă lângă crucea Ta, prin soarta Ta; aprinde în mine dragostea crucii Tale; ajută-mă să mă pot lepăda la picioarele crucii Tale de pornirile pătimase către lume și către mine însumi. Deschide-mi ochii, așa cum i-ai deschis fericitului tâlhar, pentru ca să văd în Tine pe Domnul și Dumnezeuul meu; trimite în inima

mea plângere, pentru ca răstignit fiind pe ea, la dreapta Ta să rămân mereu râvnitor către Tine, cu toată ființa mea și, adăpat cu aducere-aminte de Tine, să dau uitării până și existența lumii, a păcatului. Cu apa cursă din coasta Ta, curăță de întinăciune sufletul și trupul meu. Fie ca mâinile Tale, întinse pe cruce, să mă primească pe mine, oaia cea pierdută, în îmbrățișarea dumnezeirii Tale; îngăduie-mă la cina Ta minunată, hrănindu-mă cu sfântul Tău trup, adăpându-mă cu sfântul Tău sânge, umplându-mă de Sfântul Tău Duh; unește-mă cu Tine în veci !

20 Doamne al meu ! Doamne al meu ! Venit-ai pe pământ luând chip smerit de rob, umila înfățișare a neputincioasei Tale făpturi: omul. Venit-ai pe pământ ca să aduci mântuire oamenilor căzuți¹⁸⁰, ca să iei asupra Ta plaga lor ucigătoare, ca să faci să dispară prin Tine această plagă¹⁸¹. Le-ai dezvăluit oamenilor cu de-amănuntul voința lui Dumnezeu în poruncile și învățăturile *Evangeliei*. Dusu-Te-ai milostivitoare jertfă lui Dumnezeu pentru omenirea căzută în fărădelege. Făcut-ai dreptatea lui Dumnezeu, ai luat asupra-Ți pedeapsă¹⁸² stavila care oprea bunătatea lui Dumnezeu să se reverse asupra omenirii cu nemăsurat belșug. Tu vei veni din nou,

veni-vei atunci ca judecător a toată lumea, veni-vei în slava neapropiată a dumnezeirii. Vei cere oamenilor socoteală de cum au folosit binefacerile Tale. Scula-se-vor din morminte toate generațiile de oameni, treziți la viață de glasul și de porunca Ta. Sta-vor înaintea Ta toți oamenii într-o imensă adunare, sta-vor cu frică și cu cutremur, sta-vor la judecata unică și neasemuită. O asemenea judecată n-a mai fost nicicând și, după ce va fi, nu se va mai repeta. Nimeni nu va scăpa de ea! Toți i se vor supune, ca unei forțe căreia nu i te poți împotrivi¹⁸³. Această judecată nu va avea nevoie de cercetări, de probe, de acuzații și de apărări reciproce. Ea nu va da naștere la nici o confuzie; viclenia, făgăduiala, înșelăciunea nu vor obține câtuși de puțin câștig de cauză și nici măcar nu vor avea prilejul să se producă. Judecătorul, prin nemărginita sa desăvârșire, pătrunde în toate tainele omenești, păstrează în memoria Sa greșelile tuturor oamenilor, fără nici o scăpare, ca și când ar fi fost scrisă într-o carte. Acuzatorul fiecărui inculpat va fi propria sa conștiință, aceasta arătându-se dintr-o dată vindecată pe de-a-ntregul de orice oribire, de ispita păcatului, înzestrată deodată cu cea mai subtilă pricepere de scrutare de sine. Această mare judecată se va produce cu repezi-

ciunea și cu rigoarea Judecătorului desăvârșit. Prin ea se va stabili soarta fiecăruia pe vecie. Cei vii, vasele înțelepte ale lui Dumnezeu, se vor înălța la cer pentru fericirea veșnică. Vii-neghină, vasele înzestrate cu rațiune și cu libertate care s-au preschimbat prin liber arbitru în vase ale păcatului, se vor întoarce în cuptorul de foc care nu se domolește și nu se stinge în veci.

La această judecată, în mijlocul acestei mulțimi de oameni, mă voi afla și eu. Oare ce „dosar“ de gânduri și de cuvinte, ce depozitie mă așteaptă? Ce voi spune despre mine și despre viața mea pe pământ? Toate gândurile și toate cuvintele mi se risipesc dintr-o dată la simpla reprezentare, în săraca și firava mea închipuire, a ceea ce ar putea să fie acea înfricoșătoare și nepărtinitoare judecată. Simpla reprezentare a acestei judecăți mă face să-mi dau limpede seama că îndată ce voi apărea în fața judecății voi intra sub dominația nelimitată a Judecătorului. Mi-am săvârșit călătoria pe pământ ca unul fără de minte, ca unul ce și-a ieșit din minți. Mai întâi, din ignoranță, am fost lipsit de temeinicia gândurilor și a faptelor. Apoi acestea mi-au fost împinse către o cunoaștere superficială; apoi mi-a fost vătămată activitatea practică și o dată cu ea și modul de a gândi; am început să gân-

desc prin greșelile săvârșite cu voie și din pasiune. În sfârșit, gândul și fapta mi-au fost perturbate și pervertite definitiv de păcat de moarte. Mă aflu acum în momentul când cea mai mare parte a călătoriei mele pe pământ a rămas în urmă. Cu mare greutate sau poate prin negrăita milă a lui Dumnezeu am aflat amănunțit și exact ce înseamnă creștinismul și care sunt îndatoririle creștinului, după ce m-am abătut de la adevăratul creștinism, într-un îndepărtat și îngrozitor hățiș, după grele încercări și sfâșieri lăuntrice. Ceea ce am aflat mă umple de nedumerire și de spaimă. M-am învrednicit de Sfântul Botez, independent de voința mea și necunoscând despre ce este vorba, de templul sfânt, de o măreție asemenea cerului, de creștinism. Și parcă tot independent de voința mea m-am pomenit în afara acestui templu, într-un deșert cumplit. Schimbare pe care mi-a adus-o viața, o viață supusă stihilor lumii, ostilă creștinismului, viața pe care o duce acum întreaga omenire, sau măcar majoritatea și „floarea“ ei. Mă văd mergând pe un drum larg, care mă duce spre dezastru! Mă văd prins ca în niște cătușe, ca în niște lanțuri de fier, în practici, deprinderi, obișnuințe păcătoase. Mă văd asemeni unui mort care zace de multă vreme în raclă și în groapă, un mort des-

compus, rău mirositor.¹⁸⁴ Piatra este trasă peste mormânt; inima îmi este și ea ca o piatră.

Doamne al meu ! Doamne al meu ! Numai Tu, Atotputernice, mă poți mântui ! Atotbune și atotputernice ! Mântuiește-mă ! Ia-mă din drumul care străbate pustia și care duce în cetatea celor străini de neam !¹⁸⁵ Din calea slujirii păcatului ia-mă; așază-mă pe calea care duce în împărăția Ta.¹⁸⁶ Eu Te-am părăsit. Tu caută-mă. Rătăcind prin munții sterpi, pietroși, în care cresc mărăcini înțepători, brăzdați de povârnișuri și de prăpăstii, mi-am irosit puterile, m-am chinuit de foame și de sete, trupul îmi este acoperit de răni nenumărate, sunt lovit cu desăvârșire, Tu, care Te-ai pogorât din cer pentru mine, ia-mă pe umerii Tăi, întoarce-mă în turma păscută de Tine. Nebunia mea m-a ucis, păcatele mele, așijderea. Tu care ești izvorul vieții și însăși viața, înviază-mă cu viața care izvorăște din Tine. Spune sufletului meu care se pierde în deznădejde și amărăciune acele dulci, liniștitoare cuvinte pe care i le-ai spus Martei, sora prietenului Tău pe care L-ai înviat din morți, Lazăr: „Fratele tău va învia”¹⁸⁷. Întărește-mi cugetarea neputincioasă; din pricina neputinței sale, ea îndrăznește să-Ți întoarcă cuvântul, Ție, Atotputernicule, și să Ți se împotrivească Ție, căruia toate Îți sunt cu putință, să socoată că nu există înviere pentru un mort:

„Doamne, deja miroase – mortul meu – că este a patra zi“¹⁸⁸, i-a spus Marta Mântuitorului lumii despre Lazăr, cel care murise și fusese îngropat. Asemenea vorbe răsună și în sufletul celui care a învățat credința numai din *Scriptură*¹⁸⁹ și care nu s-a învrednicit să învețe credința dintr-o trăire sfântă, care n-a fost încă în stare să primească de la Dumnezeu o credință vie, credința lui Dumnezeu¹⁹⁰. Tu, Mântuitorul lumii, I-ai spus Martei, încercată de îndoială și neînțelegere: „Nu Ți-am spus că dacă vei crede vei vedea slava lui Dumnezeu?“¹⁹¹. Tu, Atotbune, ai numit învierea oamenilor slava Ta. Învierea oamenilor este crearea lor din nou, iar Tu, Mântuitorul lumii, te arăți, înviind oamenii, ca și Făcătorul și Dumnezeu lor. Tu ne-ai creat din nimic, Tu înviezi omul din pulberea risipită, înviezi într-o minunată noutate, nestricăcioasă, înviezi în propria noastră ființă și o dată cu ființa cea nouă preschimbată, retopită în focul arderii domoale, din starea trupească în starea duhovnicească¹⁹². Mântuitorule al meu, sădește în mine credința, credința cea vie, care să poată fi dovedită prin fapte, prin întreaga mea purtare, pentru a mă face în stare să înviez în duhul meu. Înviază-mă, Doamne al meu, în taina sufletului meu; dă-mi viață cu Sfântul Tău Duh, înviază-mă cu o înviere esențială, mântuitoare, cu învierea duhului meu, cu o

înviere săvârșită prin umbrirea duhului omenesc cu duh dumnezeiesc. Fă ca această sfântă înviere să se afle înaintea morții mele văzute, cea prin care sufletul se desparte de trup; fă ca această înviere să preceadă învierea mea cea în trup, prin care vor învia deopotrivă toți oamenii. Dăruiește-mi moartea, atunci când voi fi fost înviat. Dăruiește-mi înviere trupească după ce voi fi înviat în duh, pentru ca duhul meu să nu intre mort într-un trup înviat. Vai mie, dacă duhul, la despărțirea de trup, se va arăta mort de moarte veșnică! Vai mie, dacă duhul, aflându-se fără viață, va intra, la învierea cea de obște, într-un trup înviat. Atunci și trupul înviat se va face, împreună cu duhul, victima morții veșnice. Atunci moartea veșnică se va agrava prin învierea trupului, prin contopirea trupului înviat cu un duh care nu a murit asemeni trupului și nu a prins viață printr-o înviere proprie. Doamne al meu! Doamne al meu! La capătul peregrinării mele pe pământ, plină de necazuri, de suferințe, de spaime, înviază-mă prin dorita înviere a duhului meu. „Fericit și sfânt este cel ce are parte de învierea cea dintâi. Peste aceștia moartea cea de a doua – adică o viață veșnică, departe de Dumnezeu și în chinurile iadului – nu are putere, ci vor fi preoți ai lui Dumnezeu și ai lui Hristos și vor împărăți cu El mii de ani.”¹⁹³ Aceasta s-a

vestit de către fiul tunetului, alesul dintre apostoli, cel numit Teologul, căpătând cheazăia mântuirii veșnice, bucura-mă-voi cu negrăită bucurie duhovnicească, neînțeleasă și neapropiată pentru starea cea după trup și după suflet. Această bucurie este pregustarea bucuriei și desfătării raiului. Atunci când voi vedea moartea apropiindu-se de mine, prin hotărârea Celui preaînalt, nu mă voi tulbura, ci voi spune, în întâmpinare, cuvintele proorocului: „Când Te-am chemat M-ai auzit, Dumnezeu dreptății mele”¹⁹⁴. „Dreapta Domnului m-a înălțat, dreapta Domnului a făcut putere; nu voi muri – cu moarte veșnică – ci voi fi viu și voi povesti lucrurile Domnului. Certând m-a certat Domnul, dar morții nu m-a dat.”¹⁹⁵ „Dar s-a însemnat peste noi lumina feței tale, Doamne! Dat-ai veselie în inima mea.”¹⁹⁶ „Deschideți-mi mie porțile”. „Cu pace așa mă voi duce și voi adormi – cu somnul morții vremelnice.” „În mormânt voi adormi, cu sufletul în acele locașuri de sus, în care toți slujitorii lui Dumnezeu așteaptă învierea cea de obște. Despărțind trupul de suflet, în îndepărtatul mormânt trupul și în locașurile de sus, sufletul – Tu, Doamne, îndeosebi întru nădejde m-ai așezat.”¹⁹⁷

21 Preaiubite frate! Ți-ai invitat prietenii la tine, i-ai poftit pe cei ce te iubesc, ca să-și aducă

aminte de tine, ca să te viziteze, ca să-i faci părtași necazului care te-a lovit, ca să-ți aducă alinare, nu însă din paharul înșelăciunii, pricinuitor de moarte, în care își găsește liniștea lumea, conștând pe leacul uitării de sine și pregătindu-și astfel o durere veșnică și de nevindecă, ci pentru a-ți aduce alinare din cuvântul dătător de viață al lui Dumnezeu. Poftirea pe care ai făcut-o este un lucru de toată lauda. Ea se bucură de încuviințarea *Sfintei Scripturi* și a Sfinților Părinți. Pentru toți nevoitorii izbăvirea stă în mulțimea sfetnicilor¹⁹⁸. Sfatul, cuvântul de învățătură, îndrumarea sunt imperios necesare pentru cel ce s-a hotărât să treacă de la viața cea după trup la o viață binecinstitoare, de la robia păcatului la libertate duhovnicească. Așa s-a arătat de Dumnezeu inspiratul Moise, devenind necesar scoaterii israelitenilor din Egipt, pentru a le arăta lor drumul prin pustie, spre Pământul Făgăduinței¹⁹⁹. În sfânta noastră mănăstire locuiesc mulți frați. Caută printre ei un prieten, bogat în duh, prin cuvântul lui Dumnezeu, care viețuiește potrivit acestui cuvânt atotsfânt, care te poate învăța nu de la sine, ci din atotsfântul cuvânt dumnezeiesc.²⁰⁰ Infățișează starea sufletului tău unui asemenea părinte și dezvăluie în fața lui, în fiecare zi, războiul gândurilor care se duce în tine, toate

hărțuielele văzute și nevăzute ale păcatului și ale duhurilor răului împotriva ta. Nimic nu ajută la tămăduirea unei răni produse de păcat – absolut nimic! – decât deasa mărturisire. Nimic nu ajută mai mult la mortificarea unei patimi cuibărite în inimă decât mărturisirea sânguincioasă a tuturor manifestărilor și acțiunilor acelei patimi.

Ți-ai dorit și participarea mea, o participare activă. Ți-ai dorit să stai de vorbă cu mine între patru ochi. Nu pot să vin la tine, obligațiile mă rețin la locul meu de viață. Vin însă la tine cu aceste modeste rânduri. Am pus în ele tot ce m-a învățat *Sfânta Scriptură*, tot ce m-au învățat bărbatii și bătrânii care și-au petrecut viața întru slujirea Domnului.

Toate păcatele de moarte, în afară de sinucidere, se vindecă prin pocăință. Pocăința este recunoscută drept adevărată și activă atunci când are drept rezultat părăsirea păcatului de moarte. Fără acest rezultat, pocăința rămâne neroditoare. Dacă prin pocăință păcatul de moarte nu este lepădat, din cauza dependenței față de el, dacă nu este părăsit de bunăvoie, dacă cel ce se pocăiește nu îndepărtează de la sine cauzele păcatului, sau nu se îndepărtează el însuși de ele de bunăvoie, atunci o asemenea pocăință este neîndestulătoare, fățarnică, superficială și poate fi

considerată drept falsă. Este o încercare nenorocită de a-L amăgi pe Dumnezeu și de a te amăgi pe tine însuși.

Pocăința este ca o țarină în care se află ascunsă neprețuita comoară a mântuirii. Omul care a ajuns la o asemenea concluzie se bucură de a-și fi însușit-o ca pe o cunoștință necesară în cel mai înalt grad. Însuflețit de bucurie și de râvnă în care lucrează tainic o chemare a lui Dumnezeu, el „se duce, și vinde tot ce are și cumpără țarina aceea”²⁰¹. Numai pentru un asemenea preț se vinde țarina pocăinței! Numai cu un asemenea preț se cumpără!

Pentru a dobândi izbânda unei adevărate pocăințe sunt necesare: lepădarea de lume, lepădarea de sine și de toate poftele și patimile. O cât de mică spărtură a vasului îi ia acestuia în-sușirea de a ține mirul turnat în el; printr-o patimă infimă pocăința își pierde toată vrednicia și puterea.

Cel ce se căiește cu adevărat se face un adevărat serv al lui Dumnezeu. Pocăința te topește, te renaște. Cei ce intră în cuptorul și în matricea pocăinței ca robi ies de-acolo ca fii și prieteni ai lui Dumnezeu. Domnul nostru Iisus Hristos îi cheamă pe creștini să facă voia lui Dumnezeu, curățându-se printr-o pocăință sinceră, luminân-

du-se printr-o adevărată cunoaștere de Dumnezeu, devenind frații săi²⁰². Toți îngerii Domnului, toți sfinții lui Dumnezeu se bucură de cel ce a pășit pe drumul adevăratei lupte a pocăinței. Pentru o asemenea pocăință, prin care oaia pierdută se întoarce la turma sa²⁰³ și drahma cea pierdută în sipetul în care era păstrată, se face sărbătoare în ceruri: „Zic vouă – spune Mântuitorul – așa se face bucurie îngerilor lui Dumnezeu pentru un păcătos care se pocăiește“²⁰⁴. Dobândește pocăință și atunci toți fericiții cinstitori de Dumnezeu se vor face frații și prietenii tăi. Sfinții îngeri vor veni la tine în chip nevăzut, îți vor aduce gânduri și simțăminte cucernice, oamenii sfinți care stau înaintea lui Dumnezeu în sălașurile raiului vor începe să-ți vorbească prin mijlocirea scrierilor sfinte lăsate în urma lor pe pământ. Inima ți se va liniști și se va îndulci, se va vindeca, va dobândi pace prin aceste convorbiri binefăcătoare. Cădea-va valul de nepătruns care ți se părea că acoperă aceste scrieri, îndărătul căruia se ascundea de mințile oamenilor orbite de viața în trup, păcătoasă, înțelesurile lor. Vălul acesta nu poate cădea decât prin pocăință. Vălul acesta nu poate cădea decât prin armonia pe care o naște pocăința. Vălul acesta cade prin rațiune duhovnicească, născută

din smerenie, rațiune care a ajuns la înțelegerea virtuților creștine suprafirești, date de Dumnezeu: pocăința și smerenia.

Căderea în păcatul de moarte a unui slujitor al lui Dumnezeu care s-a lăsat cuprins de nepuțință, de curgerea vieții și de împrejurări și care apoi s-a pocăit de păcat face parte dintre acele lucruri îngăduite de Dumnezeu pentru a se trage din ele învățăminte și a nu se crede că Dumnezeu îl părăsește de tot pe om, cu o intenție preconcepută. Există o deosebire ca de la cer la pământ între căderile celor doi apostoli: Petru și Iuda, deși în aparență lepădarea amândorura se apropie mult de trădare. „M-am sculat – prin pocăință – și încă sunt cu Tine²⁰⁵, glăsuiește plin de uimire David cel căzut în grele păcate“ și care s-a pocăit; o spune văzând în sine, mai presus de orice așteptare, prezența și lucrarea Sfântului Duh, care, după săvârșirea păcatului, când întreaga lui făptură de om căzut a fost cuprinsă de fumul și de duhoarea păcatului, părea să se fi ascuns, să se fi pierdut pentru el pentru totdeauna, Dumnezeu care, în virtutea nesfârșitei Sale perfecțiuni, are posibilitatea să nimicească păcatul – acel păcat fiind o vătămare și o lipsă a binelui, sădit de Dumnezeu în toate ființele raționale și care nu poate fi nimicit de nici o fi-

înță mărginită – Dumnezeu, „Cel ce ridică păcatul lumii”²⁰⁶ prin nemărginita sa bunătate și putere, ia asupra Sa cauzele pogorământelor Sale, pogorăminte legate de căderea oamenilor. Ce poate fi mai liniștitor, mai îmbucurător decât o asemenea veste? „Domnul – mărturisește Sfânta Scriptură – omoară și învie; El coboară la locuința morților și iarăși scoate. Domnul sărăcește pe om și tot El îl îmbogățește; El smerește și El înalță; El ridică pe cel sărac din pulbere și din gunoi pe cel lipsit, punându-i în rând cu cei puternici.”²⁰⁷ „Căci El rănește și El leagă rana, El lovește și mâinile Lui tămăduiesc.”²⁰⁸ Celui nedumerit de îndelungata mânie a lui Dumnezeu, de faptul că deseori pedepsele grele vin una după alta, asemeni verigilor într-un lanț îi vorbește Sionul, slujitorul Domnului, „Domnul m-a părăsit și stăpânul meu m-a uitat!” La acest strigăt, plin de o adâncă tristețe, răsună din cer glasul lui Dumnezeu, prin marele prooroc: „Oare femeia uită de pruncul ei și de rodul pântecelui ei nu are ea milă? Chiar când ea îl va uita, Eu nu te voi uita pe tine – spune Domnul. Iată, te-am însemnat în palmele Mele – cetatea ta se află și se păstrează în puterea Mea; zidurile tale sunt întotdeauna înaintea ochilor Mei. Cei ce te vor ridica din ruini aleargă către tine și cei ce te-au

pustiit – patimile, duhurile viclene – fug departe de tine^{“209}. „Tu vei ști cortul tău la adăpost și când îți vei cerceta locuința nu vei avea dezamăgire. Sosi-vei la mormânt la adânci bătrânețe, ca o șiră de grâu, strânsă la vreme.^{“210}

Proorocul insuflat de Dumnezeu îndreaptă un cuvânt teribil către cei de alt neam, către vrămașii neamului omenesc, către duhurile izgonite din cer, făcute una cu pulberea pământului, către duhurile cărora li s-a dat, din voința lui Dumnezeu, din înțelepciunea și din atotputernicia Sa, îngăduința de a-i pune la încercare pe oameni, către duhurile ameteite de nebunie și trufie, iraționale, care nu-și dau seama că slujesc inconștient drept instrumente ale lui Dumnezeu pentru pedepsele și pentru încercările la care îi supune pe slujitorii Săi. „Cu noi este Dumnezeu – vestește proorocul – înțelegeți neamuri și vă plecați. Auziți până la marginile pământului, cei puternici plecați-vă. De vă veți întări, iarăși veți fi biruiți. Și orice sfat veți sfătui, îl va risipi Domnul și cuvântul pe care îl veți grăi nu va rămâne întru voi, căci cu noi este Dumnezeu!^{“211}

INCHEIERE

Revărsatu-m-am în plângerea mea, rostit-am vaietele mele, isprăvit-am suspinele, adăpatu-m-am cu lacrimi, săturatu-m-am cu gemete și cu oftaturi. Bătutu-m-am în piept cu cuvinte grele, pline de o grea tristețe, simțit-am în pieptul meu bucurie. Plângându-ți păcatul tău, mi l-am plâns pe al meu. Chemându-te pe tine la pocăință, m-am chemat și pe mine; înfățișând starea jalnică în care îi aduce păcatul pe biruitori, mi-am mărturisit și mi-am descris propria mea stare. Dacă n-aș fi făcut această descriere pe baza a ceea ce am trăit eu însumi, ea n-ar fi fost atât de clară, ar fi fost lipsită de forță de convingere și de autenticitate.

Când vei primi aceste rânduri, să le citești și să le recitești. Caută mereu să-ți înfrângi și să-ți înmoui cu ele inima împietrită, nu înceta să chemi la viață cu ele inima mortificată. Aceste rânduri pot trezi milosârdia, pot zgudui cu o spaimă puternică, o spaimă salvatoare, o spaimă pe care o poate risipi și alina doar credința. Aceste rân-

duri pot duce la o atentă cercetare de sine, pot lămuri taina luptei pe care oșteanul lui Hristos o duce cu păcatul și cu duhurile osândite, luptă prin care se dovedește fidelitatea față de Hristos, prin care se câștigă mântuirea și slava în veșnicie. Aceste rânduri vestesc atotputernicia lui Dumnezeu și nemărginita Sa bunătate. În Dumnezeu se adună nădejdea tuturor celor ce se mântuiesc; nădejdea celor ce biruiesc păcatul, cu puterea lui Dumnezeu și nădejdea celor înfrânți de păcat, pentru un timp, cu îngăduința lui Dumnezeu, din neputința lor, din ignoranță, lipsă de prevedere, de patimă, de intenție.

Aceste rânduri sunt de prisos pentru cel ce duce o viață păcătoasă cu bună știință, cel ce caută și găsește într-o asemenea viață unica desfătare, cel ce își sacrifică pentru ea toate calitățile, ale sufletului și ale trupului, cel ce aduce în apărarea unui asemenea mod de viață justificări vechi de la începutul lumii. Dincolo de nemărginita bunătate a lui Dumnezeu, pocăința este dată tuturor păcătoșilor pentru mântuire, dar aduce mântuire numai acelor păcătoși care smulg din ei păcatele, printr-o mărturisire sinceră și hotărâtă, străină de orice justificare, celor hotărâți să schimbe o viață trăită nebunește, în nelegiuire, cu o viață binecinstitoare, evlavioasă, de smerită înțelepciune. Amin.

NOTE

Observație. *Plângerile unui monah* au fost scrise de fratele Dimitri Aleksandrevici Brianceaninov, în 1830, la mănăstirea Sfânta Adormire a Maicii Domnului din Semigorodsk, Eparhia Vologda și revăzute substanțial și completate de Episcopul Ignatie în 1866, în mănăstirea Sfântul Nicolae Babaevsk din Eparhia Kostromei.

1. Epigraf la *Plângerile proorocului Ieremia*, cap. 1. Textul intitulat „Plângerile unui monah” este dator, într-o măsură însemnată, plângerilor rostite de prooroc, ceea ce face ca și forma „Plângerilor unui monah” să corespundă formei *Plângerilor Sfântului Ieremia* (N. aut.).

2. Un asemenea lemn a fost întrebuințat la construirea templului lui Solomon. Se considerau esențe de lemn care nu putrezeau cedrul, pinul și chiparosul. Amănunte despre construirea templului lui Solomon în *Regi*.

3. 2 *Cor.* 6, 10.

4. *Lc.* 7, 38.

5. *Mt.* 26, 75.

6. *III, Rg.* 21, 21-29.

7. Ps. 99, 3. Am citat din *Biblia* de la 1688, întrucât traducerea respectivă concordă întocmai cu contextul, corespunzând și citatului scripturistic din original. În traduceriile noi nu mai apare cuvântul spovedanie: „intrați pe porțile Lui cu laudă“ (ed. 1988).
8. Ps. 29, 9.
9. Ps. 50, 4.
10. *Plâng.* 1, 3.
11. *Iac.* 2, 10.
12. Sfântul Serafim de Sarov – *Povățuire* 19.
13. *Iac.* 4, 7.
14. *Plâng.* 1, 5.
15. *Plâng.* 1, 6.
16. *Ibidem* 1, 7.
17. *Lc.* 6, 62, *Plâng.* 1, 8.
18. *1 Tes.* 5, 2.
19. *Deut.* 23, 3 (în original, cuvântul „obște“ este redat prin „templu“, „biserică“).
20. *Plâng.* 1, 12.
21. *Ibidem.*
22. *Ibidem.*
23. *Plâng.* 1, 14.
24. *Ibidem* 1, 15-16.
25. *2 Cor.* 12, 7.
26. *Plâng.* 1, 16.
27. *In.* 12, 3.
28. *Plâng.* 1, 17.
29. Ps. 118, 137 și *Plâng.* 1, 18.
30. *Pild.* 5, 22.
31. *Ier.* 2, 19-21.

32. *Plâng.* 1, 18.
33. *Ps.* 17, 6.
34. *Ps.* 17, 5.
35. *Jud.* 6, 3-5.
36. *Plâng.* 21, 22.
37. *Plâng.* 2, 1.
38. *Plâng.* 2, 2.
39. Cu lanțuri de aramă a fost legat Sedechia, ultimul rege al iudeilor, făcut prizonier de Nabucodonosor, regele Babilonului, la luarea Ierusalimului.
40. *Ier.* 52, 10, 11.
41. *Plâng.* 2, 3.
42. *Ibidem* 2, 4.
43. *Lc.* 18, 13.
44. *Ps.* 49, 24.
45. *Ibidem.*
46. *Ibidem.*
47. *Lc.* 18, 14.
48. *Plâng.* 2, 7.
49. *2 Cor.* 12, 21.
50. Avva Longhin, *Istorisiri de ținut minte*, cap. 4.
51. *1 Cor.* 17, 50.
52. *Gal.* 5, 25.
53. *1 Cor.* 15, 49, 53.
54. *2 Ptr.* 1, 4.
55. *Ps.* 5, 1-3.
56. *Mt.* 10, 23.
57. *Plâng.* 2, 14.
58. *Plâng.* 2, 14.
59. *Iov.* 3, 25.
60. *Iac.* 2, 10.

61. *Fac.* 3. Păcatul lui Adam a fost păcat de moarte, după definiția lui Dumnezeu însuși. *Fac.* 2, 12.
62. *Plâng.* 2, 16.
63. *Plâng.* 2, 17.
64. *Mc.* 2, 7.
65. *Plâng.* 2, 18.
66. Această explicație este luată din zicerile Cuviosului Ciucu cel Mare: „Scrieri vrednice de ținut minte“, cap. 54.
67. *Ps.* 131, 3-5.
68. Trimitere inexactă la *Ps.* 90, 12.
69. *Rg.* 5, 24.
70. Cuviosul Agathon, *Patericul Skit-ului*.
71. Sfântul Isaac Sirul, *Cuv.* 30.
72. *Mt.* 6, 9.
73. *Plâng.* 2, 20.
74. *Fac.* 6, 3.
75. *Mt.* 12, 45.
76. *Fac.* 3, 4.
77. *Iov* 2, 6-13.
78. *Iov* 42, 2-6.
79. *Plâng.* 3, 1-4.
80. *Lc.* 23, 41, 42.
81. *Ps.* 30, 10.
82. *Ibidem*.
83. *Ps.* 6, 2-3.
84. *Ps.* 37, 3.
85. Despre semnificația simbolică a oaselor, vezi răspunsul 97 al Sfântului Varsanufie cel Mare.
86. Trimitere eronată: *Mt.* 23, 12. Întinericul cel mai din afară înseamnă starea în afara lui Dumnezeu, adică neumbrită de harul dumnezeiesc.

87. *Rom.* 7, 15.
88. *Plâng.* 3, 17-18.
89. *Filip.* 4, 7.
90. *Plâng.* 3, 20.
91. *Plâng.* 3, 21.
92. *Plâng.* 3, 22.
93. *Lc.* 18, 7.
94. *Filip.* 3, 20.
95. *Plâng.* 3, 24.
96. *Ibidem* 3, 25-27.
97. *2 Rg.* 11, 25.
98. *Lc.* 21, 19.
99. *Mt.* 24, 13.
100. *1 Ptr.* 4, 18.
101. *Pilde.* 24, 16.
102. *Lc.* 22, 61.
103. *2 Rg.* 12, 1-14.
104. *Ps.* 39, 1-4.
105. *Plâng.* 3, 28.
106. *Num.* 14, 29, 30.
107. *Ierem.* 9, 21.
108. *Fac.* 3, 3.
109. *Ibidem.*
110. *Plâng.* 3, 31-32.
111. *Plâng.* 3, 33.
112. *Ibidem.*
113. *Mt.* 18, 3.
114. *Scara*, Cuv. 26; Sfântul Isaac Sirul, Cuv. 55.
115. *1 Ptr.* 5, 6.
116. *Plâng.* 3, 31 și 35.
117. *Ps.* 142, 2.

118. Despre temnița nevăzută lăuntrică, aceasta presupunând-o de bună seamă și pe cea exterioară, văzută, se spune în *Faptele Apostolilor* 10, 24.
119. *1 Ptr.* 4, 17.
120. *Plâng.* 3, 36.
121. *Ibidem.*
122. *Ps.* 50, 7.
123. Glasul al IV-lea, antifonul 1.
124. *Apoc.* 22, 14-15.
125. *Fac.* 3, 19, 17-18.
126. *Plâng.* 3, 40.
127. *Plâng.* 3, 42.
128. *Plâng.* 3, 4.
129. *In.* 11, 25.
130. *Iez.* 37, 12-14.
131. *Iez.* 36, 26-27.
132. *Iez.* 36, 22-23.
133. *Rom.* 8, 26.
134. *Iez.* 22, 10.
135. *Iez.* 33, 11-14-10.
136. *Mt.* 18, 22.
137. *In.* 5, 14. 8, 11.
138. *In.* 9, 41.
139. *Mc.* 1, 15.
140. *Cor.* 10, 13.
141. CuvIOSUL Macarie cel Mare, Cuvântul 4, cap. 8.
142. *Lc.* 9, 62.
143. *Iac.* 1, 6-9.
144. *Iac.* 2, 18.
145. *Fapte* 1, 6-7.

146. *Mt.* 20, 12.
147. *Epistola lui Ieremia* 1, 1.
148. *Epist. lui Ierem.* 1, 2 și 6.
149. *Plâng.* 3, 44.
150. *Ibidem* 3, 45.
151. *Ierem.* 29, 5-6.
152. *1 Ptr.* 4, 19.
153. *1 Ptr.* 2, 20.
154. *Ps.* 59, 12.
155. *Ieș.* 14, 5-30.
156. *Ieș.* 17, 8-16.
157. *1 Cor.* 15, 50.
158. Cuviosul Ioan Carpatiul, cap. 5.
159. *Ieș.* 17, 15-16.
160. *Fac.* 21, 6-7.
161. *Mt.* 15, 3.
162. *Ps.* 102, 5.
163. *4 Rg.* 5, 1-14.
164. *Ioan Carpatiul*, cap. 37.
165. *Lc.* 1, 37.
166. *In.* 3, 31.
167. *Ioan Carpatiul*, cap. 81.
168. Sfântul Isaac Sirul, cuv. 5, cuv. 37.
169. *Pilde* 3, 27-28.
170. *Ps.* 38, 5.
171. *Ps.* 38, 7.
172. După legile matematicii.
173. *Lc.* 14, 33, 26-27.
174. Cuviosul Pimen cel Mare. *Patericul de la Skit și Povestiri vrednice de ținut minte.*
175. *Lc.* 8, 2.

176. *Lc.* 23, 40-43.
177. *Mt.* 9, 13.
178. *Rom.* 5, 6, 18.
179. *Mt.* 5, 4.
180. *Mt.* 18, 11.
181. *Is.* 53, 5-8.
182. *Efes.* 2, 14.
183. *Mt.* 25, 32.
184. *In.* 9, 39.
185. Și un înger al Domnului a grăit către Filip, zicând: „Ridică-te și mergi spre miazăzi, pe calea care coboară de la Ierusalim la Gaza, aceasta este pustie”-*Fapt.* 8, 26.
186. *Ps.* 118, 29, 30, 32, 33, 38.
187. *In.* 11, 23.
188. *In.* 11, 39.
189. *In.* 11, 27.
190. *Mc.* 11, 22.
191. *In.* 11, 40.
192. *Cor.* 15, 42-44:
193. *Apoc.* 20, 6.
194. *Ps.* 4, 1.
195. *Ps.* 117, 16-18.
196. *Ps.* 4, 6-7.
197. *Ps.* 4, 8.
198. *Pilde.* 11, 14.
199. *Scara*, Cuv. 1.
200. Sfinții Calist și Ignatie Xanthopoli, cap. 14, *Filocalia*, Partea a 2-a.
201. *Mt.* 13, 44.
202. *In.* 20, 17.

203. *Lc.* 15, 6, 9-10.
204. *Ibidem*
205. *Lc.* 15, 6, 9-10.
206. *In.* 1, 29.
207. *1 Rg.* 2, 6-8.
208. *Iov* 5, 18. Vezi tâlcuirea acestor cuvinte ale *Scripturii* la Sfântul Ioan Gură de Aur (*Cuvânt către Teodor cel căzut*) la Cuviosul Casian Romanul (Convorbirea a 2-a), la Sfântul Ioan Carpatiul (*Cuvânt de alinare, Filocalia*, Cartea a IV-a)
209. *Is.* 49, 16-17.
210. *Iov* 5, 24.
211. *Is.* 8, 9-10.

CUPRINS

Introducere

7

Partea întâi

15

Partea a doua

39

Partea a treia

67

Încheiere

143

COMORILE PUSTIEI

Sfântul
Ignatie Brianceaninov

Plângerile unui monah

EDITURA ANASTASIA